

1575

سیاحت

استانبولدن صامسون، دیاربکر طریقله بغداد و بصره یه
واوردن حلب و اسکندرون طریقله استانبوله قدر
سیاحتی متضمن مکتوبلاردن. مشکلدن.

معازف نظارت جلیه سنک وخصتیه طبع اولمشدر

Belediye
Kütüphane
No. K/1491

استانبول

(1. آسادریان) شرکت مرتبه مطبعه سی - باب عالی جاده سی نومرو ۵۴

۱۳۶۶

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

حصول بولمادی می؟ بین الملل مناسبات سیاحتانک ثمره
مشکوره سی دکلمدر؟ خلاصه سیاحتک حائز اولدینی
منافع بی نهایت تسلیم کرده ارباب بصیرت اولمغله ایوم
هر طرفده بوکا بک بیوک اهمیت ویرلمکده ومفصل
سیاحتنامه لر ، بالخاصه سیاحتندن باحث غزته لر نشر یله ده
اکتفا اولنجیوب مطالعه سی بادی استفاده و عبرت اولمق
مطالعه سنه . مبنی بو یولده بر چوق رومانلر یازلمقده در .
حتی ایام اخیرده سیاحت نامی التنده ورومان طرزنده
نشر اولنان کتابلرده اقسام فنوندن بعضی لر زوین
الخاذ ایلمکده درکه « مرکز ارضه سیاحت » ، « ذکر التنده
سیاحت » ، « بالونله سیاحت » کی بر طاقم رسائل معروف
ضامنزی مؤیددر .

سیاحتک ملی اولمسنده کی فائده ایسه البته سائر لرندن
زیاده در . بونده کندی مملکتک ، اهلیمزک احوال
واطوارینه کسب اطلاع ایتمک ، بو وسیله مملکتک تاریخ
وجغرافیاسنی اوکرنمک کی فوائد و محسنات موجوددر .
ایشته بو فکره مبنیدرکه احبامزندن بر ذاتک کچن سنه
درسه امدندن صامسون و دیاربکر طریقله بصریه قدر

﴿ سیاحت ﴾

دنیا ده سیاحتندن دها لطیف ، دها فائده لی برشی
تصور اولنده من . خصوصیه قیشدن باشقه بر موسمه
تصادف ایدر سه ذوقه پایان اوله من . انسان انسانی سیاحتده
حق جل و علانک آثار قدرت باهره سی اولان الواح و بدایعی
تماما ایله لذتیاب اولور ، بیلده دیک بر لر ی ، کورمه دیک اقوامی
کوروب اوکر نور ، اخلاق و عاداتلرنی تدقیق ایدر .
تدقیق اتندن بعضی سی باعث عبرتی ، بعضی سی واجب استفاده سی
اولور . مع مافییه و استفاده نفسنه منحصر قلمیوب بوکالا آخره
هم نوعی ده اشتراک ایلر .

عالم انسانیتک کلباً مجهولی اولان جسم قطعه لر ،
هم نقطه لر سیاحت سایه سنده کشف اولمادی می ؟
اوروپالک طریق تمدن ده کی ترقیات حیرت افزاسی ،
تجارت و زراعت و صنایعه کی اعتلا سی سیاحت سایه سنده

وقوع بولان سیاحتده واورادن بغداد وحاب طریققریلله واقع اولان عودتنده وقوعات و مشهوداتی ایله اناطولی و عراق و الجزیره قلعهلرلنده بولنان آثار قدیمه و عتیقه دن بعضلری حقدنه تفصیلاتی واورالرده ساکن ترک، کرد، عرب کی اقوام مختلفه ننگ احوال و عادات مله لرینه دائر معلومات و مطالعاتی متضمن اولق اوزره یازوب کچدیکی محلاردن کوندرمش اولدینی مکتوبلرک صره سیله درج ونشرینی قرارلشدیره رق بونسخه دن اعتباراً قرارمزی اجرایه باشلادق.

قارئین کرامت کمال لذتله مطالعه، مع هذا برچوقده استفاده ایده جکلیرینی قویاً امید اینرز.

{برنجی مکتوب}

صامسون، فی ۱۵ مایس سنه ۱۳۰۸

استانبولدن بغداده و بلکه صره یه قدر امتدادایده جک اولان سیاحت عاجزانم حقدنه مفصل اولدقجه مکمل

معلوماتی حاوی مکتوبلر یازده جقمی اثنای وداعده وعد و بیان ایتمش ایدم.

بووعدی انجازایده بیلمک ایچون اثنای راهده تصادف ایدیله جک هر درلو وقوعاتی کونی کوننه ضبط و قید ایله بونلری وقت بولدقجه مکتوب شکلنه قویه رق بوسته خانه سی بولنان قصهلردن تقدیم ایدیورمکی ذهننده قرارلشدیر. مش اولدیغمدن بنده کری تشییع وسیله سیله تالیف ایچون تشریف بیورلمش اولان واپوردن عودتکری متعاقب قرارمی موقع اجرایه قویق تشبثنه دوشدم.

وهان ایته باشلادم. سیاحتلرک قسم بحریمی ایچون عثمانلی واپورینی انتخابده نه قدر اصابت ایستیکیزی دها حرکتلزدن اول اکلامش ایدم. خصوصیه راکب اولدیغمز «ارسلان» واپورنده نائل اولدیغمز کمال راحت و سیر و حرکتنده کی سرعت بو اصابتی برقات دها تأیید ایستی.

واپورک منظور عالیبری بیورلمش اولان برنجی قاء. ره سی کرک و مستجه و کرک تزیدناجه اجنبی قوم یانه لرلی واپورلرینک کندن بکده آشاغی قالماز. یتاق ویمکارک نظافتی

ایسه ظمحه آنزده بولمز. واپوردن عودتکردن صکره
اشاغی قارمیه اینوب قاینه، چکلدم. بو آراقی فکرأ
دوچار اولدیغ تاثراتی تعریف ایدم؛ احبا و اودادن مفا.
رقت سبیلله محصل ایدن آلام بر طرفدن ذهنی پریشان
ایتدیکی صرهده، برچوق زماندن بری آرزوسنده بو-
لندیغ شوسیاخت ائناسنده اکتساب اتمک ایسته دیکم ذوق
وجدانی بی دها واپورک حرکتیدن اول حس وادراک
ایدیوره شجسنه ملذذ اوله رق ایشته بو حس لطیف ده
دیگر طرفدن جمعیت فکره باعث اولمده ایدی.

موسم بهارک الک لطیف، الک مساعد بر قسمنده بو-
لندیغ مزجه تله کجه حکمک طاغیرک، اووالرک مناظر دلر
باسنی، بوللر مزک قسم اعظمنده، مصادف اوله ججهز حدائق
طبیعیه نیک دائمی سکانی اولان عندلیبان خوش الحانک
صدای فرحفراسنی تخیل ایتدی کجه ذوقم آرتیور ایدی.

حالبوکه سیاختهده بولنان آدم ایچون شو عرض
ایتدی کیم مناظر والواح طبیعیه دن استفاده ایدم بیلیمک
دائرة امکانده بولمقله برابر بولده برچوق مهالککه تصادف
ایتمک احتمالی ده بولندیغدن بو جهت ده بشقه جه ذهنی
مشغول اتمکده ایدی.

واقعا قره دگرک شدتلی فورسته لری هر سنه کایتلو
خساراته بادی اولدینی غزته لرده دائما او قونمقده وقره
یولجیلغندهده برچوق مخاطراته دوچار اولدینی کوریلوب
ایشیدلمکده اولمسبیلله بو بولده کی مطالعات جدأ دهشتی
موجب اولمده ایدی.

خلاصه قوه مفکرم بو وائثالی مطالعات وخیالاتک
تهاجمندن او درجه یورولمش وشو فکر یورغونانی
بر درجهیه وارمش که عاداتا کندمدن کجمش، اوبوقلامغه
باشلاشم.

شدتلی برصا صنتی، سورکلی برکورتلی بی متعاقب
لوموزیمه بر الک طوقدیغنی و «افندی! افندی!» خطابنه
مخاطب اولدیغنی حس ایله کوزلریمی آچدم.

حس ایتدی کیم کورائی واپورک ماکنه سندن حاصل
اولدیغنی و بکا خطاب ایدن دنه کور صدافتکسترم «مرجان» دن
بشقه کیمسه اولیوب واپورک حرکتینی اخبار ایتمک
ایسته دیکنی اکلادم.

مرجانی بیلدی کزیا؟ بزم اوده کی آشچی قادینک اوغلی
سیاهی مرجاندر. بک صادق برچوق قدر، سیاختم ائناسنده

بکا هیچ صدقی چکدیر میه چکندن امینم . بنده گر
خیالانه طالدیغ صرده بر قاچ دفعه لر قاره یه اینوب
اویوبورم ملاحظه سیله یه چیمش ، نهایت واپور حرکت
ایتدیکی صرده بوغاز ایچنک لطافتی تماشادن محروم
قالیم دیه کلوب بی اویاندیرهش!

هر نه حال ایسه ، تفکراتمه آرتق ختام ویره رک
قالقدم یوقاری چیقدم واپورمن شماندیره دن خللاطریخی
آلمش بوغاز ایچنه طوغری تحریک چرخ عزیمت ایتیش
ایدی .

ساعته باقدم ، اون بری ارابه ایدیور ، شمس جهانتاب ،
خفاکاهنه طوغری شتاب ایتکده بولنیور ایدی . واپورک
سواریمی ، طایفه لری ایشلریله ، مانورالریله مشغول
اولدیغی حالده یولچیلرک کافه سی کوپشته لره طیمائیش ،
اطراف تماشایه طالمش ایدیلر .

استانبول جهتسه متحسرانه بر نگاه عطف ایتدم ؛
کویا وداع ایتک ایستوردوم . بو حال تاثراتعی تجدید ایدم .
چکنی آکلابوب نظریعی بوغاز ایچی سواحلنه ارجاع
ایلدم . لکن نه لطیف تماشایه ! هر ایکی جهت برر لوحه

روحپرور! بوغاز ایچنک ، کره ارضده بر مثل دها اولمادیغی
ذاتاً متفق علیه اولوب مع مافیسه بو بدیعه طبیعتک قیمت
ولطافتی حقیله تقدیر ایدم بیلیمک ایچون نم کی بوموسمده
وبریولجی واپورنده بولنوبده دقتله تماشایه لازمدر .

بیوکذره پیشگاهنه کلدیگمز صرده آرتق اقسام
اولمش وصولر قرارمش اولدیغندن قاره یه ایتدم . قارنک
صالونی مکمل برسفره حالنه قونلمش و لامبهر یاقلمش
ایدی . براز صکره سواری بک وسائره دخی طوبلانلریله
سفره یه اوتوریلر ق بک کوزل بر طعام ایدلدی . اثنای
طعامده اک اول آچیلان سوز واپوره متعلق ایدی .

ارسلان له اداره مخصوصه نک اک سریع واپورلرندن
اولوب ساعتده ۲۰-۱۳ میل مسافه قطع ایدم بیلدیکی
وشمدی ۱۰ میل سرعتله کیدلمکده اولدیغی آکلاشدی .
بعدالطعام طبعمه موافق برده قهوه کلسیله ذوقم

آرتدی . ساعت اوچ بچق راده سنده قاینه مه چکیلوب
اشبو مکتوبک زمیننی تشکیل ایتکده اولان فقراتی
جزدانه قید ایتدکن صکره راحتجه اویقویه طالم .
صباحلین قالقوبده قاینه نک قبوسنی آجدیغ زمان

«مرحانی» اورادہ بکا منتظر بولدم. یازم ساعت اول ارکلی بہ کلدیکمزی و قریباً حرکت ایدیلہ چکنی خبر ویردی. ساعتہ باقدم اون بر بچق. ارکلی استانبولدن ۱۱۹ میل مسافدہ اولسنہ کورہ ساعتہ ۱۰ میل اعتباریلہ تمام ۱۲ ساعتہ بورایہ مواصلت ایدلیدیکی آکلادم. قصبہ بی خارجدن اولسون تماشایا ایدہ بیلمک، صباح قہوہ سنی کورکرتہ اوزرنده ایچمک ایچون الیمی یوزیمی ییقایوب همان یوقاری چیقدم. ارکلی قصبہ سی بولی سنجاغنسہ تابع بو اسمدہ کی قضائک مرکزیدر. نفس قصبہ نک او قدر جسامت و اہمیتی یوقسدہ بورادہ موجود کور معدنلرینک جسامت و اہمیتی مشہور اولسلیلہ شو معدنلری و صورت اخرجنی کورمک آرزوسندہ بولنیوردم. واپورک مدت مکئی پک قیصہ اولدیغندن بو آرزومہ موفق اولہدم.

ساعت یازمدہ ارکلیدن حرکت ایدلیدی. هوا غایت لطیف اولقلہ برابر دکرده سود لیمان تعبیرینہ ماصدق برصورتندہ را کد و ساکت ایدی.

واپورک آرقدہ براقدینی بیاض کوبوکلی بر ایز

شمسک ضیاسیلہ رونقنہرق کوزل بر منظرہ تشکیل ایدیور، سواحک مناظر دلرباسی کولکہ بشقہجہ بر ذوق ویریور ایدی.

برمدت بوتماشایا ایلہ امرار زمان، بر زماندہ مطالعہ ایلہ اشتغال ایدکدن صوکرہ قوشلق طعامی ایدلیدی؛ بر آز وقتدہ اویقو ایلہ وقت کچیرلیدی. آقشام ساعت اون ایکی رادہ لرنده اینہ بولی پیشکاهنہ مواصلت اولندی. اینہ بولی ارکلی بہ ۱۱۲ میل مسافدہ، ارکلیدن بر آز دہا جسم بر قصبہ اولوب کذلک قضا مرکزیدر. بر طاقم صندال و قایقلا واپورک مردیونی آتندہ تجمع ایتدییلر. بونلر میانندہ بعض صایحیلردہ بولنیور ایدی. کیجہ ساعت ایکی بیچغہ قدر بورادہ آرام ایدلکدن صوکرہ فک لنگر اقامت اولندی. دون کیجہ الخاذ ایتش اولدیغ قاعدہ بہ بو کیجہدہ توفیق حرکت ایلدم. شو قدر کہ بوکون واپورده کرک جسمل کرک زہننا دہا مستریج بولندیغمدن بش التي ساعت قدر اویقو بگا کافی کلدی صباحین ساعت اوندہ اویاندم. یوقاری چیقدیغمدہ سینوب لیمانہ کیرمک اوزرہ بولندیغمزی کورددم.

سینوب اینه بولیدن ۷۵ میل مسافده بولنسیله یدی
 بچق ساعت طرفده کلیمش دیمک اولور. بوراسی
 طبیی لیمانارک مکملرندن اولوب کوچک بیوک هر
 درلو سفائنک بارنمسنه الیرشلیدر. قره دکزک اک مهم
 برنقده سنده بولنمسی بورانک اهمیتنی تزید ایتمشدر.
 واپورمن بوراده برقاچ ساعت قله جنی جهته قره یه
 چیقوب شمیری کزیمک هوسننه دوشدم، بناء عیه همان
 برصنداله اتلابوب شهره چیقدم. بر آرز چارشنی بازارینی
 طولاشدقدن صوکره دکزکنارینه کابوب برقهووده
 اوتوردیم.

قصبه نك داخلنده خارجدن کورونشی قدر لطافت
 بوله مدم، جاده لر پك منتظم دکلدر. اینه سنك اکثری
 اخشاب اوله رق یاپلمشدر. ذاتاً بوراسی لک زیاده کراسته
 اخر اجاتیله مشهر اولوب داخلی جوار اورمانلرده قطع
 واعمال ایدیلان کراسته نك قسم اعظمی سینویدن سفائنه
 تخمیل ایدیلهرک استانبوله ومحال سائر یه سوق اولیور.
 بناء علیه باشلوجه تجارتنی بو قسم تشکیل ایدوب بوندن
 باشقه دری وسائر اخر اجاتی ده اکسیک دکلدر. سینوب

شمیری تقریباً اوتوز بیکی متجاوز نفوسی حاوی اولوب
 اهالیسنک قسم اعظمی ترکدر.
 قصبه جوارنده تحفظخانه اتخاذا ایدیلان محل، انشا
 ایدلمش اولان باراقلر وسائر ايله عادتا بیوجک برکوی
 شکلنی آلمشدر.

قصبه دن واپوره عودت ایتدیکم زمان ساعت برنجنی
 ارانه ایتدیکه ایدی. ساعت ایکی بچغه طوغری واپورمن
 اورادن حرکت ایتدیکه بنده بر آرز قاینه مه چکیلوب مطالعه
 ايله اوقانتگذار اولدم.

ساعت بش صولرنده بر معتاد یمک یئلیدی قهوه لر
 ایچلر کدن صوکره یوقاری چیقدم. اطرافنی تماشا یه باشلادم.
 ساحل، اوزاقدن لطیف برصورتده کورنمکده، کوکلم
 بونکله پک کوزل اکنمکده ایدی. چیقه جغم اسکله یه
 (یعنی صله سونه) ساعتده «۱۱» میل سرعتله تقرب ایتدیکه
 ایدک؛ برطاقم احتیاسات ذهن وفکریمی اشغال ایتدیکه
 ایدی. بو آزالق تزدیقه کلش اولان «مرحانه» تقریمزی
 خیر ویره رک اشیا منزی حاضرله مننی تنبیه ایتدم. ذاتاً
 اشیا دیدیکم بریول قاریوله سیله ایکی صندوقدن عیسارت

اولوب بونلرک طویار لانمی ایشدن معدود دکل ایسهده
 یوجلیلق حالی دائما بویله تلاشاره محل ویرمکده دره.
 ساعت طقوز ییچ راده لرنده صامسون پیشکاهنه موصلت
 ایلدک. در حال بر چوق ماونه، صندال، قایق واپورک
 اطرافنی قوشاندیلر. چیقہ جق یوجلیرده کی تلاشی نورمی
 بش دقیقه اول قرهیه چیقمله بیوک رش می قزانیه جقمش
 کی بر برینی ایترک مردیوندن ایتمکده ایدیلر. بمضری
 اشیالرنی مردیون باشنده بکلمکک محمل ایده میهرک کو-
 پشتهدن ایپارله صندالره صارقیتدقدن صوکره کیدولری
 بر تقریب مردیوندن ایتمکک چالیشمقده ایدیلرکه بو استمهال
 در سعاده کلان واپور یوجلیرننده کوریلور. بنده کر
 بونلری سیر ایله چیقمهده عجله ایتمدم. مع مافیه بو حالده
 یارم ساعتدن زیاده امتداد ایتمدی. بوندن صوکره بزده
 اشیامزنی بر صنداله ویرهرک بر لیکده اسکلهیه توجه ایلدک.
 صندالده مسافر اوله جقمز محلی دوشونمکده ایدم. عجبا
 کوزلجه بر مسافر خانه بوله جقمیم، یوقسه بوله میوبده
 راحتسز می اوله جقم؟ بوکی تفکرات ایله اسکلهیه بناشدق.
 عصر جلیل حضرت شهریارینک آثار عمر انجشاسی

بوراده در حال نظر لره کندینی عرض ایدیور. چیقدیغمز
 اسکله حقیقه متین و مکمل بر صورنده پایلمش و بوسایده
 یوجلیارله برابر اشیای تجاریه وسائر نک نقلی تسهیل
 ایدلشدر.

یول تذکره منی مامورینه اراز ایتمکدن صوکره
 بر جمال، یاخود آراه تدارکی قیدنده ایکن اجادن (۰۰۰)
 بک اوراده کوزیمه ایلیشمسونمی؟ آنکده نظری بنده کره
 مصادف اولیور مسئله مصافحهیه شتابان اولدق. صامسونده
 کوزل مسافر خانلر بولنقهله برابر بز می کندی خانه سنده
 مسافر ایله جکفی بیان ایله بو بایده اصرار دخی ایتمسنه
 مبقی آرزوسنه موافقت مجبوریتده بولندم، اشیامزنی همان
 خانه سنه کوندردی. بزایکیمز ساحلده بر کوزل قهوه خانه سنه
 اوتوروب اقسامه قدر الفت و مصاحبت وبعده خانه سنه
 عزیمت ایلدک. (۰۰۰) بک برسندن برو ماموریتله اوراده
 ایتمش حالتدن بک چوق ممنونیت بیان ایلدی.

بو کجه ماہولک فوقده راحت ایتمدم
 و صاحبین ایرکندن اوپانهرق خانه صاحبک قالمه سنی
 بکله کمترین سوفاغه چیقدم، طوغریجه ساحله کلوب

قهوه لربك برسانده صباح كیفی چاندم؛ چوق كچمكسزین
(...) بك دخی كاوب بنسده كره ملاقی اولدی. بوكون
آقشامه قدر صامسونك شایان تماشا اولان محللری هان
كاملاً كزیدردی.

صامسون شهری تقریباً ۳۵ بیک نفوسی حاوی،
اولدجه جسیم ومنتظم بر محلدرد. جاده لری واسع ومنتظم
اولوب جسیم كار كیره مغازم لر، اولتار قهوه خانلر بولندیفی
كبی مكمل برده چارشیمی، منتظم بر رشادیه مكتهی واردرد.
مملكتهك مناسب بر نقطه سنده انشا ایدلمش اولان ساعت
قله سی حقیقه بك نظر ربادرد. بو قلهیه موضوع ساعتك
قطاری یارم مترودن زیاده اولوب چاكك صداسی شهرك
هر طرفدن ایشیدلمكده در. شهرك ساحلین انجیرییه
طوغری اولان جهتدمكی ابنیه قسماً اخشابدر. حكومت
قوانخی شهر خارچنده و «مرد» ایرمانی دینیلان اوفاق
بر چاك یانی باشنده اولوب دلنشین بر طرزده انشا اولمشیدرد.
صامسون پیشكاهی لیمان اولیوب آچیققلق اولدیغندن
فورطنه لی هو الرده سفائتك بارینه بیلمسی ممكن اولماقله
برابر تجارتجه اولان اهمیتنه مبنی غایت ایشلكدر. بتون

اناطولینك اسكله سی هان صامسون دیمكدر. بورادن
هر نوع ذخائر، كراسته، میوه وسائر اخراج اولنور.
بالخاصه بورلك توتونی اوتدنبورو معروف اولمقله
كایتلیجه زرع اولنور.

نفس صامسونده باقرجیلق وقیو جیلق صنعتلری
اولدجه ایلروله مش كورینور. اهالیسی اكثریتله ترك
اولوب زراعت و تجارتله مشغولدر لر.

ازمید - انقره شمن دوفر خطی انشا اولندقدن
صوكره انقره، قیصری وسائر بورالر جوار محللرك
ذخائر و محصولات سائر سی نقاط مختلفه دن شمن دوفر
واسطه سیله نقل وسوق ایدلمك باشلا دیغندن شمیدیلر ده
اخراجات حس اولنجه ق قدر آلمش ایسه ده سایه
معمور بتولایه حضرت پادشاهیده بورادن بدایله سواس،
دیار بكره طوغری برخط آهنین وجوده كلیرسه بوتناقصی
مع زیاده جبر وتلافی ایده چكی دركاردر.

بالطفه تعالی یارین صامسوندن حر كت اتمك ایسته دیمكدن
بو آقشامدن بر آراهه نذارك ایدرك علی الصباح كلك اوزره
یرمیزی تعریف ایله دكدن صوكره عودت ایتدك. آراهلر

برم استانبولده بیلدیگمز مهاجر آرابه لری بیچمنده ایسه ده
آنردن بر آز دهسا منتظم جدر بونکله واقع اوله جق
صورت سیاحت مزى بلاخره عرض ایتک اوزره بویکجه
شو مکتومی اکل ایتدم یارین صباح بونی پوسته یه
ویرمک بنده کزده حرکت ایده جکم . . .

{ایکنجی مکتوب}

اماسیه، فی ۱۸ مایس سنه ۱۳۰۸

صامسوندن کوندرمش اولدیغ مکتوبده اماسیه
متوجهاً علی الصباح حرکت ایده جکمز بیلدیرمش ایدم.
فقط صامسوندن ایلك مرحله عد ایدیلان محل تقریباً
التي ساعت مسافدن عبارت اولوب اوکلهدن صورکه
چیقلسه ینه آقشامدن اول موصلت اولنه بیله چکی آکلا-
شلدیغدن بوکونک قسم اعظفی ینه صامسونده کچیرمکه
قرار ویردم . بناءً علیه صباحین صاحب خانمزه برابر
قصبه نک کورمدیکمز سائر جهت لرینی کزدکدن، اوکله

طعام فی ده تناول ایتدکدن صورکه ساعت التي راده لرنده
شکلنی کچنکی مکتوبده عرض ایله دیکم آرابه منزه بیته رک
یوله چیققدق . آرابه منزه هر نه قدر یایسنز، عادی برشی
ایسه ده ایجریسی کوزلجه تقریش ایدلایکی جهته صورت
منتظمه ده انشا ایدلمش اولان شوسه اوزرنده انسانی
اورسه له میوز؛ خصوصیه یولک ایکی طرفی زمرد کبی
بشیل اکینلر؛ لطیف مشجره لرله محاط اولمغه انسان
آنلری لذتله تماشا یه دالهرق جزئی صارصتیدن متأثر
اولیور .

صامسون جاده سی پک ایشلک و امنیت برکال اولدیغدن
بزده اکلنه رک، مارین و عارینی کوروب کچرک قوناق
محلدن بولسان (چقاللر) . آهسته روشله تام بش بچق
ساعتده واصل اولدق .
چقاللر دینیلان موقع نه برکوی، نده بر قصبه در:
لطیف المنظر برنقطه ده دلنشین بر طرزده انشا ایدلمش
اون بش یکریمی خاندن متشکل قوناق یری . بوخانلره
(اوتل) نامی ویرمک دهسا مناسب کورینور؛ چونکه
هر بری ایکیشر اوچر قاتلی، اوزر اون بشر اوطله

بنال اولوب حیوان، آرابه، اشیا قونمغه مخصوص باشقجه
 یرلری ده وار. آرابه جیمزک توصیه ودلاتی ایله شو
 خانلردن برینه نازل اولدق. صاحبی، حسن صورتله
 اعزاز ایدرک بیتوتمز ایچون کوزل بر اوپه تخصیص
 ایتدی که مفروشات و تزیناتی بزم سرکه جیده کی اوتلاردن
 بعضلرینه رقابت ایده جک بر حاله در. آقشام اولق ملا-
 بسه سیله بر آزشی بیدرک هان یاندم. صباحین پک ایرکن
 اویاندم. وجودم تمامیه راحت ایتمش، بورغونلقدن اثر
 بیله قلاماش. اوپه نك پنجره سفی آچوب اوتوردم.
 سرین، لطیف برهوا، صیق ونظر ربا اورمانک آتاجلری
 آراسندن کچدرک انسانه فرح و برمکده، اوفاق قوشارک،
 بلبلرک سامعه نواز زمزمه لری بو فرسی تزید ایتمکده در.
 هله آتاجلرک یار اقلری آراسندن بوراده طلوع شمسی
 تماشا نه قدر شاعرانه در.

برخیلی زمان کچدکدن صو کره خانده بولنان بولجیلر
 برر ایکیشر چیمغه باشلادیلر. ساعت اون ایکی به دوغرو
 بزده روبراه عزیمت اولدق.

پنه دونکی کبی لطیف منظر یرلری سیر ایده رک

درت ساعتده (قواق) قصبه سنه کلدک. بوراسی صامسونه
 تابع بو اسمده بر ناحیه نك مرکزی اولوب یدی، سکر
 یوز بلسکده بیک خانلی کوزل بر محلدلر. جاده قصبه نك
 وسطندن کچمکده اولدیغندن و ذاتاً بو کون کیده جگمز
 مسافه نك نصفی عد اولدیغندن بوراده بر ایکی ساعت
 توقف، اولدقجه کوزل بر مسافر خانده یومورطه، یغورت،
 قیماق کبی شیرله قهوه آتی ایتدک، قصبه نك چارشی
 بازارخی بیله کزدک. ساعت آتی بچق صولرنده بورادن ده
 چیقهرق اون بچقده قضا مرکزی بولنان حوضه به مواصلت
 ایله دك. بوقضا آماسیه سنجاغنه تابع و تقریباً ایکی بیک
 خانلی، یدی سکر بیک نفوسی شامل اولوب چلیک
 مرکباتی حاوی ایلیجه لرله مشهور در. شمسی ایسه
 ایلیجه لره کیرمک تام موسمیدر. بونلرک بولدیغنی موقعه
 کیدوب گردم. قدیماً یایلمش جسم و کار کیر برحام موجود
 اولدیغنی کبی کچن سینه دیگر برحام یایدیرلمش. بو هاملر
 اولدقجه منتظم و نظیفدرلر. ایلیجه نك صولری وجوده
 پک نافع اولدیغندن اطرافدن بر چوق خستکان کلوب
 بوراده هفتله ره اقامت واستحمام و علی الاکثر آکستاب

بره تام ایتمکده ایملر . بنده کز یول اوزرنده بوصویه
 کیرمکی مناسب کورمدم . قصبه نك حوضه تسمیه سی سبی ده
 بوایدیچهلرک وجودی اولدیغنده شهه یوقدر . قصبده
 باشقه صو اولدیغندن اهالی و مسافرین بونی صوغو تندقن
 صو کره ایچمکده دلرلر . بنده کرده بوندن ایچهرک فی الحقیقه
 طعمی لذیذ ، هضمی قولای ، لطیف بر صو اولدیغنی
 آکلادم .

بوکیجه بی کوزل برخانده امراز ایله فرداسی کونی
 ایرکندن حرکت ایتمک . یاری یولده غایت مفرح بر محله
 بر آزدیکله نهرک ، و دونکی کبی کوزل کوزل اکلنهرک ،
 اورمانلر ، نارالار آراسندن کچدیکنر کبی اماسیه به تقریباً
 بریحق ساعت مسافیه کلنجه شهرک باغ و باغچه لرک آراسته
 کیرهش اولاق .

شوسه نك ایکی طرفنی تزیین ایتمکده بولنان خوش
 منظر باغچه لرک ، خوشبو آجاج لوچیچکلرک آراسته
 یولچایق ایتمک حقیقه دفالحنش دل و جان اولور . بوراده
 حس ایتمدیکم ذوق وجدانی بی تعریف ایدمم . یوقاریده
 عرض ایتمدیکم وجهله بریحق ساعت قدر بوصورتله یوله

دوام اولدیقدن صو کره اماسیه شهر دلنشینته کلندی .
 حوضه ایله بورانک آراسی سکر ساعت اعتبار اولنور ،
 بو حوضه صامسوندن اماسیه یکر می ایکی ساعت مسافده
 بولنور ؛ فقط بنم ایچون بو مسافه پک آز کلدی . هله
 لطافتنه دویمه دایم او باغچه لر آراسنی مطلقاً بر ایکی دفعه
 دها کورمک آرزوسندیم . اماسیه شهری معلوم اولدیغنی
 اوزره سیواسه تابع سنجاق مرکزیدر . شهرک اورتسندن
 (یشیل ایرماق) دینیلان نهر جاری اولغله حائر رونق
 ولطافتدر . شهرک مقدار نقوسی اوتوبش بیک راده سنده
 اولوب بش آتی بیک خاننی شاملدر .

اهالی همان گاهلاً دینیله بیسه لک صورتده ترک
 واسلامدر . شهرک جاده لری ، سوقاقری قسماً منظم
 ایسده دار ، اکری بوکری یرلی ده جو قدر .

نهرک ساحل یسارنده بولنان حکومت قواغنی پک
 پک لطیف و دلنشین بر صورتده انشا اولنمش واخشاب
 بر کوپرو واسطه سیله اصل شهره ربط ایلمشدر . بوندن
 باشقه نهرک اوزرنده کارگیر واخشاب اوله رق بر قاچ
 کوپرو دها وارددر .

آماسیه به موصلتمزی متعاقب مناسب برخان، یاخود
 اوئل بولمق فکرینه دوشدیکمدن بوخصوصه صدده آراهه جینک
 معلومانه مراجهتله توصیه ایله دیکی بر محله نازل اولدق.
 بوراسی عادتاً برخان اولوب فقط اوطلهری فلان اولدجه
 منتظمدر. صانتون آله جق دگلمیا؟ راحت ایدلسونده
 فصل اولورسه اولسون. مع مافیله کیجه پک راحت اویودم.
 بزم (مرجان) حقیقه شایان استحقان برحاله خدمت
 ایدیور.

صباحلین قالقوب نهر ساحلنه کلام. مناسب بریز
 بولوب اوتوردم. نهر اوزرنده بولنان صو دولابلری، که
 (ماعوره) تعبیر ایدیورلر، دوندکجه حزین، حزین برصد
 چیقاریورلر. بودولابر واسطه سیله ایرماقدن صو آلتدق
 قسماً باغچملر اسقا، قسماًده چشمه لره، حاملره، خانه لره
 اجرا اولنیور. بونلردن تخمینمه کوره یکریمی اوتوز قدر
 اولمالیدر. برقاچ دانده ساح اون دگرمی وارکه شایان
 تماشادر. صویک جریانی اعانه سیله تدویر اولنان بر پروانه
 بو سواج دگرمک طاشنی جویر مکده در. فقط شمدی
 بونلرک اهمیت قالماش کیدر؛ اصلاً فرانسه لی موسیو

ایمیر نامنده برذاتک کذاتک صو اعانه سیله تدویر اولتمق
 اوزره انشا ایتدیرمش اولدینی جسیم بر دگرمک کایتلی
 بوغدای طحن ایتدیکده در. بودگرمی صو کره کیدوب
 کزدم. اودرجه مکملکه تعریف اولغز. طحن اولتمق
 ایچون کتیریلان بوغدای عمله وسائر نک اعانه سنه محتاج
 اولمقسنزین بیقسانوب، قورودقدن صو کره اوکوتیلدور؛
 بعدده متعدد الکلردن کچدرک کچی آریلیور؛ برنجی،
 ایکنجی، اوچنجی اولمق اوزره اوچ جنس ده اون میدانه
 کلیور، آرزو اولنورسه بو صوره ایرمیک دخی یاییلیور.
 برقاچ سنه مقدم وفات ایتمش اولان بوذاتک همته
 تحسین خوان اولدم. شمدی برقاچ مخدومی واردرکه
 دگرمی آنلر اداره ایدیورلر مش.

بوندن ماعدا یرلیلر طرفدن یاپلمش بر ایکی جسیم
 دگرمک ده وارمش. آماسیه وجوارینک اراضی غایت
 مثبت اولدیندن جنس اعلا ذخیره حاصل اولمقده
 وعرض ایتدیکم وجهله کوزلجه اوکودلکده اولمسیله
 بورانک دقیق کسب اشهار ایتددر. مشهور اولان یالکر
 دقیقیا؟ دنیاک همان هیچ بر طرفنده حاصل اوله میان

مسکت الماسی، چپچک بامیه سی و سائر اثمار و فواکه هر
جهت زبازد دکلیدر؟ بونلردن اهالی بر چوق تجارت
ایدیورلر.

بوراده اینک بوجکی بسله مک صنعتی ده اولدجه ترقی
ایتمش؛ متعدد بوجکخانه لر، یک چوق دوت باغچهلری
واردر.

بوجکخانه لردن بریسی کزدم. صورت ترتیب
و اداره سی — کندجه — مهما امکن موافق اصول
بولدم. مع مافیه دها زیاده ترقی ایتدیرمک ایچون غیرت
ایدیورلر ایتمش. جناب حق موفق بیورسون.

بعده الظهر بر ازده دونکی کوردیکمز باغچهلر جهتیه
کیدوب اکتساب ذوق بی پایان ایله دم. بوجون آقسام
اولمش اولدینی حالده شهرک کزوب کوریله جک بر چوق
محللری دها بولندیغندن بر کون دهها تمدید اقامتله
بورالری سیر ایتمکی قرادلاشیدیر. و بوجونکی
مشاهداتی جز دانمه قید ایده رک خوابگاهه چکیدم.

فرداسی کون علی الصباح چیقهرق شهرک قدیم قلعه سی
وزمان قدیمده مزار خدمتی ایضا ایتمش اولان برلری

کزدم. قلعه شهرک اوستنده غایت یوکسک، صرب، دیک
برقیا اوزریسه انشا ایدلمش ووقتیله یک متین و مستحکم
بولتمش ایسه ده شمعی عادتاً خرابدر. قلعه نک ایچندن
قیالر او بوله رق نهره قدر دار بر یول وجوده کتیرلمش که
بوراسی عندالایجاب کیمسه یه کورونمکمزین نهردن
صو آله بیلیمک ایچون یاپلمش ایتمش.

مزارلر ایسه یک غریب و تحفدر. یکپاه قیالر او بولوب
یکریمش اوتوزر ارشون تربیعنده او طهر وجوده
کتیرلمش، بو او طهره وقتیه جنازه دفن اولنورمش.
بونلردن برخیلی او طه موجوددر. بورالره، کذلک قیالر
اویولق صورتیه آشاغیدن بری یاپلمش اولان مردیونلر
واسطه سیله چیقلمقددر. بورادن آماسیه شهرینی سیر
ایتمک نه خوش اولیور. قصبه تماماً آتاق آتنده؛ هیئت
عمومیه سیله لطافتبخشای انظار اولمقددر.

شروعض ایتدیکم برلری کزوب بیتیردکن صو کره
شهره عودتله بر آز استراحت ایلدم، ایکندی اوستی
قالقوب بایزید جامع شریفه کیتدم. جنتمکان، فردوس
آشیان سلطان بایزید خان ثانی حضرت لرینک احیا کرده لری

بولنگن بومعبد عالی استانبولده کینک همان عینی در نظر ربا
ایکی ماردسی و اطراف و جوارنده مدرسه و کتبخانه
و عمارت و سایر مسمی وارد در نزد تاریخ شناسانده معلوم
اولدینی اوزره آمانسیه شهری تاریخچه من القدیم حائر
اهمیت و اعتبار اولدینی کبی زیر اداره عادلہ عثمانی به
یکدکن صوکره اهمیت و مهوریتی غائب ایتیموب بالخاصه
جنتمکان یاوز سلطان سابع خان حضرتاریله سالله جلیله
عثمانییدن دیگر برفاق شهزاده بوراده زیستماز مهد وجود
اولمق و چلی سلطان محمد خان حضرتاریله بازید ثانی
حضرتارینک دخی شهزاده لکارنده دار التحصیلاری
بولنق حسینیه تاریخ عثمانیده فووق العاده بر اهمیت
احراز ایش و بوندن ماعدا پک چوق علما و مشایخ
و وزیریه مسقط رأس اولمشدر .

مشارالیهمدن بمضارینک بوراده جوامع شریفه
و زوایای منیفه لری موجود و مهوردر . بونارک هیسینی
برر بر زیارت ایتکی آرزو ایتدهسه مدت اقامتک
دها زیاده تمدیده مساعدسی اولمادیقندن بمنه تعالی یارین
حرکت اتمک اوزره حاضر لائمه فی آرابه جی به تنبیه ایله

اوطمه چکیلوب شو مکتوبی قره لادم . بو آرائق
آرابه جی النده برسپت اولدینی حالده یاغمه کلهرک سؤاله
حاجت براققسزین : « ایشته اقدم کتیردم » دیمه سیله
کتیردیکی شی نه اولدینی سراق ایدرک در حال سیتک
آغزینی آچدق . آمانسیه نیک مشهور المارندن — موسمسز
اولقله برابر — بولنوب بولنمه یه جغنی دون سؤال ایش
ایدم ، آرابوب برفاق اوقه بولمش ، کتیرمش . لیکن اقدم
نه کوزل المالر . . . بالانزام پاموقلره ، کاغذلره صاریلهرق
حفظ ایدلمش اولدیفندن تازه لیکنده کی رونق و طراوتی
اصلا غائب ایشمش . همده بونلر اولیله استانبول مناولرینه
کلن المارکچی دکل ، غایت ایری و نفیس ! تقریباً اوج ،
درت دانه سی بر اوقه کلور ، اوقه سی ده التي غروشه ایش .
آرابه جینک شو کار کدار لغه بیسان نمونیتله برابر
المالارک بردانه سنی اویقولق اولمق اوزره بیدکن صوکره
یاغمه کیردم . . .

{ اوچنچی مکتوب }

توقاد، فی ۲۲ مایس سنه ۱۳۰۸

...

آماسیهدن کوندر دیکم مکتوبی طیبی آلمش سکزدرد. بو ورقپار می ده توقاد پوسته خانه سی واسطه سیله کوندر بیورم که آماسیهدن حرکت مزدن، توقاددن تمهی حرکت بولدیغمز زمانه قدر واقع اولان مشهوداتمی جامع اوله جقدر. آماسیهدن مکتوبی یازدیغمک فرداسی کونی علی الصباح یوله چیمش اولدیغمز دن ایکی جهتله استفاده ایتدک که بری سحرک لطافت حیات بخشاسی، دیکری بویله لطیف برزمانده آراسندن کچدیگمز باغچهلرک منظره فرحزاسی در. آماسیه کیردیگمز کون کورمش اولدیغ باغچهلرک عینی اولوق اوزره چیدیغمز کون دخی بریحق ساعت قدر امتداد ایدن بوحدائق دلکشنا جدا کرولمکه سزادر. هله صباح سرینلکنده بونلرک آراسنده کیتمک؛ یوللرده باغچوانلرک آرابلره، حیوانلره یوکلتهرک وبوکا مقتدر

اولمیانلرک آرقه لرینه یوکلتهرک قصبه سبزه، میوه وسائره نقل ایتملرینی، حاججا قویون، قوزی، اینک سوریلرینک کندی علملرنده اوتلا، مقدمه اولملرینی سیرایتمک؛ بو آراق یوز بیکارجه طیور خوش الحانک زمزمه دلفز لرینی ایشتتمک هر زمان اله کچر لطافتلر دتمیدر؟ ..

ایشته بز بویله برحال نشوه بخشایله بریحق ساعت قدر یول الدقدن صوکره باغچهلر آراسندن چیققدق، فقط بوسفرده باشقه درلوبو لطافت ایچنه دالدق. یوردیکمز یولک برجهتی خوش منظر بر اوواجق؛ دیکر طرفی ایسه طاغ و قیالوق! بریحق ساعت قدرده بوسورتله یوله دوام ایدمک «حوض باشی» دینیلان بر محل فرحزایه کلدک. یوزده بر آرز قهوه اتی ایتمک و برازده حیوانلری دیکلندیرمک ایچون بر ایکی ساعت قالدق. نه کوزل یرلر. حوض باشی دیدیکمدن بوراسنی کرچکدن حوض باشی طن ایتمکیز. طانی، صاف برصو اوافق حوض شکلنده بریردن نبعان ایتمکده اولدیغمدن بورانک اسمی حوض باشی اولیورمش. مع هذا ازباب طبیعت بوراسنی مکلف حوضلره، فوارلره دکشمیه جکی درکاردر.

بورایه کلیرکن منظورم اولان بر غریبه بی عرض
ایده می: فرهاد ایله شیرین حکایه سنی او قومامش ایسه کز
بیله خیالی... افندیکن او بناتدینی او یونی کورمش سکزدرد؟
فرهادک، عشق جگر سوز شیرین ایله طاعلری یاره رق،
جانانی ایچون طاتلی صو اجراسی تشبیه دوشدیکی حکایه
اولنورده ایسانلماز، دکلی؟ ایشته بوراده فرهادک طاغ
وقیالری یاره رق آچمش اولدینی روایت اولنسان مجری
مشمود انظار استغراب اولمقده در. تقریباً بر آرشون
عرضنده و بر آرشون عمقنده اولمق اوزره یالچین قیالر
یونتمق صورتیله وجوده کتیرلمش اولان بو مجری حقیقه
وله رسان بر حالده، غایت منتظم بر استقامتده و بر ایکی ساعت
مسافه امتداد ننده در. خصوصیله بو صویولنک یالکز بر آدم
طرفندن پک آز بر زمانده یاپلمش اولمسی روایتی بستیون
باعث حیرتدر. بو یولک یاپلمش اولدینی جیلده «فرهاد
طاغی» دینلمکده درکه اولدقجه جسیم بر طاغدر.
هرنه ایسه بز حوض باشنده ایکی ساعت قدر تنفس
واستراحت ایده رک تکرار آراهه مزه بندک. بودفعه یولمز
غایت جسیم اورمانلر آراسنه دوشدیکندن پک زیاده

ذوقیاب اولدم. انجق بر جهت باعث تأسف اولدی؛ اوده
بو کوزل اورمانلرک جوار کویلر اهالیسی طرفندن یریر
تخریب ایدیله رک تارلالر آجیلقمده اولمسیدر.
واقعا زراعت و حرثت باعث استفاده اولوب بونک
ترقیسی هر زمان آرزو اولنور. مواددن ایسه ده بو استفاده نک
مملکتک مابه الحیاتی اولان اورمانلرک تخریبی یولنده حصوله
سی ایلمسی اصلاً تجویز اولنماق لازم کلیر؛ علی الخصوص
بر آز اوتده اعمار صالح، زراعته فوق العاده قابلیتلی،
قوه انباتیسی مطلوبدن زیاده اوله رق «قاز اووایی»
دینیلور جسیم بر اووا موجوددرکه زراعت ایچون ایوم
بو جوارده بولنان اهلینک ایکی مثلی ده اولسه ینه
اداره لرینه کفایت ایده چیکی مسلم ایکن شولطیف اورمانلرک
تارلا حالده قونلمه سنه مساعده ایلمامک ایجاب ایدر.
مع مافی کویلولرک شو یولمز حرکتلرینک مرجعنه
تنبی اسبابی استکمک بیوریله جنی قویاً ماملدر.
یوقاریندن بری تعریف ایله دیکم اورمانلرک آراسندن
کچرک و بر آرائق ده «ازینه یازار» دینیلن محله یازم
ساعت قدر آرام ایده رک اقسام ساعت اون براده لرنده

«چنگل خانی» تعبیر اولنان قوناق یرینه موصلت ایله دک بوراده، اولکی مکتوبمده تعریف ایتمش اولدیغم چقاللر موقعی کبی متعدد و مکمل خانلر انشا ایدلش اولوب بونلرک هپسینده اسباب استراحت آماده در.

چنگل خانی آماسیه طقوز ساعت مسافده اولدینی کبی توقاده دخی طقوز ساعت مسافده اولمغه شو ایکی قصبه آراسنده کی یولی یاری ایتمش اولدق. بوراده نازل اولدیغمز خان حاجی... اغا اسمنده بر ذاتک تحت تملک و اداره سنده ایتمش. خانک درون و بیرونی حقیقه تک کوزل، نظیف بر حالده بولندی رقدده اولدیغدن منونیت و راحت می موجب اولدی. کندیمی ده سوزی محبتی یرنده، ظرفادن بر ذات اولمه سیله کیجه ایجه قونوشوب بورالره دایر بر خیلی معلومات استحصال ایتدم. کیجه ساعت بشه قدر مصاحبت ایتدیکم شو مسافر نواز ذاتک ظرافت و تربیه سینه شانخولن اوله رق کندیستی ترخیص ایتدکن صوکره یتاغمه کیروب کوزلجه بر او یقو کسیدردم. علی الصباح ینه یولم زده دوام ایله دک. بورایه تقریباً بش ساعت مسافده بولنان و مهاجرین چراکسه

طرفندن تأسیس و اعمار ایدلمک حسبیه «چرکس کوی» دینیان محله موصلتم زده بورانک معتبراندن بر ذات بزى خانه سینه دعوت ایدره ک مکمل بر اوکلن طعامی چیقاردی. نفیس قیماق و ترم یاغلی ایله ینه بو ترم یاغنده پیدیرلمش تازه یومورطه و غایت کوزل ولذیذ یغورت سفره مزى تزیین ایتدیکه ایدی. کندی خانه سنده طبخ ایتمش اولدینی اتمک قاتیسمنز ینله بیله جک صورته خاص و پیدشکین ایدی. بو ذاتک خانه سی الی قهوه خانه، آخور، صانلق، اوزری مسکن اتخا اولتمش ایکی اوطه ایله بر صفه دن مشکل، بخره لری اووایه ناظر دلنشین بر بنادر، کندیرسی کبی عبور و قدم اولان اوغللری ایله زوجه سی نازلارنده ایشله مک ایچون کیتمش اولدق لردن خانه سنده مهمان سوازلیق وظیفه سی یالکر کندیسه قالمش و حقا که شو وظیفه یی تمام یله اجرا ده اصلا قصور ایتمه مشدر. عثمانلیلرک مهمانپور لیکلری ذاتاً مثل سائر ایسه ده بو خاصه جلیله نک درجه سنی کوروب تقدیر ایده بیلمک ایچون مطلقاً اناطولی یی کرک، بویله کویلر ده مسافرت ایتک لازمدر. عرض ایتدیکم ذاتک اگرانه مقابیل

تکلیف استدیکم آنچه بی قبول استدیرمک بر درلو قابل
اوله مادیغندن یالکز تشکرله مقابله به مجبور اولدم .

بو کویله ایکی ساعت قدر زمان استراحت استدیکن
صوکره آراه منزه بینهرک و تقریباً درت بحق ساعت قدر
مسافه دهاطی ایلمهرک آقشام ساعت اون بر راده لرنده
توقاده قصبه سنه واصل اولدق .

توقاده چنکلی خانی آراسننده قاز اوواسی دینان
واسع بر اووا موجود اولوب آماسیدن کچمکه بولنان
«یشیل ایرماق» بو اووانکده همان وسطندن کچمکه
بولندیغندن اراضیسی فوق العاده بر قوه انباتیه به مالکدر
بولندن بعض کویله اهالیسی استفاده ایتمکده لر ایسه در بر
قسمی زراعتدن خالی بولمقددر . بر ناحیه مرکزی بولنان
«ترحال» قصبه سی ده بو اوواده کاش اوله رق «یشیل ایرماق»
بولنکده وسطندن کچمکه ایسه ده هوا سنک و خا بیدن
ناشی اوراده کیمسه اوتور مادیغندن عادتاً بر خرابه شکلی
المشدر . توقاده وصولزده ینسه آراه جیمزک دلالتیه
مناسب بر خان بولهرق اورایه نازل اولدق . بوکون ذاتاً
آقشام اولمش ایدی . بنسأ علیه اسباب استراحت مزی

استکمال ایله مشغول اوله رق بر طرفی کورمه که وقت
قالمادیغندن و خصوصیه کوندوز طقوز ساعتدن زیاده
یول آلدیغمزدن یورغونلق آلق ایچون ایرکندن یاتوب
اوبودم .

فرداسی علی السحر قالقوب کینه رک خاندن چیقدم .
اول امرده قصبه نک باغچهری جهتیه عطف عنان ایده رک
اورالری کزدیم . بوراسی ده آماسیه کبی باغ و باغچه سی
چوق بر محلد . آب وهواسی لطافتله مشهوردر .
باغچهلرنده بک کوزل و نفیس میوه لر وهر درلو سبزه
یتیشدیلمکده در . شمعی کراز موسمی اولمق جهتیه
باغچوانلر علی الاکثر بو میوه بی چارشیه کتیرمکده درلر .
کرازلرک باغچهلرده آماچلرک یشیل یاپراقلی آراسنده
قرمزلی قرمزلی منظور اولمسه نه قدر لطافتلی توقاده کرازک
انواعی وهر نوعکده اعلاسی یتیشور . بر جنس قرمزلی
کراز واز که عادتاً چامدیجه کرازینه ترجیح اوله بیلیر .
هله استانبولده کورماش اولدیغ بر نوع صاری کرازلی
بوراده کوردیم . لونی هنوز کاله ایرمهش قایصیه به مشابه
اولوب جسماتی ایسه بر جویردن پکده آشاغی قالماز .

مع مافیہ پک دہ لندندر . فقط بو جنس کراز دیگر انواعی
قدر . بذول اولما یوب بعض خصوصی باغچہ لرده یتیشدیر لمکده
ایمش .

باغچہ لری کردکن صو کره قصبیه عودت ایتدم .
قصبه نك وسطدن «توقاد چانی» دینلن اوافق بر ایرملق
آققدہ اولوب بونکله باغلر ، باغچہ لر و بعض اراضی اسقا
اولمقدہ در . بو چایک براسمی ده «طوزانلی» ایمش .
قصبه کوزل بر چارشی ایله اولمقدہ منتظم بر جاده
مشهود و بوجاده نك ایکی جهتده دلنشین ابنیه موجوددر
و نظارسی پک لطیفدر .

شهر خار چندہ برده قالحانه واردره . بوراسی ارغنی
معدن هایوننده استحصال ایدیلن خام باقر لرك تصفیہ
وقال ایدلمسی ایچون وقتیه انشا ایدلمش و بر قاج اذابه
فرونی حاوی بولمشددر . قالحانه نك مدیری بولان ذات
بزی کوزلجه کردیروب هر طرفنی تماشا ایتدیردی .
مومی الیهک زوایتده نظراً ارغنی معدننده استحصال اولنان
باقر جوهر لری اورلرده لوازم احتراقیه . بذول اولما مقدن
ناشی لایقیه اذابه اولنه . یوب لوازم موجوده ایله انجق

خام باقر یا پیله بیلیمکده و بوراده ایسه واسع چام اورمان لری
اولدیفی جهتله باقر لرك تصفیہ سی ایچون . مقتضی حرارت
صورت مکملده استحصال اولدیغندن ارغنی نك خام
باقری دو لره بورایه نقل اولتوب قال ایدلدکن صو کره
صرف و استعمال ایدلمکده در . بو قالحانه وجوده
کتیر یان باقر لرك صفتی ایسه تقریباً ۹۶ . عیارنده
بولمقدہ در .

توقادده ، اشبو قالحانه سایه سنده وجوده کلن باقر لر ،
کوزلجه اعمال اولدرق هر نوع آوانی ، نحاسیه وجوده
کتیر لمکده و ایشته «توقاد باقری» نك هر طرفده شهرتی
بولدن ایلری کلیمکده در . مع مافیہ هنر باقرده دکل بونی
اعمال ایدن استاداننده در . کوموش تقلیدی کوزل صراحی لر ،
قویه لر ، طباق لر یا پالمقدہ و بونلر نظر افتاریله برابر مدت
مدتده استعمال اولنه بیلیمکده در .

توقادده باقر جیلقدن باشقه بعض صنایع ده وار سده
اوقدر مهم دکلددر .

تقریباً یکرمی بش بیگ نفوسی حاوی اولان بور شهر
دلنشین سیواس ولایتده تابع لوا مرکزی اولوب اراضیسی

غایت منبت و محصولدار بولمقی، ملائسه سیله زراعت اولدقجه
ترقی و اهالیسی متمدندر. بورانک قدیمآده حائر اهمیت
بر موقوع اولدینی ایوم آثاری موجود بولسان قلمعدن
استدلال اولور سده سلطت سینهک زیراداره عادلہ سنه
کچدکنن صوکره کسب ایش اولدینی معمور تی هیج
بر زمان اکتساب ایده، دیک ییک نظرده آکلاشیلور.

بوکون بالاده حکایه ایله دیکم محلاری کزدکن
صوکره خانه عودت ایدهرک شو، مکتوبی یازدم. بیه تعالی
یارین ایرکندن سیواسه متوجهاً روبراه عنیمت اولمق
مقرردر. بوندن صوکره کی مشهور دات و معلوماتی سیواسدن
مفصلاً عرض ایدهرم. باقی . . .

{ دردنچی مکتوب }

سیواس، فی ۲۶ مایس سنه ۱۳۰۸

توقاددن یازمش اولدیغ مکتوبی پوسته یه ویردکن
صوکره ینه آراهه ایله یوله چیققدق. هوا غایت لطیف

روحپرور، بولمزک ایکی طرفده مشهور اولان یشیل
چنلر، تارلالر، اکیملر قلوبه نشه آور اولدینی حالده آتی
ساعتلک بر مسافه قطع ایدهرک «آرد اووا» دینان یرده
«چفتلک کوی» نام محله کلدک. بوراسی عادتاً خانلردن
تشکل برکویدر دینله یلیر. حیوانلری بر آزدیکلنر مکله
برابر کندیمزده بر آز استراحت و قهوه آتی اتمک اوزره
بوراده کی خانلرک برنده ایکی ساعت قدر آرام ایله دک .
بومدت ظرفنده اطراف و اکنافی بر آز سیر و تماشا ایله
فرحیاب اولدم. انسان، بوکبی فر-فزا محلاری کوردکجه
اولمق ایسته یور؛ بر آز ایلیده دهالطیف، دهاکوزل
بر بر کورینور، اورادده عینی حس ایله متحسس
اولیور. شمعی به قدر سیاحتمز اشناسنده منظورم اولان
محلاردن هرری باشقه باشقه حائر لطافت و تضادندر .
بو محلك لطافتی ده شایان تقدیردر .

قهوه آتیمزی ایشدکنن صوکره تکرار یوله روان
اولدق . قطع ایسدیکمز طریق «چاملی بل» نامیله مشهر
اولان مشجر جسمیک آراسدن کچور . بوراده افلاکه
سرچکن چام اغاجلرینک مناظر دلرباسنی، بولنره فرش یا

اولان چمنلرک، یوصونلرک رونق بی همتاسی کوروبده صنع الہی بہ حیران اولماق قابل اولمہ یور .

« چاملی بل » ده مجدداً انشا ایدلمش اولان بر قرہ - غولخانہ اوزاقدن غایت دلنشین بر کاشانی آندریبور . بوقرہ غولخانہک، توقف ایتدیرک، یاندن کچوب بر آرز اوئده « بیکی خان » نامیلہ معروف محلہ واصل اولدق کہ سیواس ایله توقاد آراسنده یاری یول عدا ایدلدیکی جهتله بوراده کیجه لہک لازم کلیوردی . ذاتاً آقشامده نقر ب ایتمش اولدوغندن بوخانہ بزده مسافر اولدق .

موقعک کیتدیجه کسب ارتفاع ایتمہ سندن اولمالدیرک بورایه کلیرکن هواده زیاده جه بر سرینلک حس ایتمش ایدم . هله آقشامدن سوکره عادتاً او شومدیہ باشلادم . برکت ویرسون خانک اوطلاری مضبوط اولدیگی کبی بر آزده آتش تدارک ایتدیررک وجودعی ایتیم . خان صاحبک روایتہ نظرأ بورالرده موسم شتا شدتله حکمنی اجرا ایتدیگی کبی یازین ده صیجاققر « یوق » دیندجک بر درجده حقیف اولورمش . فی الحقیقه بو کونکی حس ایتدیکم برودت بخدی شو روایق تصدیقه مجبور ایتدی .

بوکیجه یکی خانده بروجه مطلوب استراحت ایله دلک . لکن صباحلین یوله سائر کونلرکبی پک ایرکن چیقہ مہذق . سببی ده هوانک سرینلکی اولدی . مع مافیسه بوکونلرده شمس جهانتاب ساعت طقوز بچقدن اول عظمت فیاضانه سیله طلوع ایدرک بر بچق ، ایکی ساعت ظرفنده هوانک برودتی کرکی کبی تعدیل ایتدیکه اولدیغندن خاندن زمان حرکته زده ساعت هنوز اون ایکی به سیله وارماش ؛ اورمانلرک ، اکین تارلارینک آراسنده کمال راحتله یول آلیق طبیعی بولتمش ایدی .

لمشته بزده بویله معتدل بر هواده قطع منازل ایتدیکه وهان هر آدمده کوردیکمز بدایعه نصب انظار خیرت ایدرک . تلذذ و نشیمنلر اولمقده ایدک .

مکتوبلر مدہ یوللرک ، اورمانلرک ، اکینلرک کوزللاکتندن پک چوق بحث ایدیشم احتمال کہ سزده ده بر سیاحت آرزوسی حصوله کتیر ویدیہ باشلامشدر . اگر بویله بر فکر حاصل ایتمش ایسه کر ، قوه دن فعله چیقاروق ایچونده تشبثات لازمیہ ایتدار ایتدیگری توصیه ایدرم . معناً ومادە مستفید اوله جفکرده شبهه ایتدیگر .

کوندوز ساعت درت بحق راده لرنده غایت فرحزرا
بر محله توقف استدک .

حیوانلری چایزه صالحویردکن صوکره بزده یشیل
چنلرک اوزرینه سجاده لر مزی سره رک ونواله مزی میدانه
کتیره رک بولطیف موقعه کوزل برقهوه آتی استدک .

بوندن صوکره طریقه بزده اورمانلر سیر کاشمیه
باشلا یوب هله سیواسه تقرب استدکجه بسبتون غائب
اولدیلر .

سیواسه بر بحق ساعت مسافده کوزل بر « نمونه
چفتلکی » تاسیس ایدلش .

شوسه طریقی بوچفتلک کنارندن چکمده اولوب
وقت ایسه شو اثر عالی تماشایه مساعد بولمسه سیله بوجهته
عطف عنان ایلرک چفتلکی تشکیل ایدن اراضینک هان
وسطنه قریب بر محله انشا ایدلش اولان ایندیه قدر
کتیدک . هنوز تاسیس و اعمار ایدلش ، تعمیر آخرله اعمارینه
یکی باشلانمش اولان چفتلک کرک موجود ایندیه نی ،
کرک زراعت و حراثته متعلق آلات و اعمالاتی تقدیره
شایان بر حالحه بولدم .

بوراده هر درلواشچار و نباتات ایله حیوانات یشدیرمه
مخصوص نارالار صورت منتظمه ده ترتیب و تمیه ایدلش
اولدینی کبی حیوانات بسله مکه مخصوص آخور ، کومس
کبی یرلرده بک کوزل بر حالحه یایلمشدر .

اهالیمزی اصول جدیده زراعته تشویق ایچون یکانه
تدبیر اولدیننده ترده محل اولمین بومثللو تاسیسات
نافهینی کوردکجه تحصیل ایدن ممنویتمی تعریف ایدم .

زراعت و حراثته هر ردن زیاده قابلیتی درکار اولان
ممالک محروسه شاهانده سایه معموریتوایه حضرت

خلاقینا هیله کوندن کونه عددی ترزاید ایدن وقیل آثار
نافه و تشویقکارانه اراضی صورتیه اهالیمز زراعته
ترغیب ایدلکجه قریباً زراعتدن خالی برقاریش طوبراق
کوزوله میه جکی وارسته اشتباهدر .

شوچفتلک هر طرفنی کوزلجه سیر و تماشا استدکن
وما و زلری طرفندن اکرام اولنان قهومی ده ایچدکن
صوکره کوکلم برحس ممنویت و شکران ایله مملو اولدینی
حالحه مفارقتله بوله دوام ایله دک .

بر از صوکره بر محله کلدک که بورادن « کوروندی
سیواسلک باغلری . . . »

السنة عوامده ضرب مثل حکمتی آلمش اولان شو
 تعبیری چوق دقملر ایتمش ایسهده مدلولنی لایقیله
 تفهم ایدهمهش ایدم. مگر بوتعبیر سیواسده اوتهدن بری
 باغ و باغچه نیک فقاقدن ایلری کلیورمش .
 فی الحقیقه بوندن اون بش سنه اولنه کلنجیه قدر
 سیواسده باغ ، باغچه شویله طورسون هان افاج بیله
 « یوق » دینه جک درجده نادر بولورمش .
 سنین اخیرده ایسه آناطولینک هر طرفنده اشعه نثار
 اولان آثار عمران جمله سندن اولق اوزره بوراده دخی
 باغچه ، افاج یتیشدیرلمکه باشلامش اولدیغندن شمعی
 شهرک اطراف و اطاحسانده جاچجا یشیل یشیل افاجقلر
 باغچیلر رونما اولمقده در . بناء علیه تعبیر معروفلده
 کیتدیکه حکمتی زائل اوله جفی بدیهیدر .
 عرض ایتدیکم محل شهره نسبتله اولدقجه مرتفع
 اولمقله قصبه نیک هیئت عمومی بوردن بر پانورانه حیر
 ایدر کی کورو نمکده ، و بو هیئت تماشا کرانه لطافتبخشا بر
 منظره عرض ایله مکده در .
 بوردن شهره قدر اولان مسافینی بر ساعتدن آز

بر زمانده قطع ایدرک ساعت اون بر بچغه دوغرو مواصلتله
 آرابه جیمزک دلالتیه . . . خانی دینیلان مسکنه نازل
 اولدق .

سیواسده احبادن برذاتک مأمور بولدیغنی بیلور
 ایسهده وقت کچ اولدیغندن شمعی انی تحریدن ایسه
 اسباب استراحتهمزی استکمال ایله مکی دهامناسب کوردم .
 خان صاحبک بزم ایچون تخصیص ایتدیکی دائره پک
 فنا دکل ایدی . مع مافیه بوکون ایچه بورولمش بولدیغهمزدن
 فنا بیله اولسه خوش کورمک لازم کلیوردی . هر نه حال
 ایسه جارچاقوق اوطهمزه برلشدک . مختصر بر آقشام
 طعامنی متعاقب یانوب او بودم .

صباحلین بتاقدن فالقدیغهمده وجودمی تمامیله استراحت
 ایتمش بولدم . ارتق خانده کیم طورر ؟ . هان کینوب
 سوقاغه چیقدم . بر آز دولاشدقن صوکره قرأتخانهیه
 بکرز بن قهوه خانه بولوب کیردم . بورانک صاحبی و یا
 مدیری بولنان ذات طور مدن ، قیافتمدن یکی گلش اولدیغنی
 نفرس ایتمش اولمالی که هان بروضیت نازکانه المیه چایشهرق
 زرده تقریبه سلام ویردکدن وبعد الاستمزاج سودلی

قهوه پیش‌رسمی «غازسونه» تنبیه ایله دکدن صوکره بر اسکله ده کنیدیسی آتوب اوتورهرق بی استجوابه باشلادی .

فقط نوبت استجواب بر آز صوکره بکا کلدیکندن بنده عقلمه کلان شیرلی برر برر صوروب اوکرندم . سوزی ، صحبتی ایچه برنده اولان بو ذاتن استحصال ایتدیکم معلومات نجه . موجب ممنونیت اولقده ایدی . بونلری صرهمی کلدیجه سزهمه یازم جغم . احبادن دیدیکم ذاتک محل اقامتی ده بو آمدن اوکرندم . پک یقین بربرده ایمش . قهوه خانه ده بر ساعت قدر وقت کچیر دکدن صوکره قالقوب تعریف ایتدیکی مسکنی و بوراده آرادیفم ذاتی بولدم .

بی بویله هیچ خاطرینه کله دیکی بر زمانده وهله قارشیسنده کورمه سی حیرت واستغرابنه باعث اولدی ایسه ده مختصراً حکایه حال ایله حیرتی ازاله لیلهم . آرتق مصاحبتیه قوی بولدی . کنیدیسی استانبولدن مفارقت ایله یی ایدی سکر سنه قدر مدت کچمش اولدیغندن در سعادتیه متعلق اولان حکایه لر می ته الکلله دیکله مکده

متصل حکایه ده دوامی آرزو ایله مکده ایدی . واقعا بنده آرزوسنی اسعافده قصور ایتدم .

خیلی مدت الفت و مصاحبتدن صوکره بو ذات ایله برابر شهری کز مک ایچون خارجه چیقدق . بر مدت چارشی بازارلی کزدک . جادملر اولدیجه منتظم اولوب ایتدسنگ شو صوک سنه لرده انشا ایدلمش اولانلری بر ولایت مرکزینه جسدان بر حالده در . بش بیکه قریب خانه ایله ایکی بیکه یاقین دکانی و قرقی متجراوز جوامع شریفه ایله بر جوق مساجد و مدارس حاویدر . حکومت دائرهمی ایچه واسع و منتظم اولدیگی کچی مجدداً انشا اولنان مکتب اعدادی حقیقه شایان تقدیر واستحساندر . بوندن باشقه سیولسده بر رشدی و بر خیلی ابتدائی مکتبلری موجودر .

شهرک نفوسی قرق بیکه قریب اولدیغندن جاده و چار شیرلنده ایچه غلبه لاک بولمقده در .

سیواسک روما امپراطوری مشهور « اوکوست » زماننده تأسیس اولدیق « سیاست » تسمیه ایدلیدیکی و مؤخرأ بوندن غلط اولاق اوزره « سیواس » دیتلیدیکی

روایات تاریخی جمله سندن ایسده شهرده و اطراف و اطحا-
سندده بورواتی تأیید ایده جک آثار عتیقه تصادف
اوله ماه سنه نظراً صحیحده تردد اولفق طبیعیدر. بوراسی
جنتمکان فردوس آشیان یلدریم بایزید خان حضرتلری
زماننده ممالک عثمانیه الحاق اولمش و اوزماندن بری
کوندن کونه تزیدمه و وریت ایده کلمشدر. شهرک خارچنده
واوچ چاریک قدر مسافده «قزیل ایرماق» دینلن نهر
جریان ایتدیکندن اودون کومور کبی لوازم احراقیه
اورمانلردن بوهر واسطه سیله جاب اولمقدهدر. «طاوره»
تسمیه ایدیان چایده جوار طاغلردن نبعان ایله خارچده
بر طاقم دقیق دکر منلرینی دوندردکن صوکره شهره
جریان ایدهرک بورایک صویه اولان احتیاجانه خدمت
ایله مکده و موخرآ قزیل ایرماغه منصب اولمقدهدر.
موقعک برودت فوق العاده سنه بینی بوجوارده هر
نوع میوه یتیشمه یورسده جوبایک پیک کوزل و میول
بر حالحه یتیشدیرلمکدهدر. بوراسی اطاولینک همان
وسطنده و بغداد، دیاربکر، صاهسون جاده کیری اوزرنده
اولدینی کبی سائر بعض محللر جده طریق تجارت اتخاذ

اولمش اولسی جهتله امور تجاریه سی جالب ممنونیت بر
صورتدهدر. قسم اعظمی ترکن مرکب اولان اهالی
میاننده برخیلی متمولین بولمقدهدر.

سیواسده معارف و صنایعده سایه احسانوایه حضرت
جهانبانیده ترقیه باشلامش، اربابی کوندن کونه آرتقده
بولمشدر. شمعی بوراده یاموق، بوک، اییک منسوجات
وجوده کتیرلمکده و کوش و باقر اعمالاتی وسط حالحه
بولمقدهدر. مقداری محدود برقاج هنرور غایت ظریف،
یحیی و اوزرلری آلتون قاقملی یازی مقررصرلی بایمقده.
درکه بولنرک ایفانده پک ایزرده تصادف اولنور. خاطره
سیاحتیم اولق ایچون شو مقررصرلردن ایکی دانه صانون
آلم. برده ظریف چوبوق و سیغاردلقلر یاپیلوب
اوزرلری بوغدای صابی و اییک ایله ایشلمکده وهله
صافی بوکدن غایت کوزل چورابلر اعمال ایدلمکدهدر.
بولنردن ده بر ازشی مباحه ایتدم.

بوگون مباحیات ایله وقت کچیور دیکنسدن شهرک
سائر جهتلرینی فرداسی کون کریمک مقاوله سیله ایرکنجه
عودت و کیجه مجبوزک خانه سنده مسافرت ایدلمشدر.

یوم، مذکورده دخی دائره حکومتله اعدادی ورشدی
مکتبلیسنه کیسیدیلوب کورولدکن و جوامع شریفدن
بعضلری زیارت اولدقدن صورکه کذلک مجموزک اقا-
متکاهنه کلنمشدر. بو کیجه ساعت درده قدر مصاحبتله
وقت کچیردک. پیانجه کیرمزدن اول شو مکتوبی یازدم.
بئنه تعالی یارین علی الصبح بورادن حرکت مصومدر.
بوندن صورکه کی مکتوبی انشا الله ملاطیدن یازارم.
باقی . . . .

بشنجی مکتوب

ملاطیه، فی ۳۱ مایس سنه ۱۳۰۸

بوندن اولجی مکتوبده بیان ایله دیکم وجهله سیواسدن
حرکتهمزدن بری سیاحت و شاهداتی متضمن اوله جوق
اولان شو مکتوبی ملاطیه پوستهخانهسی واسطه سیله
تقدیم ایدیورم.
سیواسدن حرکتهمزک دردنجی کونی ملاطیه کلدک.

فقط یوایی شهرک آراسنده کی مسافده ایستنیلیرسه اوج
کوننده قطع ایدیله بیله چکدر.
ایلمک قوناق یریمز سیواسه سکر ساعت مسافده
بولسان « اولاش » قریهسی اولدی. بوراسی ده اول
کورمش اولدیغمز برله نسبتله یک اشانی قالیر. مع هذا
اطرافی اکین نازلایرله محاط اولمقوله برابر کنسارندن
اوافق برده جای آققده اولدیغدن اقشام اوزری مسافر
اولدیغمز خانهک طامنده بو منظره لره قارشی خوشچه
بر زمان کچیرلدی.

اولاشدن حرکتهمز کونی ایسه مناسب بر
محلده براوکان طعامی ایدیلوب « دلیکلی طاش » نامیله
معروف محلندن کچدکن صورکه اقشام والجه خان
نام محلله موصلت اوراده بیتوت ایلدی.
دلیکلی طاشک معروفیق سببی بالطبع اوکرتمک
ایسترسکر. بورلوسی جسم قیالردن متشکل بر طاغک
تیهسی اولوب اورماندن، اغاجدن عاریدر.
دلیکلی طاش دینان شی ده بوراده بیکاره، بیوجک
برقیادرکه بو قیانت برکوشه سنه همان برانسان کچ بیله جک

درجده بزرگ آچامش . بورالده موسم شتا کمال شدله حکم فی اجرا ایتمکه اولدینی وکایتلی قار یاغدینی جهتله بوموسمه بولنی غائب ایندن سیاحین وسائره کوزدن غائب اولماجهنی درکار اولان بو جسم طاش اعانه سیله تکرار بولی بوله بیلیرلر ایمش ! بونکله برابر بورالده وقتيله منتظم شوسلر ، آرابلر بولمادینی جهتله هرکس طاغ بوللرندن ایاب و ذهابه مجبور اولدیندن قیشک بویله شدتلی زمانلرندله کرک انسان و کرک حیوان نایجه پک چوک ضایعات وقوعه کلیر ایمش .

شمدی ایسه سایه معموریتوایه حضرت خلافتینده بوللر جداً منتظم بر حاله اولوب بوزیلان محلاری در حال تعمیر ایلمک صورتیله مرور و عبور تأمین ایلمش وعلی الخصوص بر برینسه یاقین برچوق کوبلرله خانلر تاسس ایدهرک بوبولده اسکسی کبی تلفات وضایعات وقوعنک آرتق اوکی آلتیشدر .

الاجه خان دیدیکم بری عادی بر خان ظن ایتمیکر . بوسم نصلسه وقتيله بر سبیدن دولایی بورایه ویرلمش ؛ بوقسه بورایی عادتا بر قصبه جکدر و ناحیه مرکزیدر . موقعی ده

پک لطیف و دلنشیندر . مسافر اولدیغمز خانه اوچ درت او طویلی ایکی قاتلی برینا ایدی . طولوب درجده استراحت ایلدی . بوموقمدن یوم حرکتزه اقسامه یاقین واصل اولدیغمز محله «ایزولی» دینایور . بورایه وصول ایچونده فرات نهرینی کچمک لازم کلیور .

بوراده ماونه شکلنده جسم قایقبر واسطه سیله انسان ، حیوان و اشیا اسرار ایلمکده اولدیغندن بزده بو قایقبر اعانه سیله فرات نهرینی کچرک بوسکجه بره وقعده بولنان «ایزولی» قریه سنه کلدک . قریه مذکورده باغاق باغچلک بر محل فرحزادر . بوراده پک کوزل بیوه ، علی الخصوص قایبی وچکر دکمز دوت حاصل اولور . بولردن بر خیلی شی کتیردیله ؛ لطیف بر صو باشنده اقسام بیکی ایله برابر تناول ایلهرک . کیجده راحتجه بر او بقو او بو . دقدن صورکه علی الصباح حرکت وایکدی اوستی ملا . طبیه مواصلت ایتمک . بوراده نازل اولدیغمز خان شهرک وسطه قریب بریده ، نظافت و انتظامی ده مطلوبه موافق بر درجده در .

ملاطیه شهری واسع بر سحراده . بینی اولوب تماماً باغ و باغچیلر آراسنده غایت دلنشین بر

مخلدرد. خاملر بری برینه ملاصق اولمایوب فاصله لی انشا
ایدلمش اولدیغندن شهرک بیدندن منہاسنه قدر بر
ایکی ساعت امتداد ایتمکده در. «طوخمه» دینان نهر
شهرک وسطندن وهان هرخاننک ایچندن کچوز. صوبی
غایت لذذ وخفیفدر. قصبده بوندن باشقه دها بعض
صولر، چشمه لر نبعان ایدیور. میاه واشجبارک بوصورتله
کثرتی مملکتک لطافت هواسنی ایجاب ایتمکله برابر پک
چوقده رطوبت حاصل ایدیور. بناء علیه بوراده اقامت
ایدنلرجه محافظه صحت ایچون دائمی قیدلی بولمق لازم
کیور.

قصبه ایکی بیکی متجاوز خانیه ویکرمی بش بیگ
راده سنده نفوسی حاویدر. کوزل بررشدی ومتمدد
ابتدائی مکتبلری، اولاد وطنک تعلیم و تربیه سته خدمت
ایله مکده در.

اهالیسی اکثریتله صاحب یستار اولوب زراعت وتجاریه
رنته اولوفرلر.

الاطیده الک اعلی ومقبول جنسندن کشتلی آفیون
حاصل اوله رق محلی تجارتنک مهم بر قسمتی تشکیل ایتمکده

وبوندن آوروپایه وبلاذ سائزیه مقدار کلی اخراجات
وقوع بولمقده در.

ملاطیه باغچه لر نده هر نوع اشجار مشهور بولنور.
بالخاصه قایصی، الماء، آرمود ایله دوت وقرلجق کایتله
حاصل اوله رق بولنردن پک چوق استفاده اولنور. بو-
راده یتیشدیریلن المالدن بعضلرینک اوزرینه دها یشیل
ایکن بعض ایبات واشمار یازیلوب یازینک آتی بالطبع
کونش کورمه دیکندن میوه کماله اروبده قزاردیغی زمان
یازیلرک آتی یشیل حالنده قالیور. بوجنس المالر غایت
ایری اولدقدن باشقه قیسه دخی دایمق خاصه سنی حائر
اولدیغندن مقبول عد ایدیلور وولات متجاوریه تجارت
ویا هدیه طریقله بر خیله الما اخراج اولنور.

ملاطیده باغچه کنارلنده وایچریلر نده صورت
مخصوصه یتیشدیریلن قواق آغاجلرندن دخی بر خیلی
استفاده حاصل اولمقده در. چونکه بوجوارلرده اورمان
کثرتی اولمادیغی ووقمک قابلیت وارضنک رطوبتی حسیده
بوراده اکیان قواق آغاجلری براق سته نظر قنده فوق
الماملول جسامت کسب ایله دیکی جهتله بولنردن کراسته

اعمال اولوب بلاد متجاوزده صرف ایدلمکده و نفس
قصبه ده دخی صندوق، قوطی، اسکله و سائر اعمال تنده
قوللانمقده در .

تاریخ لارک ملاطیه شهرینه دائر ویردکاری معلوماته
واها ایدلمکده روایتنه نظرأ اصل قصبه بورایه ایکی ساعت
قدر مسافده بولنوب هجرت سنیه نیوبه دن مقدم یونانیلردن
«مالانیوس» نام ذات طرفدن تاسیس و انشا اولمش و
(۴۸۰) تاریخ هجری سنده سلاجقه ننگ ید اداره سنه کچهرک
(۹۳۳) سنه سنده ممالک شاهانه عدادینه داخل و برزمانلر
مرتبه قصوای معموریته واصل اولمش ایکن (۱۲۵۵)
تاریخ هجری سنده موسم صیفده اها لینگ، صیفیه اتخا ایدیلن
(اسپوزی) نامی ویریلن محله (شمدیکی ملاطیه) برمه تانقل
ایتدکن صوکره قیشین ده بوراده قالمیه مجبور اولملری
اوزرینه آرتق بوراسی دائمی قرارگاه اتخا اولنهرق شهر
قدیمه رغبت کوسترلمش و مؤخرأ قدیم ملاطیه ده بولتان
ابنیه جسیمه ننگ انقاضی ده اسپوزی به نقل ایله بوراده
برچوق مبانئ جسیمه وجوده کتیرلدیکی کبی اوته جهت ده
کوندن کونه جسامت و معموریتی غائب ایدهرک الحاله

هذه درت بش یوز خانه دن عبارت برکوی شکلی المشدر .
مع ماقیه معموریت قدیمه ننگ و اطرافنده کی سورک آثار
متباقیه سی ایوم موجود اولهرق نظر حیرتی جلب
ایله مکده در .

شهر مذکور اعظم اولیای کرآمدن شیخ محی الدین
عربی قدس سره العالی حضر تهرینه مدت میده اقامتگاه
اولق و مشاهیر رجال صوفیه دن شیخ نیازی حضر-
تهرینک مسقط رأسلری بولنق شریفه مباحی و معروف
اولدینی کبی علماء و صلحای اسلامیه دن ده پک چوق
ذوات یتیشدیرمش و بولنردن بعضلرینک مدفن و مقاملری
زیارتگاه انام بولنمشدر . شهر دروننده کوزل، جسیم بر
حکومت قوناقی نظر استحسانی جلب ایله مکده و مدخله
النشا ایدلمش اولان واسع و منتظم برقشله ایله دبوی
و خسته خانه مملکتک تزئید شرف و معموریتنه باعث
اولمقده در .

بنده کر ایکی کوندر بوراده مکث و اقامتله یوقازیده
تعداد ایتدیکن محللری کوزلجه سیر و تماشا ایله دم . آرتق
کوروله جک، کر یله جک محل قلامدیغندن یارین «معموره

العزیز» متوجهاً حرکت اتمک نیتندیم. بناءً علیه مکتوب می بوکوندن یازویب حاضرله دم. باقی ...

— ۵۵ —

{ التنبی مکتوب }

معموره العزیز، فی ۵ حریران سنه ۱۳۰۸

...

ملاطیهدن حرکتتمزک اوچنجی کونی معموره العزیز قصبه سنه مواصلت ایدلدی. شو اوچ کونلک بولده شایان تقدیر کوردیکم برشی وارسه اوده شوسهلرک انتظامی واکینلرک، بالخاصه «خرپوت اوووسی» دینیلن واسع اوواده بولنان مزروعانک کمال فیض وبرکتته دلالت ایدن حالیدر دیه بیلیرم.

بولده کجهله دیکمز محللرده بوندن اول ایتدیگمز راجتی، صفائی بکده بوله مدق؛ مع مافیه شکایت ایدجک درجده بیراز اولمدق.

«معموره العزیز» قصبه سنه مسافر اولدیغمز محل اولدقجه منتظم براتول حالنده در. قصبه دوز بر زمین اوزرینه مبنی اولوب یکریمی، یکریمی بش سنه مقدم، خرپوت شهری کبار اهللسنک مرزعه سی اولق مناسبتیه، واغبات مرزعه سی» نامیه برکوی حالنده بولتمقده ایکن اخیراً مرکز ولایت اتحاد اولتمسندن وحکومت قونانغی، قشله وسائر ابنیه امیریه ایله برابر اهالی جانبدندن ده برخیلی ابنیه انشا ایدلمسندن دولایی آرزمانده بک چوق عمران کسب ایدرک وهله صوکره لری برطاقم مسوجات دستکاهلری، فابریقه لری ده وجوده کله رک ایوم ایکی بیکه قریب خانه وسائرینی شامل برشهر حالنه گلش وکیتدیجه تربید معموریت وجسمات ایله مکده بولتمشدر.

اصل «خرپوت» نامی ویریلن شهر قدیم معموره یه اوچ چاریک ساعت مسافده و بوکسک برجبل اوزرنده

مؤسسدر.

ایوم اوچ جهتی خراب اولدیغی حالده برجهتک دیوارلری موجود اولان قدیم قلعه آثار عتیقه دن معدود اولوب وقتیه «حصن زیاد» نامیه معروف ایدی. بودیوارده

طاش اوزرینه منقوش بعض خطوط عتیقه کورولمکدردر .
قلعه دروشه بر جامع شریف ایله یکریمی قدر خانه و ۱۷۹
سنه میلادیه سنه انشا ایدلش اولان بر کلیسا موجود
و معموردر .

خرپوت شهری (۹۲۱) تاریخ هجریسنده جنتمکان
یاوز سلطان سلیم خان حضرتلری عصر جلیلمده حوزه
حکومت سنیه داخل اوله رق شمیدی به قدر معموریت
قدیمه سنی محافظه ایدکن باشقه یکدن یکی به انشا اولنان
برطاقم آثار و مبانی جسمیه ایله برقات ده کسب رونق
و لطافت ایتشدرد .

بوراده موجود جامع کبیر ایله ساره خاتون جامه
ودیکر اون قدر جوامع و متعدد مساجد و مدارس ایله
کتبخانهلر امثالده از تصادف اولتور صورتده منظم
و واسعدرد . بونلردن باشقه بر رشدی و متعدد ابتدائی
مکتبلری دخی انظار استحسانه چاریمقدردر .
خرپوت شهری اولتدیری پک چوق علما و فضلا
یتیشدیرمش اولمقله معروف اولدینی کبی اعزّه کرامدن
برچوق ذوات دخی درون و بیرون شهرده مدفون خاک

غفران و مقاملری زیارتگاه اهل ایماندر .
شهرده حریردن اقمشه نفیسه نسج و اعماله مخصوص
فابریقه و بالخاصه بوراده نسج ایدلمکده اولان قاشلرک
نفاستی جدآ جالب انظار تقدیر و حیرتدر . ذاتاً بوراده
نسج اولنان ایکیلی قاشلرک نفاستی هر طرفده مشهور
اولوب آوروپاده بیله نادر بولنه جق برحاله در . مع مافیله
خرپونک منسوجاتی بوندن عبارت اولمایوب کوزل
باصمهلر، دو قومهلر، بزلر دخی وجوده کثیرلمکده و بونلرک
هرچنسندن کلی اخراجات وقوعه کللمکده در .

اوج بیکه قریب خانینی و بیکه یاقین دکانی حاوی
اولان بوشهرک آب و هوایی ده غایت لطیف و معتدل
و اطراف و انجاسی باغ و باغچهلرله محاط اولدیغندن اهالی به
صفیه لک خدمتی ایفا ایدر . بویاغ و باغچهلرده هر نوع میوه
و اشجار، کوزل و نفیس اوزوملر حاصل اولمقلده اوو-
زوملرله آرمودلرک بعض انواعی سنه سنه قدر دایلمقلده
ایمش .

خرپوت قصبه سنه تقریباً برچوق ساعت مسافده
«بوزلق» نامیله بر محل وارکه خوارق طبیعیه دندر . بوراسی

بیوجک قیالر آلتندہ درین بر مغاره اولوب یاز موسمی
 حلول ایدوبده صیجاق لر حکمنی اجرا به باشلادیفی زمانلر
 مغارنک سفقندن صیزان قطرات انجماد ایدرک بوزدن
 عمودلر تشکیل ایتمکده، فطرات مذکورہ دن زمینہ دو-
 کیلنلرده اوراده دوگمقده اولوب بو بوزلر یازین باغچه
 صاحبلی طرفندن چقاریلررق اهالی به صاتمقده
 و «قدرت بوزی» تعبیر اولمقده در. قدرت آلهینک بر نمونه
 حیرتقزاسی اولان بو مغاره موسم شتاک حلولیه برابر
 آرق بوز حاصل ایتوب بالعکس درونی حمام کی صیجاق
 بر حال کسب ایدرک صیجاق بوغولر نیشر ایتمکده
 باشلاروش.

مغارنک مدخلی دار وغایت درین وقر اکلای اولدیفی
 جهتله دروننسه باغچه صاحبلیرنک دلالتیه و آله موسم
 اولدیفی خالدہ مشکلاته کیریله بیلیمکده اولمقله برابر تماشای
 سی حقندہ کی آرزومه غلبه ایدرک کیروب کوردم.
 هوالر هنوز تامیله ایصنادیفندان چوق مقصدارده بوز
 حاصل اولمغه باشلاماش ایدی.
 بورادن چیقوب جوارده کی باغچهلردن برنده بر آز

استراحت ایتدک صاحبی بزه بر چوق میوه اکرام ایتدی که
 بومیانده بولنان دوت وقایصی حقیقه پک نفیس ایدی.
 هله ایچدی کمز صو اوقدر صغوق ایدی که تعریف
 اولنماز. ذاتاً بو بوزلق جوارنده کی باغچهلرک صوی علی
 العموم پک زیاده صغوق اولورمش.

بورادن عودتده شومہ اوزرنده نام نامی حضرت
 خلافتیناهی به منسوب اولمق اوزره مجدداً انشا ایدلمش
 اولان «مکتب ملکیه حمیدیہ» بی زیارت ایله دک.

مکتبک بناسی غایت لطیف ودلنشین بر طرزده
 اولوب تماشای کرانی بحق تقدیره مجبور ایتمکده، هله بو
 بنای احاطه ایدن جسم بر باغچه رونق ولطافتی آرتیر-
 مقده در. بو حدیق روحفزا حقیقه بر صورت مکملده
 طرح ونظیم ایدلمش و بورایه اجرا ایدیلن صو، بر طرز
 بدیعده جوده کتیریلن ایکی حوضه دو کوله رک نظر
 قریب بر منظره عرض ایتمکده بولمشددر.

سایه معارفوانه جناب شهریار اعظمیده ساحه وجوده
 گلش اولان شو مکتب فیض مکسبده بوزلرجه اطفال
 ونوزسیدکاک نعم معارف وتحصیل ایله متعم اولدقبرنی

کور و بده افتخار اتمهک ممکنمی ؟ مکتبک اداره جه
وتدریساتجه کوردیکم انتظام و مکملیت دخی صورت
مخصوصهده شایان تقدیر و تشکر در.

مکتب مذکور ی کوزله تماشا و مدیر افندینک
اوطه سندهده براز آرام ایتدکن صوکره قصبیه کلدک.
معموره العزیز و لایقی و لایات شاهانهک الی معمور.
لرندن بریدر. درجه عمرانی شوننده استدلال اولنه سلیک:
مراکز و لایتک هر طرفی یکدیگرینه بر چاریک، یازمشر
ساعت مسافدهده، اوچر بشر یوز خانهیی، متعدد جوامع
و مساجد و سارهری شامل، سبزه و میوه باغچهرلی حاوی
قرای جسمه ایله مالاملدر. بورالده غیر مزروع بر
قاریش طورراغه تصادف ایدلمز دینلسمه بکده مبالغه
ایدلمش اولماز.

مقداری اوج بوز اللی بی تجاوز ایدن قرای مذکوردهن
اکثرنده یتیشدیر یان سبزه و میوه داخل و لایتهده صرف
اولندقدن صوکره کلایته متجاوز و لایتهده سوق و اخراج
اولنیور.

معموره العزیز ایله جوارنده سبزه و میوه دن ماعدا

هر نوع حبوبات ایله پاموق، کنویز، برنج و کلایتی پاناس
دخی زرع اولنیور. بوراده حاصل اولان پاناسک طعمی
مالطه نککنه فائق بر درجهده لذتی اولوب بوندن جوار
ولایته کوندریلیور. قاوون و قارپوز دخی بوزالده
غایت کوزل و جوق یتیشدیر لمکدهدر.

معموره العزیزه دائر شمعیلک معلومات و مشاهداتی
بو قدر یازمیلدم. بئنه تعالی یارین حرکت ایده جکم، بوندن
صوکره کی مکتوبی ارغنی معدندن یازارم. باقی...

ایدیجی مکتوب ۱

ارغنی معدنی، فی ۸ حزیران سنه ۱۳۰۸

معموره العزیزدن حرکتک ایکنجی کونی ایکندیندن
اول ارغنی معدنه مواصلت ایلهدم. قطع ایتدیگهز مسافه
اون ایکی ساعتدن عبارت اولوب آراهه ایله بو مسافهک
برکوندهده قطعی ممکن ایسهده خرپوتدن کیچ وقتده
حرکت ایتدیگهز جهتله اوکون یاری یول عدایدین

«کزین خانی» نام موقعدمه قلمیه مجبور اولوق . مع مافیه بوتوقدن ممنون اولام . زیرا بورالرك لطافتندن حصه یاب ذوق وصفا اولدقدن بشقه «کولجک» دینان صوییه ده کوروش اولدق .

«کولجک» مرتفع برجلك اتکنده ، تقریباً التی یدی ساعت طولی ، اوچ درت ساعت عرضی شامل بیوجک برکولدر . صوییه دکز صوییه کبی طوزلی اولوب دروننده بعض نوع بالقدرده بولنوروش . روایتیه کوره بوکولک منبع و مجراسی نروده اولدینی شمدییه قدر کشف اولنسه ، یوب شوقدر که اللی التمش سننه اول بوکونکی جسماتی حائز دکل ایکن مؤخرأ صورلی کیندجک تزیاده باشلا یوب شمدیکی حالتی بولمش و حتی بیوجک برقریه یی ده استیلا ایتمش اولمسننه کوره قدیمأ بر مجراسی بولندینی تخمین ایدلمکده در .

قریه مذکورنک آثارندن برکلیسا بناسی الیوم صو ایچنده کورولمکده در .

کولک زهینی خربوت اوواسندن ده مرتفع اولوق اولمسنه سیله هم مذکور اووایی اسقا ، همده کولک

مضرتی تحدید ایچون صورلینک اووایه اجرایی کبی برآشبنده بوللمش ایسه ده بوتآشبت هنوز قومده قالمش و بالکز کولدن بر آرق آچیلهرق بر مقدار صو بوجواردن تبعان ایدن وعادتا اوفاقج بر جای شکلنده بولنان دجله نهرینه اجرا ایدیله بیلیمشدر . بو آرقک زمان کچدکجه توسع ایدلرک کولک مضرات ملحوظسننه مانع اوله بیلیمه سی مامولدر .

«کزین خانی» اولدججه فرحفا بر محل اولمسنه سیله کیجه بوراده مهما امکان استراحت ایدلدی . بورادن حرکتمزده آز بر مدت بر سطح مستوی اوزرنده قطع راه ایدیلوب آندن صو کره طاغیر آراسنه کیرلدی که ارغنی معدننه قدر امتداد ایدن بو طریق همان کاملاً طاغیر یاریلهرق آچلمش ، منتظم شوسه حاله کتیرلمش در . ارغنی معدنی دیار بکر ولایتنه مربوط سننجاق مرکزی اولوب قصبه طاغیر آراسنده ، بی و تقریباً بییک خانه ایله بر قاج یوز دکانی حاویدر . اطرافنده بر خیلی باغ ، باغچلر ، لطیف منظر وادیلر ذوقبخش دل و جان اولپور .

فقط بورانك اصل اهمیتی حاوی بولندیفی باقر
 معدنلریدر . بومعدنلر دنیانك همان هیچ برطرفنده
 بولمیه جق درجده زنگین ونمادار ایسهده جوارد
 اورمانلری بولمادیفی وبناء علیه لوازم احتراقیه درجه
 کافیهده استحصال اولنمه مادیفی جهتله یالکز خام باقر
 اعمال اولنمیلیمکده و اعمالاتك مقدار سنویسی التی یوز
 بیك قیه راده سننده بولمقده ایش . باقرک صورت
 استحصال و اعمالنه کانهجه : اول امرده غایت درین
 مغاره لردن چیقاریلان باقر جوهرلری طایغ تپهلرند
 بولان و « فولیقه » تعبیر اولنسان عادی اوچاقلره نقل
 اولنوب جزئی اودون ایله برار احراق اولنیورکه بو
 عملیات ایله جوهرک دروننده بولان کوکورت ازاله
 ایدلمش اولیور . بوندن سوکره جوهر قصبیه اون دقیقه
 مسافده کائن قالحانه یه نقل ایدیلرک بوراده موجود
 اوچاقلرده اذابه ایدیلور . اوچاقلر بر صره اودون
 بر صره جوهر استیف ایدلمک صورتیه طولدیرلقدن
 سوکره آتش ویریلوب یوقاریده عرض ایتدیکم دجه
 نهرینک منبغدن چیقهرق بورادن آقان صو واسطه سیله

و جسم دولابلر اعانه سیله ایشله دیان غایت بیوک کور وکار
 بو آتشی تزییده خدمت ایتدیکندن بو صورتله باقر
 جوهرلری مذاب حانه کلدکن صوکره اوچاغک التنده
 بولان دلیک آچیلوب خارجه چیقارلمقدهدر .
 بو اعمالاتی اهالیدن آرزو ایدنلر اجرا ایدرک
 استحصال ایله دکاری باقری جهت حکومتیه تسلیم ایله
 مقن اولان ائمانی استیفا ایتمکدهدرلر . سوکره بوباقرلر
 توکاده سوق اولنوب اوراده کی قالحانهده تصفیه ایدلمکده
 ویاخود خارجدن ظهور ایدرک طالبنه حالیه فروخت
 اولمقدهدر .

ارغنی معدننده بیان ایتدیکم اصول ایله استحصال
 اولان خام باقرک درجه صفوقی یوزده الشمس بش ایله
 سکسان آراسنده بولمقده ایش .
 قالحانه انصالنده معدن هیئت مأمورینک اقامتنه
 مخصوص ، اوچ درت لوطه دن عبارت بر دآره جک
 موجود اولوب بو دآره نك اوکنده اوفاجق بر حوض
 یاپلمش وانکله تناسب برده باغچه جک وجوده کتیرلمش
 اولدیغندن بوراده بر مقدار تنفس و معدن مدیری بک

افندی ایله ملاقات ایتدم وکندیلرندن معدن هایونه متعلق برخیلی معلومات آدم. صوکره مومی الهک واقع اولان تکلیفلی اوزرینه کیدوب معدن مغاره لرینی و اخیراً «صوبولی» نامیله کشاد ایدلمش اولان تونل شکنده جسم مغاره یی سیر و تماشا ایله دم.

عرض ایتدیکم صو یولنک زمان کشادی قدیمدر. سببی ده شوکه: باقر جوهر لری اخراج اولنان مغازه لریک عمقی تزیاید ایتدیکه ایچریلرنده برخیلی صولر تراکم ایتدیکه باشلا یوب ایشته بو صولره بر مجرای ایله بیلمک اوزره صو یولنک حفر و کشادینه مجبوریته حاصل اولمش و فقط بو یول ایله دیکه باقر جوهر لرینک کایتلی بولندیفی محله واریلهرق، کشادندن مطلوب اولان قانده حاصل اولقله برابر، بورادن جوهر اخراجی صورتیله ده بر چوق استفاده ایدلمکده بولمشدر. بورانک حفر یاتنسه دوام ایدلمکده وایلیده ده کوزل ودها ز یاده جوهر اخراجنه موفق اولانه جفی امید اولتمقده در.

اخراجانک تسهیلی ضمننده آغاجدن رایله دوشه ندرک تونل دروننده بر طریق وجوده کتیرلمش و اوزرنده ال ارا بیلری ایشله دلمکده بولمشدر.

بورادن آقمنده بولنان یشلمسی بر صوبک ترکیبند مولد الحوضه ایله ممتازاً نحاس ذره لری بولتمقدن ناشی درونته آیلان دیمیر یارچهرلی اوزرینه ذرات مذکوره طوبالانوب بالاخره بونلرک اذابه سیله یوزده التمش یتمش نسبتنده باقر استحصال ایدیله بیلدیکی عند التجربه تبین ایتمش ایسه ده دیگر یولده یعنی دوغرودن دوغرویه جوهر دن باقر استحصالی ده ا زیاده سهولتی بولتمقدن ناشی بو صورت استفاده یه معدنچیلر طرفندن رغبت اولتماقده در.

معدنده جوهر اخراجی ایچون شمدی یه قدر کشاد ایدلمش اولان مغازه لر طقوز اون قدر اولوب شو قدرکه بونلرک بر طاقفی مرور زمان ایله معطل قالدیندن ایوم بالکز ایکی اوج مغاره ایشله مکده و بونلرله صو بولندن سنوی ملیونلرجه اوقه جوهر چیقارلمقده در.

بوراده باقر معدننک کشفی ۶۱۳ سنه هجریه سنه تصادف ایدوب اوزماندن بری، آز چوق، متادیناً ایشلمکده اولدیفی حالده ینه کایتلی جوهرک موجودیتی معدنک جسامت ودرجه تروتی نظرلرده تعیینه کایدیر.

یوقاریده حاکایه ایله دیکم رلری کزدکن صوکره
مدیر بکک دلاتیله برده «صغوقلق» تعبیر اولنان محللری
مشاهده ایندک. بوضغوقلقلر عادانا مغاره شککنده رلر
اولوب یازین اک صبیحاق کونلرده بیله بونلرک درونی
کورکمز اوتوریله میه جق قدر سرین اولیور. هله بورالره
جسیم کویلرله قونیلان صولر فوق العاده صوغیور.
بو حالک سببی: معدن جوهرلرینک احراقندن حاصل
اولان سپورتی - که جوروف دینیلور - بری بری
اوزرینسه دوکیله دوکیله بیوجک تپهلر تشکیل اتمه سیله
وبونلر یکدیگر بیله التصاق اتمه یوب آراق قالمه سیله بو
آراقلردن نفوذ ایند روزکار بوراده فوق العاده بر
سرینلک پیدا ایلمه سیدر. بوضغوقلقلر عادتا قهوه خانه
کبی استعمال ایلمکده و اهالیدن بعضلری سرینله مک
ایچون بورایه دوام اتمکده ایله ده غایت رطوبتلی رلر
اولمق حسیلله ینه بوراده اوتورمه یی موافق سحت بوله مادم.
معدنده اولدقجه کوزل بر حکومت قوناغی ایله بر رشدی
ومتعدد استعدائی مکتبلری موجوددر. آلتی یدی بیک

راذه ده بولنان اهالینک اکثرینی اسلاملر تشکیل اتمکده
وبومیانده مستعد ذاتلر یتیمه مکده در.

بوراده مدت اقامه تهجه اولان مشهورات و معلوماتم
بو قدردر. انشا الله تعالی یارین صباح دیار بکره متوجهاً
حرکت ایده جکم. بالطبع اورادنده مکتوب یازارم.
باقی . . .

{ اسکنزنجی مکتوب }

دیاربکره، فی ۱۲ حزیران سنه ۱۳۰۸

معدندن حرکتتمزک ایکنجی کونی ایشامی ساعت
اون بیه دوغرو دیاربکره مواصلت ایلدی. بو ایکی
قصبه نک آراسی اون آلتی ساعتک بر مسافه اولوب
بوللرده بر چوق کویلر موجود اولمقله برابر بنده کر
برنجی کون معدنه درت ساعت مسافه ده بولنان و برناحیه

مسکونی اولان ارغنی قصبه‌سندنه توفقله اوکیجه بوراده
بیتوت ایله دم.

قصبه یوکسک برطاغک سطحه آئنده مینی وجسما.
متجه همان معدن قصبه‌سندنه مائل اولوب کلیتلی اوزوم
باغلینی ومیوه باغچهلرینی حاویدر. دیاربکر شوسه‌سی بو
طاغک اتکندن کجه کده و آرابه‌نک قصبه‌یه چقمه‌سندنه
مشکلات چکیلرکده اولدیغندن بزده آرابه‌منی آشاغیده
برخاندنه برقه‌رق آتله قصبه‌یه چیقوب معدن مدیری
بکک توصیه‌لری اوزرینه بوراده شاهیر خاندانن (...)نک
خانه‌سنه مسافر اولدق. موسی الیهک خانه‌سی قصبه‌نک
اک یوکسک برمخلنده اولغله بورادن تادیار بکره قدر اون
ایکی ساعت امتداد ایدن دوز وواسع اووایه نظارت
کامله‌نی حائردر. بناء علیه قوتلی بر دوربین ایله باقانیجه
دیاربکر شهرینک سورینی بورادن کوره بیلمک ممکندر.
صاحب خانه بزنی کمال نزاکت و احسن صورته
قبول ایدرک درحال مکمل بر قوشلق طعامی
احضار ایتدی. بعد الطعام بر از استراحتدن صکره
آتله پیندرک بو طاغک نازروم‌سندنه کائن قدیم قلعه‌ینی سپر

و تماشا و بوراده واقع اولوب زیارتگاه انام بولنان حضرت
«ذوالکفله» بنی علیه السلامک مقام سعادتلرینی زیارتله
اکتساب فیوضات ایله دک. قلعه درونسنده موجود جسم
صو صهرنجلری دائماً طولی اولوب صوبی ده بوز کی
صغوقدر.

بو مقام مقدس جبلک تپه‌سندنه اولدقجه دوز برمخلده
مینی اوله‌رق اتصالنده بر قاچ اوطنه وسارره واردر.
بورادن اطرافنی تماشا قدر لطیف، فرحبخشا بر حال
تصور اولنه‌منز. مقام عالینک قد سیتنه موقعک ده لطافت
و تراهتی انضمام ایدرک ذوق آور وجدان اولمقدده.
بوندن سوکره بورایه یاقین بر مسافده وغایت
صرب بر قیا اوزرنده بولنان جسم بر مناسرتی ده
کوردرک. روایت کوره بومناسرتک بناسی ده غایت اسکی
ایمش. ایوم معمور بر حالده اولوب درونسنده برخیلی
زبان اقلمت ایتمکده‌درلر. بورالری کشت و گذار ایله
مسافر اولدیقه‌نر خانه‌یه عودت ایتدیگمز زمان اقشام
تقرب ایتمش ایدی. کیجه مطلوبدن زیاده راحت ایتدک.
صباحلین ایرکندن قالقیلوب یته حیوانلرله آشاغی‌یه قدر

ایستادگدن سوکره بر اقدیغمز محلده آرابه مزه بیندرك
 روبراه عنایت اولدق. سطح زمین مستوی، یوللر ایسه
 منتظم اولمسیله ارغیندن دیار بکره قدر اولان اون ایکی
 ساعت مسافتی برکون نظر فرنده قطع ایدمیلدک. مع مافیہ
 انشای راهده بر ایکی محلدهده قهوه آلتی اتمک، وجو-
 دمتری و حیوانلری دیکلندیرمک وسیله لری ایله بر ایکی
 ساعت زمان صرف ایله دک. بو اوواده مسکون اهالینک
 قنم اعظمی کورددن عبارت اولوب مع هذا بونلرک
 همان کافه سی ده لسان مادر زاد لری بولان کر دجه دن باشقه
 ترکیه ایله ده تکلم اتمکده درلر. ارغنی پیشکاهنده کی قراده
 بر چوق باغچهلر، اغاجقلر وار سده دیار بکره قدر اولان
 واسع اوواده مزروعاندن باشقه بر شی یوق کیدر.
 بو طریق اوزرنده شایان عرض هیج بر شیئه تصادف
 ایدمیلدک.

دیار بکر شهری دوز بر زمین اوزرنده منی سخایت
 مرتفع و متین و تقریباً بش آلتی بیک مترو دوره سنده
 جسمیم سور ایله محاط اوله رق بو سورک (برج و باروسی)
 الیوم هیئت قدیمه سیله موجوددر. سورک ارتفاعی موقعه

کوره ۱۵ - ۲۰ مترویه و نخنی ۲ - ۳ مترویه بالغ اولور.
 سور اوزرنده سکمان ایکی عدد قله موجود اولوب هر
 برینک ارتفاعی کذلک موقعه کوره ۲۰ - ۲۲ و محیط لری
 ۵۰ مترویه وارمقددر. بوقله لک درونی و قنبله ذخیره
 انباری اولق اوزره فوقانی و تحتانی ایکی به آیرلمش و هر
 ری اون بش بکر می بیک کیله ذخیره استیعابنه کافی
 و سعته بولنمش اولوب الیوم دخی بویولده استعمال ایدلمکده
 در. سورک خارجه آچیلور دت قبوسی واردرکه بونلر
 کوندوز لری آچیق بر اقیلوب اقسامدن سوکره سد و بند
 ایدلمکده و بوحال، انضباط اداره جه محسناتی موجب
 اولمقددر.

دجله نهری، شهرک صول جهتدن جریان ایدیلور.
 قصبه و خلی مرتفع اولدیغندن بو جهتدن نهره نظارت
 کاهل سی واردر.

شهرک دروننده اشعبو دجله به ناظر جهتدن «ایچ
 قلعه» نامیه بر قلعه دها واردرکه دوره سی همان بیک مترویه
 قریب و اون آلتی قله بی حاویدر. بوقله لده دیکر لری کبی
 جسمیم انبار لری محتویدر. بواجی قلعه درونندهده ویزان

قلعه نامیده معروف سطح زمیندن الی مترویه یاقین ارتفاعی حاوی برقله بولنهرق وقتيله معمور بر حالده ایکن مرور ایام ودهور ایله ییقلوب شمدی یالکیز بعض بنا اثرلری موجوددر .

شهرک خارجده وسور کنسازنده بوزه قریب بوز کوللری واردر که بونلردن یازین صرف واستعمال اولمق اوزره کلیتلی بوز استحصال اولنیور . شویله که : موسم شتا تقرب ایسدیکی زمان بوجسم حوضلر کوزلجه ایچریلری ماء لذیذ ایله طولدرلمقده وقیشین شدت سرمدان سولر انجماد ایسدیکجه پارچه پارچه کسپیلرک حوضلر جوارندهکی بوزخانهلره نقل ایله صمانلر آراسنده حفظ ایلمکدهدر . بوصورتله کلی مقدارده ادخار ایدیلاز بوزلر یازین چیقاریلوب بعض سنلرده اوقهسی بش پارچه قدر اهون بر فی ایله صاتلمقده اولدیغندن صنوف اهالی بوندن بالاستفاده موسم صیفک حصوله کتیردیکی حرارتی تسکین ایله مکدهدر .

دیاز بکرک تاریخ تأسیس وبناسی پک قدیمدر . روایت تاریحیه نظر آ بوراسی ال اول پیشدادیاندن ملک طهمور

طرفندن بنا اولمش ، اندن صوکره الدن اله کچرک و بر چوق وقایعه مصدر اولهرق نهایت هجرت سنیه نیوینهک اون سکرنجی سالتنده ، زمان معدلت اقران حضرت فاروق اعظم (رضی اه عنه) ده عساکر اسلامیه جانبدن فتح و تسخیر ایلمشدر . زمان فتحده جام شهادتی نوش ایدن صحابه کرامدن سلیمان بن ولید حضرتلریله دیگر یکریمی درت ذانک مقام عالیلری ایوم زیارتگاه انامدر . مقام عالی مذکور ی بنده کرده زیارتله شرفیاب اولدم . بوراده کوزل برجام شریف دخی موجوددر .

دیاز بکرک زیر اداره عثمانیه بکمهسی ۹۲۲ سنه هجریهسنه وجتتمکان خلد آشیان سلطان سلیم خان حضرتلریتنک زمان عالیبرته مصادف اولوب او زماندن بری معموریت قدیمهسنی محافظه ایتمکله برابر آثار قدیمیه غبطه بخشیار بصورتده پک چوق مبانی عالیه وهؤسسات نافعہ ساحه ارای حصول اولمشدر .

آثار و مبانی مذکوره جمله سندن اولهرق سور خارجده وشهره تقریباً یارم ساعت مسافده بر طرز دانشپنده بنا وانشا ایلمش اولان وغایت واسع بانچه

درونده بولنان جسم، کارگیر حکومت قونانچی، درون
شهرده مکتب اعدادی و رشدی عسکری ایله سائر بر
طاقم مؤسسات نظر استحصانی جالیدر.

بدستان شکلنده اولوب کتاتجیلر دینیان کوزل بر
چارشی ایله قبل الاسلام بنا ایدلمش اولان جامع کبیر
دخی آثار نادره دن معدوددر.

شهرک باشلیجه صوبی « حمروات » تعبیر اولنان ماء
لذیذدرکه برقاج دکرمن دوندره جگ جسماتده اولوب
غایت جسم بر بند واسطه سیله برقاج ساعتک محلدن
کلرک شهر دروننه جریان ایدر. آب حیات وصفنه سزا
اولان بولطیف صوتصبتک هر طرفنه تقسیم اولنوب
هان هر خانه حوضلر، فواره لر تشکیل ایتدیکی کبی
جوامع شریفه ومدارس منیفیه ویوزی متجاوز چشمه.

لرده جریان ایله مکهدر. دیار بکر دم بوندن باشقه صوده
یوق دکلدر. مع هذا هر اوده برقاجده قویو بولمقدهدر.

سورک خارجی دائرأ مدار دینه جگ بر صورتده
کلیتی باغلر، باغچلرله مزین ومعمور اولوب بونلرده هر
درلو فواکه و اثمار ایله سبزه وسائر حصوله کلکدهدر

بونلردن ماعدا اکثریتله دوت وقواق آغاجلری ده
یتیشدیرلمکدهدر. ایلمک بهارده بوباغچلرده مخصوصاً
تنظیم و ترتیب ایدلمش اولان بنفشه وکل نارالارینه خلاق
فوج فوج کیده رک هم تنزه ایدرلر، همده بنفشه چیچکلری
قایناتوب شربت مقاننده ایچرلر. بولطیف چیچک
برواده فوق العاده بر صورتده یتیشدیریلوب موسمنده
بروجه معروض صرف اولناندن فضله سیله ده غایت نفیس
شروب، شکرله وسائر اعمال ایدلمکدهدر.

دیار بکرده « شراب حریر » تعبیر اولنان بر نوع
شروب ده ایا یلمقدهدرکه ترکیبنده برچوق بهارات ایله
عنبر، مسک وبالخاصه اینک دخی داخل بولنان بومشروب
لطیف بورایه مخصوص اولوب بوندن هر طرفه، حتی
استانبوله قدر هدییه صورتیه کوندرلمکدهدر.

باغچلرده کلیت اوزره اکیان دوت آغاجلرینک
یا اقلری اینک بوچی بسله که یارایوب بوچکخانه لرنده
سنوی برخیلی مقدار اینک حصوله کلیر و بونکله اعلی
ونفیس قاشلر، چارشافلر، جانفسلر ایله سائر هر درلو
اشیا ولوازم نسج و اعمال اولنورده بوکبی مصنوعات

دستگاه‌ها برنده اینکدن باشقه یوک، ایپلک ایله دخی عبا،
دوقومه، بزکی شیلر وجوده کتیریلدور. معمولات
واقعه دن بر قسمی داخل ولایتده صرف ایدیلرک بر
قسمی ده ولایت متجاوریه اخراج اولمقدهدر.

شهر جوارنده جسم اورمانلر بولمادیفی جهته
باغچیلرده حاصل اولان قواق آغاچلری قسماً کرسته
خدمتی ایفا و قسماً نهر واسطه سیله موصل و بغداد جهتلر.
ینه سوق واسرا ایدلمکدهدر.

دیار بکرده قاوون، قارپوز میوملری پک جسم و پک
چوق حاصل اولیور. بوراده اک عادی عد اولتان بر
قارپوز یکریمی اوتوز اوقه ثقلتنده اولوب بونلر میانده
قرق اللی اوقه آضر لغنده بولنانلرده چوقدر. بتون بر
قارپوز آلبده اوینه کوتورن آدم بوراده پک آزدور.
بو جسم قارپوزلر جارشیده پارچه نوب اوقه ایله «بطمان»
دینان آتی اوقه سی ۲۰-۳۰ پارچه قدر صایلمقده
ایمش. قاوون دخی بونسه بتمده کیدر. شو قدرکه بونلر
یکریمی اوتوز اوقدن زیاده کیلورلر. اک اول یتیشوب
آتی بدی اوقه ثقلتنده بولنان وشو کوچوکلکندن کنپه

اوله رق • جیب قاوونی « تعبیر ایدیان بر جنس قاوون
لنت ونفاستی جهته پک معروف و مقبول ایمش.

شو قوجامان قارپوزلر، قاوونلر دیار بکر جوارندن
آقان دجله نهرینک قوملق سواحلینده اکیلیمکدهدر.
بورالر قوملق و مرطوب اولغله برابر کونشده معروض
بولمق مایسه سیله بوستان زرعه پک مساعدر. مع مایه
مخصوصاً کوکر جینلکدرده بسله نن کوکر جینلرک
کوبره سی ده بوزراعتده استعمال اولمقده و کوکلرک
بولنیدینی لر اول امرده بر آرشوندن زیاده چوقور
اولوب قدانلر بیودکجه طولدیرمق اوزره کوکلره زیاده.
سیله قوت و برلدیکی جهته بوضورتله استحصال اولنان
بوستانلر بوجه معروض جسمات فوق العاده یی جائز
بولمقدهدر.

بوستان موسمنده اهالیدن پک چونغی صیفیه مقامنده
بورالرمکدره هفتلرجه، آیلرجه ایامکذار اولورلر
ایمش.

دیار بکر شهری درت بیک قدر خانه ایله اونسته
دکان و سائرینی و اوتوزه قریب جوامع شریفه ایله بر

خیلی مساجد و مدارس و کتبخانه‌های و مدیکه و عسکریه
 رشیدیله لر یله اعدادیدن باشقه برچوق مکاتب صبیانیه
 حاوی اولوب نفوس موجوده سی قرق بیک راده سنده دره
 جوارنده هر نوع حیوانات حاصل اولمقده اولدیفی
 کبی التي یدی ساعت مسافده کائن قره جه طاغ و حوا
 لیسنده دخی اعلی پرنج حصوله کلامکده و بورالده بو پرنج
 سورولمکده دره .

شهرده ایسک، بوک، پاهوق منسوجاتندن باشقه
 قیو محیلق، دیرجیلک، باقرجیلق کبی بعض صنایع دخی
 مترقی بر حالده اولوب از جمله باقر طاقلرینک بو جورالده
 شهرتی وارد دره .

دیار بکرده اوج کون امتداد ایدن مدت اقامتده
 حکایه ایله دیکم محملری کشت و نذار و بورایه دائر معلومات
 لازمی استحصال اتمکله برابر بریاندن ده بغداد شهری
 ایچون تدارکات لازمییه تشبث اتمش ایدم . معلوم اولدیفی
 اوزره صامسوندن بورایه قدر یوز اونوز ساعته قریب
 امتداد ایدن مسافه بر آرابه ایله قطع ایدلیکی حالده
 بورادن بغداد قدر اولان مسافنک نهراً «کک» دینیان
 صالدرله طی ایدلمه سی لازم کایور .

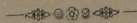
کلیکار قویون طولولرینک نفسله شیشیریله زک
 یکدیگرینه ربط ایدلمه سی صورتیله تشکیل ایدیلوب
 اوزرلری آغاج و تحتله لرله اورتیله زک سطحی مستوی
 صالدر وجوده کتیرلمکده و بونلر اوجلری طراق
 هیئتده غریب شکل کورکار واسطه سیله اداره
 ایدلمکده دره . بو کورکار «کلیکاری» یوروتک ایچون
 اولوب حرکتده استقامتی تامین ایچون استعمال
 اولنور، چونکه صویک آفتیسی صالی ذاتاً سوجه کفایت
 ایدیلور . کلیکار ایستینیلدیکی قدر بیوک و کوچوک اوله رق
 باعلاقمقده و درجه جسامتته کوره هر برنده الی دن ایکی یوزه
 قدر طولوم بولمقده دره .

بند کزک رفاقتده کیسه اولمادیفندن «مرجان» ایله
 ایکی تری و برده رهبر مقامنده رفاقتزه آنسان بر قاج
 کشی ایله کلیجیلری استیعاب ایدیله جک و سعی جائز
 اولق اوزره آتمش طولومدن برکک باعلا تندق . بوکک
 ایله دیار بکردن موصله قدر کیدیلوب اورادن موصول
 کلیجیلری واسطه سیله دیکری تدابیرک اولنق مقاوله من
 اقتضا سنند دره .

طولوملر، اوزرینه باصیلدقجه اوینا یوبده بزى راحتسز
ایتمک ایچون کلک اوستنه تحتهدن معمول یکپاره بر
دوشمه یابدیروب وضع ایتمیدرم. بونک اوزرینه ده
کونشدن، یاغوردن محافظه ایچون اطرافى قاپالی کوشک
طرزنده برشى یابدیردم. شو عرض ایتمدیکم شی صال
دکل، عادتا سابع برکوشک هیئتى آلدی.

یولده دائماً صفوق صو ایجه بیلمک ایچون برچوق
بوز تدارک ایده رک کوشکک بر طرفه یرلشدیردیکم کبی
انهای راهده صیق صیق کوی و قصبیلر بولمادیغنی،
بولنسه بیله صورت مطلوبه ده بیجهک تدارکی مشکل
اوله جغنی خبر ویردکاری جهته بش اون کون اداره
ایده بیله جک قدر اتمک، یکسمت یابدیره رق برخیلی ده
نواله آدم. ایشته بغداد طریق ایچون موصله قدر ایجاب
ایدن لوازم و اشیا بی بوضورتله اکیال ایله دکن صورکه
شهرده مسافر اولدغمز خانه کلوب شو مکتومی یازدم.
بکرمه تعالی یارین علی الصباح کلک سوار اوله رق دیار
بکردن مفارقت ایده جکم صورت حرکت مزله انهای
راهده کی مشاهداتی موصلدن بر تفصیل عرض ایدرم.

شو کلکلر ایله سیاحتک پک زیاده لطیف، ذوق
افزا اوله جمنی روایت ایندیورلر. فی الحقیقه بویله
اولق لازم کلور. هر حالده شو حالی کورمدهن بالطبع
دوضرو برشى یازدم. . . .

{ طقوزنجی مکتوب }

موصول، فی ۳۰ حیران سنه ۱۳۰۸

دیار بکردن کلک لیلله حرکت مزک اون ایکنجی کونی
ایکنیدین اول «موصول» شهرینه مواصلت اولندی.
دنیاده بونکن ده راحت، ده کوزل یولچتیق تصور
ایدم نکلک اوزرنده کمال راحت و صفای وجدان ایله
اونورلدیغنی حالده دالغسز، فورتنسز برصویک جریانه
تبعاً قطع مسافه ایلدیکی صررده نهرک ایکی ساحلنده کی بدایع
طبیعیه بی تماشا اتمک نه قدر لطیف اولور! بوساخلارک
مستوی اولان محللارنده حاجایشیلکلر، نازالار، بونلرک

آراستند. او تلامذۀ بولان قویونلر، قوزولر نه کوزل، نظاره تشکیل ایدیور! هله بعض یرلرده بواب روان، افلاکه سر چکمش طاغیر، قیالر آراستندن جریان ایدرک بونلرک مناظر دلرباسی ده باشقجه نشوه بخش دل و جان اولیور...

انای راهده کی مشاهداتی عرض اتمزدن اول دیار بگردن صورت حرکتی یازیم: بورادن کلکه پنیله چکی سرده سیرچی، شیع و سائر اوله زق برچوق خاق بولنیور. کلکلرک ساحله مربوط بولندیغی خلاطار چوزولوبده صو آفتیسنه صالیورلدیکی زمان حضاردن خوب صدا برذات، کوزل بر اذان اوقیور. بوضورتله کلک حرکت ایدرک کوزدن غائب اولنجیه قدر سیرخیلر طاغیر بورلر. ایشته بزده بوضورتله مطهر تشییع اولدقدن صو کره حرکت ایتدک.

نهر سواحدده بر طقم کویلر بولنمقده ایستده اولکی مکتوبده یازدیغیم وجهله بوله یمک ایچون بر خیلی نواله تدارک ایش اولدیغیمزدن، کیجه لری مطلقاً برکوی بولوبده اوراره توقف ایتک مجبوریتده اولمادیغیمز کی

سایه آسایشویه حضرت ناجداریده بورالر قورقوله جق یرلرده اولمادیغدن آتشم تقرب ایتدیکی زمان هانکی موقعک لطافت و زراعتی طبعمه موافق بولورسوق اوراده کاسکیزی ربط ایله کیجه له کی قرار لاشدیردق و بوقراری ایلك حرکت، کونندن اعتباراً اجرایه باشلادق.

موصله قدر اون ایکی کون امتداد ایدن مدت سیاه حتمزک سکز کوننده بوقرار وجهله حرکت اولوب قصور دت کونده آشاغیده حکایه ایده چکم برلری کورمک، کز مک ایچون مهوره لده توقف ایتدک.

توقف ایتدیگیمز یرلردن بریسی «حسن کیف» نامیه معروف ناحیه مرکزیدر. بوراده قدیمای غایت مهور و جسم بر بلده ایش. قدیم قلعه خرابه سی ایوم وجود بولندیغی کی شمعی بوراده متهکن اهالیئک خانهلری ده قیالر ایچنده اویولمش مغاره کی اوطه لردن عبارتدر. بولده نك بوضورتله دوچار تدنی و خرابی اوله سینه سبب، عقرب دینلن مودی حیوانک کز تیدر دیلدیور. فی الحقیقه بوراده بو حیوانلر پک چوق بولنمقده و خدانکرده بر انسانه ایلیشه جک اولورسه آرق آدن

امید حیات قلمه جق در جسدده تأثیر ایتمکده اولدیغنی
روایت ایتمدیلمر. کوندوزلری يك اوقدر میدانه چیقما دیغنی
کبی چیقسه بیله کورولدیگجه اتلاف ایتمکده ایسهده
کیچهلری کثرتله چیقدیغندن بورانک اهالیسی یئاقلرینی
آقشام اولمازدن اول حاضر لایوب اطرافنده سیاه قیلدن
معمول قالینجه بر خللاط چویردکن صوکره آقشام
میکندن صوکره بو یئاقلره کیره دک آرتق دیشاری چیقما-
مقده ایمشالر. بز کوندوزین بوبلدهیه چیقوب قامه سنی
و مذکور مفاره کبی خانهلری کزوب تماشای ایتمدکن
صوکره آقشامدن اول کلککزه کیره دک اندیشمه سزجه
اویودق .

آرام ایتمدیگنر محللردن بریده هجزرده قصبه سیدر .
بوراسی بالنسبه معور و جسمه در . قضا مرکزی بولان
بو قصبه تقریباً بیك خانیهی ویلی سکر بیك نفوسی
شاملدر . اطرافنده خراب و جسم بر سور بوتوب بوراده
بعض آثار عتیقهیه تصادف اولنور ایمش . قصبه ساحلده
و بر سطح مستوی اوزرنده مینی اولدیغندن منظره سی ده
کوزلدر . جوارنده بعض اوقات باغچهلر فلان بولتمقده

ایسهده اهالیسی اکثریتله زراعتله مألوفرلر .
برکوی دوکونی تماشای ایچون ده ایکی کون بر محله
توقف ایتمک . (. .) کوی دینان بوجسیم قریه پیشکاهندن
مرور منر ائشاده آقشام تقرب ایتمدیکی کبی بوراده کور-
دیگنر غلبه لککده سینی آکلاق ایستدیگنر دن کلککزی
ساحله ربط ایله استکنانه کیفیت ایله دک . بو آراتق نزد مزده
طوپلانان کوی لولردن ، متبران محلیدن . . . بکک ولیمه سی
بولدیغنی خبر آلهرق کیچه بوراده قلمه یی تنسیب ایتمدیگنر
صردده میرموسی الیه دخی نزد مزه کلرک بواقشام کندی
خانه سنده مسافر اوله منزی تکلیف ایله دیکندن شود عوته
اجایی ده مناسب کوردک .

بوجسیم کوی ساحل نهرده یوکسک برته نک
اوزرنده مینی اولوب تقریباً درت بش یوز خانیهی
شاملدر . اهالیسی کاملاً کرددن عبارت اولهرق کنیش
یانطالون بیچنده ملون عبادن معمول برشالوار ایله یته
بوجنسدن قیصه برصالطه تلبس ایدیولر . باشلرنده
علی الاکثر فیس بولوب بونک اوزرینه ایچکلی ، صیره لی
کفی یا خود متعدد یعنی صاره مقده درلر . لسانلری کردی

ایستاده افادهٔ مراسم ایده بیله جک قدر ترکیه ده تکلم
ایتمکده در لر . کویک اطرافده بر خیلی میوه و سبزه
باغچه لری موجود اولمسی و ایچلرنده متعدد خواجہلر
بولتمسی کندیلرینک اولدقجه تمدن و چالیشقان بولند-
قلربی اثبات ایدیور .

(*) بک خانہ سنده، برزده باغچہ سنده تنزهله امرار
وقت ایدیلوب بورالرجہ دو کونلرده معتاد اولدیفی
اوزره کویولرک نشان مسابقه لرینده تماشاسان صوکره
اقشام کوی خلقیله برابر دو کون ضیافتنده بولدق .
بعد الطعام نهر ساحلنه ایندک بوراده قوملر اوزرینه
کوزل کوزل کرد خالیلری، مندزلر سمریامش، متعدد
مشعللر ایقاد ایدلمش ایدی . کوی چالغیسی طاققی که
برچوق داوول زورنادن مرکب ایدی — آهنگ معلوم
منه ایتدار ایدرک کویلیلرده بو آهنگ استاعاً آلابله رقصه
باشلاملریله برقاچ ساعت هم کندیلرینی، همده بزى
اکاندیردیلر . بونلرک کیچه صباحلره قدر شو آهنگ ایله
دوام ایده جکلرینی روش حالان استدلال ایتدیمسده او قدر
اوتورمغه آلیشمش اولمادیغمدن کیچه ساعت درت

راده لرنده کلسکه عودت ایتک ایستدم . فقط صاحب
خانه دو کونک یارین دخی دوام ایده جکئی و دیار بکردن
سپارش ایتدیکی سناز طاقکده کله جکئی بالیان برکون
دها کندیلرنده مسافر تیزی پک زیاده التماس ایله دیکی
کئی رفقا مزده بو التماسک قبولی رجا ایتدکارندن
موافقه مجبور اولدم . بئاء علیه کله کجیلری کلسکه بکجی
برافرق خایه عودتله بزم ایچون احضار ایدلمش اولان
کوزل یئاقلرده اولدقجه راحت بر او یقو کمدیردک . بونلرک
یئاقلری یوزی ایپکلی قطنیدن معمول ایسه ده عادتا
بر ارکان مندری قدر قیصه اولدیغندن ایاقلر تمامیه
اوزادیله جق اولورسه یئاقدن دیشاری قالیور . یورغان
یوزلری ده نفیس ایپکلی قاشلردن بایلمش و غایت قالین
اولدق دیکلمشدر .

علی الصباح او بادیغمزده اعلا سود، تره یاغی، بال
و آهنگدن مرکب برقهوه آتی حاضر لائمش و مؤخرأ
کوزل برده قهوه اکرام ایدلمشدر . کوندوز ساعت
درده دوغرو باغچهلره عزیمت اولدق اوکله طعمی
اوراده تناول ایدلمش واقشامه قدر یئنه نشان سابقه سی

تماشا سیله وقت کچیرلمشدر . اقسام اوزری دیار بگردن
 کله چی خبر ویرلمش اولان اینجه ساز طاقی دخی — که بر
 قانون، برطای کالجیه ایله بر دائرمدن عبارتدر —
 کلمسیله بو کجه یمکدن صوکرده بولرک آهنکی ایله ملئذ
 اولدق. شو ملئذ بر کجه اولکی داوول زورنا آهنکنه
 نسبتله در بوقسه اساساً پکده دیکله نیر شی دکل ایدی. مع
 هذا کویلیار کنسیدی آهنکارینی بوکا ترجیح ایدهرک
 آلیله رقصارینه نابصباح دوام ایستیلر. بنده کزینه
 ساعت درت، بش راده لرنده خانیه عودتله او بودم.
 فرداسی کون ایرکنسدن قالیلوب مسافر پرور
 کویلیار طرفدن تشییع اولدیغوز حالده ساحله ایندرک
 کاسکمزه یینوب حرکت ایلهرک.
 شو کویک اهالیسنی شایان تقدیر بر حالده کوردم.
 کنسیدی کار وکسبلریله مشغول، متدین آدملردر. مع
 التشکر شوراسنیده عرض ایدهم که بونزاده بولدیغیم ایکی
 کون، ایکی کجه ظرفنده وبالخاصه دو کون آراسنده
 عیش وعشرت وقوعی کوروب حس ایتمدم. بالنا سبه
 وقوع بولان سؤالمه کندیلمنجیه عشرت فوق العاده

مقدوح اولوب بوندن دائماً مجتنب بولندقلری جوانی
 آلدیم. بوجوار اهالیسی اکثریتله بویولده اخلاق حسنه
 اصحابندن اولدقلری روایت اولتیور.

موصل شهری دجله نهرینک صاغ جهتنده مینی
 اولوب تقریباً سکر بیک خانیه، اوچ بیک دکان وسائر
 ایله قرق الی قدر جامع ومسجد ومدرسه یی وقرق بیکه
 قریب نفوسی شاملدر. مع مافیسه بومقدار نفوس یرلی
 اولدیغندن خارجدن آمد شد ایله علی الدوام موجود
 نفوسک مقدار آتیش بیکی متجاوز نخه بن اولمقدده.
 شهرک اهالیسی عمومیتله لسان عربی ایله متکلم ایسدرده
 اچارنده ترکی، فارسی، کردی لسانلرینه آشنالری ده بک
 چوقدر.

هر اوزرنده کوزل ومتین برکوپری موجود اولوب
 قارش جهمله شهرک مولداتی تمهیل ایتمشدر. قصبه نک
 اطرافنده تخمیناً اون بیک متره دوره سننده، جسیم بر
 سور واردرکه دیوارلرینک ارتفاعی اون، نخنی بر بچق
 متره دن زیاده در. مذکور سورده اون سکر عددده
 جسیم قله لر بولنوب هر بیک ارتفاعی اون بش ومحیطی

اون مقررہ قریبدر. بوقله لردن بعضیسی خرابه یوز طو-
تمش ایسهده اکثریمی حال اصلیدی اوزره قالمشدر.
سوزك خارج شهره آچیلیر اون ایکی قپوسی واردر.
اشبو سور هیئت مجموعسیله آثار نادره وعتیقهده معدوددر.
شهرک ابنهسی عمومیتله طاش و طوغله ایله یابلمش
کارکیدر. بوراده انشآت ایچون قولانیلان و «جص»
تعبیر اولنان برنوع کیرج عادتاً چمتو کبی قوتلی اولدیغندن
بنالر سرعت و متانتله وجوده کلپور. ابنه مذکوره غایت
لطیف و دلنشین بر طرزده اولوب خصوصیه نهر اوزرینه
یایلان ساحه ایاخانه لرك منظره سی بک دلربادور. ساحل نهرده
جنی جسم بر حکومت قوناغی، و اون طابور استیجاب
ایده جک و سعته بولنان عسکری قشله سی شهرک مابقی
عالیه سندنر.
نهر اوزرینه حواله لی بر صورتده خشتایدن انجا ایلدیش
اولان قهوه خانه لر اقسام صباح بر چوق ارباب ذوق
وصفایه نزهتگاه اولمقدهدر. شهرک اطرافنده دخی بر
چوق باغلیر، باغچه لر، خورما اغاچلری موقعک لطافتنی
تزیید ایله مکه در.

موصله انبیاء عظام حضراتندن بعضیله اعزّه
گرامدن بک چوق ذواتک مقامات و مرقد مبارک لری
زیارتگاه خواص و عوامدر.

از جمله شهرک اون بش دقیقه قدر خارچنده بر
جامع شریف دروننده «شیت بن آدم» (عالم السلام)
حضرتلرینک مقام سعادتلری؛ شهرک قارشى جهتده
ویارم ساعت مسافده کائن اولوب قدیمآ «نینه» تسمیه
ایدیلن شهرده بردارّه وسیعه ده «بونس» نبی علیه السلام
مک مرقد مطهرلری ایله جسم و وسیع جامع شریف؛
مواصلت و سظنده حضرت جرجیس نبی (علیه
السلام) ک نام عالیبرنه منسوب جامع شریف دروننده
بولنان مرقد نورلری زیارتگاه انام اولدیغی کبی حضرت
«دانیال» نبی علیه السلامک مقام قدسیت اتساملری دخی
باب المسجد نام محلده مراجعتگاه اهل ایماندر. سوز
خارچنده واقع قبه محرابینک کمر طاشنده (کف شریف
امام علی» [رضی] منقوش اولوب زیارت اولنیور.

شهرک بر ساعت قدر خارچنده «شهد نقطه» نامیه
معروف مقام عالی «امام حسین» [رضی] اقدسزک رأس

سعادتلاری بوراده برکون قدر قالمش اولمقدن ناشی نام عالیپرینسه بنا ایدیلوب زیارتگاه انام اولمش اولدینی کچی داخل وخارج شهرده کرک مشارایه حضر تلرینک و کرک « امام حسن » [رضی] افسدمنک اولاد کرام ذوی الاحتراملرندن بمصلربنک مرآقد منوره لری و پک چوق مشایخ واعزّه کرامک مرآقد و مقامات عالیلری موجود اولهرق زیارتلریله استشفاع ایدلمکده در . بنده کر بونلرک عمومی دکل فقط بمضربینی زیارته موفقی اوله بیلدم .

بوراده مسافر اولدینمز خان ساحل نهره قریب بر محله اولوب اولدجه لطافت ونظافتی حائزدر . الحق بز کوندوزلری ابرکندن چیقهرق کر مکله مشغول اولدینمز دن یالکر کیجهرلی کاوب یئانغزده یاتدیق .

موصلاک چارشی بازاری اهلینک روتتی ایما ایدمه جک صورتده کوزل و اتمسه ایله مالاملدر . اپک و یوکدن انواع منسوجات وجوده کتیرلمکده و باقر و تونج آوانی وسائر دهخی یاپلمقده در . بورایه بصره ، بغداد طریقله هندستاندن ، حتی آوروپادن بر چوق اشیا ادخال ایدلمکده ، پسه او طریقله او جهتلره بر خیلی اخراجات وقوع .

بولمقده در . حبوبات متنوعه ایله قوزی دریسی وسائرده اخراجانک مهم بر قسمتی تشکیل ایلمکده در .

اراضینک قوه انباتیهسی فوق العاده اولوب هر نوع میوه و بو میانه برزده خورما حاصل اولیور . نهرک قوملق سواحلی ایسه پک کوزل ولدیند قارپوز وقاوون بیتیشدیریور .

جوارلرنده بر قاچ نفت ، کور معدنلری ایله سائر معادن موجود ایسه ده بونلر معطل بر حالده بولمقده اعمش .

موصلاک مدینت و معموریتی ، معلوم اولدینی اوزره ، پک قدیمدر . بوراسی ایوم « جزیره العرب » یاخود « الجزیره » تعبیر اولنان خطئه وسیعینک مرکزی اولوب قدیمتا قولم سایدن تورانده « ارم » نامیله یاد اولنان بر قومک مسکنی بولنمش و تاریخ اراضی مذکورده بی « آئو-ریلر » یدنده بولمشدر [۲۲۴۰ قبل المیلاد] بوقطعه بی کندی نامنه نسبتله تسمیه ایدن « آئور » سام بن نوح (ع) اولادندن ایدی .

موصول شهرینک قارشى جهتمده ایوم خرابه سی
 موجود اولان « نینوه » شهر قدیمی الك اول بوذات تا.
 سیس ایدوب [۲۶۴۰ قبل المیلاد] مؤخرأ اخلافی توسیع
 و اعمار اتمشدر. بوحوالی برآراق عربلرک ید ضبطنه
 کچوب صکره لری تکرار آتوریلره ترک اولمش و ظهور
 اسلامه قدر دهها برخیلی اقوامه مسکن اولمش ایکن زمان
 عدل اقتران حضرت فاروقده و هجرتک اون یدنجی سنه
 سنده عیاض بن غنم حضر تلی مرقتیله فتح و تسخیر
 ایدمشدر آرتق بوندن صوکره اقوام نجییه عرب بورا-
 لرده اسکان ایله یرلشوب قالمشدر .

موصول شهرى وحوالیسی نهایت اوتنجی عصر هجرى
 اوائلنده و جنتمکان یاوز سلطان سلیم خان حضر تلی
 دورنده ممالک عثمانیه ضم و الحاق بیوریلهرق و اوزماندن
 برى کمال آسایش و سکونه مظهر اولهرق محافظه عمران
 ایده بيلمشدر .

موصولده مدت توقفم دیگر قصبه لردن زیاده امتداد
 ایتدیکی حالده اصلا صیقلمدم . بتون کون داخل و خارج
 شهرى کشت و گذار و صباح و اقساملری ایسه وقتیمی .

نهر اوزرندنه بولاندیغی یوقاریده حکایه ایلدیکم قهوه
 خانه لرده تماشاى اطراف ایله امرار ایتدم . بورالرده
 کلوب اوطورانلر همان عمومیتله دینه جک برصورتده
 نارکیله ایچمکده درلر . نارکیله لر ایسه صو قونه جق محلی
 هندستان جو بزینک قبوغندن و ماربوچی ایله سرى عادى
 قامشدن معمول اولوب الده طوتیه لرق ایچمکده در . بر
 فینجان قهوه یالکز « بش » یازمه در .

بورادن بغداده قدر اولان مسافه ینه نهر و کلاک
 واسطه سیله قطع ایدیله جکندن و دیار بکرده باغلاتدیغمز
 کلکک صاحب لری ایسه بورادن اوتیه کیمه دکارندن یوز
 طولوندن عبارت اولقی اوزره یکیدن برکلاک باغلاتدیره .
 زق دیار بکرده یابدیرمش اولدیغ دوشمه تحت سیله کوشکی
 بوکا نقل ایتدیردم . دجله نهرى دیار بکردن برى ایریلی
 اوقاقلی یدى سکرز ایروق ایله برلشدرک بوراده درت بش
 یوز متر و قدر بر عرض پیدا ایدیه بور . بناء علیه بوندن
 اوتده کلکلرک سیر و سفرى دهها قولای . دهها سربست
 ودهها سریع اولیور .

بیان ایله دیکم کلکی حاضر لاندیغم و بول ایچون نوا .

له صرک تفصاتی اکل ایس دیکم جهته بمنه تعالی یارین علی
الصباح حرکت مهیا اولدم . بوندن صوکره کی سیاحت مزک
تفصیلاتی بالطبع بغداددن عرض ایدرم . باقی ...

اوتونجی مکتوب

بغداد، فی ۱۵ غوز سنه ۱۳۰۸

...

موصولدن حرکت مزک تمام اوتونجی کونی بغداده واصل
اولدق . اولکی مکتوبمده بیان ایله دیکم وجهله دجله
نهرینک موصولدن صوکره وسعت و جریانی سرعت کسب
ایتمه سی مناسبتیه موسم یاز، اصولو بالنسبه ساز اولمقله
برابر بومسافینی اون کونده قطع ایله بیلدک . سواحل
نهرک لطافت روحبخشاسی بورالده دها زیاده ایدی .
مع هذا سواحل مذکوره همان تمامیه مسکوندر
دینه بیلر . سکنه نیک قسم اعظمی خیمه نشین عشاگردن

عبارت اولوب ایام صیفده بورالده اوقاتگذار اولدقلری
حالده موسم شتاده جولزمه دوغرو چکیلوب سواحل
نهری تنها برافنده ایمشله . بو عشایرکده قسم کایستی
شعر عشیرتی تشکیل ایله بورکه مقداری یوز بیکلرجه
نفوسه وارن بوقوم سیار هرکون برحلی کندیلرینه
قرارگاه، دها دوغروسی جولانگاه اتخاذا ایله رک
خوشجه برزمان کچیریبورلر .

عشاير مرقومه نیک قسم اعظمی «شعر» نامی آلتنده
ورئیس مقامنده برطاقم مشایخک زیر اداره سنده اولوب
مشایخ مرقومه دن بعضلری دولتجه توظیف ایله رک
عربانک اطراف واکتافه تسلط ایله مملری اسبابی
استکمال قلده ش اولدیلغندن یولارده سایه لطفوایه حضرت
شهریاریده امنیت برکالدر .

مشایخ مرقومه دن شعر شیخ المشایخی عد اولنن
موتقی قرخان پاشا زاده لرندن «...» بکک خیمه نشین
بولندینی ساحله مواصلتمزده توقف ایله رک مومی ایله
طرفندن وقوع بولان دعوت اوزرینه برکیجه کندیلرنده
مسافر اولدق .

قوم نجیب عربك من القديم مشهور و متعارف اولان
 مهمانسوازلغنی بورالده كورملى. موسى اليك سياه
 قيلدن معمول جسيم خيمهسى نهره قریب برحمله
 منصوب اولوب كوزل خالی و شاتله لاله مفروش و مزیندر.
 و رود منرى متعاقب بر آتش یا قیلوب و نازه قهوه قاووریلوب
 اصول عرب اوزره نفیس بر قهوه پیشیرلدى. قهوه نك
 صورت احضاری غیریدر: قهوه قاوورلادقن صورکه
 آغاج دیبکده غایت ایری اولهرق سحق ایدیلیور؛ مؤخرأ
 بیوک بر جزومه بر خلی مدت قاینادیلهرق اندن کوچوک
 بر جزومه سوزیلور؛ بونده بر مدت قاینادقن صورکه
 براوچنجی جزومه سوزیلهرك تکرار قاینادیلور؛ و اشته
 اولزمان قهوه مطبوخی حضر لامش اولور. بر ساعت
 قریب مدتده استحصال ایدیله بیان شو مطبوخ عادتا پکمز
 قواینده سياه بر مایعدن عبارت اینهده ظیت لذیند و نفیس
 برشی اولور. بومایعدن، جای قدجلی قدر جسيم
 و کار قدیم فنجانلر درونسه بر، ایکی بودوم مقداری قو-
 نیلوب مسافره اکرام ایدیلیور.

عربلرجه بویله بر بودوم قهوه و یرمک معتاد
 اولوب فقط بواکرام چاریک ساعتده بر دفعه تکرار
 ایتمکده و آرالقهده بر دفعهده یالکز صیجاق شکر شربتی
 و یرلمکده در.

قهوه نك بویله فنجانك دینده بر بودومدن عبارت
 اولهرق و یرلمهسى سینی استکناه ایله دیکمهده بو صورت
 مسافر حقنهده حرمت و محبت کامله به دلالت ایلوب
 فنجانك بالعکس دولدیلهرق و یرلمهسى ایسه غیظ و نفرت
 و عداوتی مشعر بولندیغنی آکلادم.

هله شکر شربتی تقدیمی رعایتك درجه کانه دلالت
 ایدر ایتمش.

..... بک اولدنجه ترکیه تکلم ایتمکده. ومع مافیه
 معینده ترکیه بیایر بر قاچ خدمتچی ایله برده کاتب بو-
 لغتمده در. اطوار و کفتاری نازکانه و قوم عربك شهر
 شایعه سنه لایق بر درجهده در.

خیمه نك اطرافنده متعدد عرب آت و قسراقلری
 باغ-لی اولوب بونلر جداً نظر فریبدر.

قهوه لر منی ایچدکن صبره کره اوچدرت بیکی متجاوز
 اولان عربان خیمه لری آراسنده بر آز کشت و کذار ایدرک
 وقت کچیردک هر خیمه نك اوکنده برر، ایکشر، اوچر آت
 و قسراق ابله متعدد مزراق لر کوزه چارقمده و صوغو متقی
 ایچون طولومرله صورلر، چادرلرک دیرکارینه تملیق
 ایدلمش بولتمقددر. بونلرک شو بولده عمر کذار اولمهلری
 برجهتدن غبطیه شایان کورولور. کندیلری هر نه قدر
 نعمت مدینتدن محروم ایسه لرده متخلف اولدقلری ذکا
 و فراست فوق العاده نك اعانه سیله بسبتون وادی جهالت
 و ضالانسه دکدرلر. اسکان و تمدنه استعدادلری پک
 زیاده در.

اقسامه دوزرو مهمان اولدیفمز چادره عودنله
 بره قدر استراحتدن صوکره یک سفره سی قورولدی.

سفره نك وسطه بزم دیوان سینیسی دیدیکه ز تپسیرلرک
 جسمانته یاقین بیوکلکده برنکر قونلدی که دروننده بولان
 برنج پلاوی تقریباً برمترو ارتفاعنده برته جک تشکیل
 اتمش و بونک اوزرینه قویون آتی پیشیریلوب دیزلمش

ایدی. شو جسم پلاو لنگرینک اطرافنده برچوق
 صخره لره بایه و خورمادن معمول برنوع طاتلی قونلمش
 ایدی. سفره زمینده اولدیفندن بنده کر ابله رفقای عا.
 جزانم و خانه، دها دوزروسی خیمه صراحی و دیگر
 معتبران عشاردن برقاچ ذات بو طیبی سفره نك اطرافه
 دیزلرک. اک اول خیمه مزک صاحبی قولارینی صوایوب
 الی ابله پلاودن بیگه استدار ایلدی. قاشیق چتال کبی
 شیر بونلرجه عادت اولمادیغندن بزده اکا پیرو اوله رق
 کوزلجه برطعام ایتدک. ماحضر میدانده اولدینندن
 هرکس ایستدیکی طعامدن ایستدیکی مقدار بیه بیامک
 حقه مالکدر. بزدرده اک اول مسافره اکرام ایتک معناد
 اولدیفنی حالده عربلرجه خیمه صاحبنک هرکسدن اول
 باشلامه سی طعامده مضر برشی بولمادیغنی تأمین ایچون
 اعش.

هر نه ایسه طعامدن قالدق، فقط او قوجه لنگر پلاو
 بیتک توکنمک قابلمی؟ بزدن صوکره صره ابله اوزر
 اون بشر کشی اوتورمق صورتیله سکر اون طاقم آدم

دها بوسفره دن نواله چین اولدیلر. بونلرک ملک ییمه لیرنی کورمیلی! اشته الرینه حیران اولماق الدن کلپور!

طعامدن صوکره اولسکی ترتیب وجهله برقهوه دها پیشیرلدی. سیغارلر ایچدی. ساعت اوچه دوغر و احضار ایدیان یاقلرده راحتجه بر او یقو کسیدرلدی.

علی الصباح قالقیلوب کلکه بنلیدی. «...» بک بغداده قدر بزه رهبرک ایتمک و خدمت مزده بولنق اوزره یاغزه برده آدم ترفیق صورتیه لازمه مهمانوازیسی اکل ایله دی. بو آدمی صوکره بغداددن مطباً اعاده ایتم. موصل ایله بغداد آراسنده ایکی قصبه دها کوردلکه بریسی ناحیه مرکزی بولنان «تکریت»، دیگر ی قضا مرکزی بولنان «سامره» در. تکریت قصبهسی او قدر معمور دکلدز. اهالیسی یا لکر عربلردن عبارتدر. فقط بوراسی نسوانک ملاح و حسن فی لیل شهرت شعار ایتمش و فی الحقیقه مشاهداتم بو باده کی روایتی تأیید ایده جک صورتده در. تکریت قصبهسی ساحلنده قدیم بر قاعه خرابهسی واردر. اقسام اوستی بو خرابه نك اوزرینه

چیقوب اوتوردم. ازلک، دیشی بر چوق خلق نهره کیرمک یوزمکده درلر. بونلرک سیاحتی ده غریب. هرکس بر طولوم شیشیروب آتہ بینرکی اوزرینه یندرک آیاقلرینی کورک کبی استعمال ایله نهرک بر ساحلندن دیگر ساحلنه کچمکده درلر. اقسام سربندکندہ یوزلرجه خلقت بویله نهره دوکولهسی جدأ غریب و شایان تماشا بره منظره تشکیل ایدیور. ساعت بره قدر امتداد ایدن شو سیاحتی سیر ایله کیجه پی کلکده اصرار ایتم.

سامره قصبهسی منتظم و غایت کوزل بریردر.

بغداده تقریباً ۲۴ ساعت مسافده و دجله نك صاغ ساحلنده مینی اولان بودانشین قصبه نك اطرافنده غایت منتظم و ظریف بر سور وجود اولوب بونك انشاسی بک یکی اولدیغی روایت اولیور. بوراده ائمه اثنا عشردن «حسن العسکری» [رضی] حضرته برینک تربه سعادت لری وجود بولندیغندن چیقیلوب زیارت لریله مشرف اولدی. بعدہ قصبه نك چارشی و پازاری کر یلوب کورولدی.

سوقاقلر جاده لر منتظم و مستقیمدر ابنیه سی موصل کبی
طوغله دن یا بلش دلنشین شیلردر.

تقریباً ایکی اوج بیك خانه ایله اون بش یکر می
بیك نفوسی شاملدر. اهالیسی اکثریته عرب اولوب
ایچلرنده برخیلی ایرانی دخی بولمقدهدر.

بغداده سگز اون ساعت مسافده «مدین» یا خود
اسکی بغداد دینیان قدیم شهرک خرابه لرینی اوزاقدن
تماشا ایندک. خرابه لرینک دلالت ایندیکی وجهله بوراسی
ازمنه قدیمده جداً بیوک و معمور بر محل ایتمش مؤخرأ
شمدیکی بغداد شهری بنا و تأسیس ایندیلوب «مدینه»
غبطه بخش اوله جق درجه ده کسب عمران و جسماعت
ایتمش و عادتاً اوراسنک اسمنی اونوتدیرمشدر.

بغداده کلانکله کلانیرکن بش التي ساعتک مسافه دن
«کاظمیه» قصبه سینده «امام موسی الکاظم» [رضی]
حضرتلرینک تربه شریفه لری قبه سیله مناره لرینک آلتون
یالیزلری بازلتیمی کورونمکده و هله شهره تقرب
ایلدلکجه غایت لطیف برنظره نظرلره چارمقدهدر.

بنداده واصل اولدیغمزده کلانکله یانا شمه سنه
مخصوص اولان ساحله بزده کلانکیزی ربط ایده رک
قرمیه چیققدق. آرتق بوندن صوکره کلانکله حاجت قلاماش
اولدیغندن کلانکچیلرک حسابی کوره رک کندی لرینی ترخیص
ایله دم. برکون صوکره ده دیار بکرده باید برمش اولدیغ
نحته دوشمه ایله کوشکی برپاره ضرر ایتمکسزین طالبنه
صاتوب هله انک محافظه سی قیدندن ده قور تولدم.

بغداد شهر دلاراسی بهشت آباد وصفنه بحق سزا
برمه وره در. اصل شهر دجله نک صول جهتمده مینی
اولوب مع مافیبه قارشى یقه می دخی شهر دن معدود
واختیاب دوبه لر اوزرینه یا بلش اولان کوزل برکوپری
ایله بری طرفه صر بوطدر. قارشى یقعدن «کاظمیه» قصبه سنه
بر ترله وای خطی تمید ایلمش و بو ایکی محلك مابینی
بو سبایه ده فوق العاده کسب عمران ایده رک یکدیگرینه
التصاق ایله مشدر.

تراموایلر غلطه جهتمده ایسه له یین آرابه لر کبی ایکی
قائلی اولوب کاظمیه به قدر قرق اللی دقیقه امتداد ایدن
مسافه ایچون قرق پاره اجرت نقلیه آلمقدهدر. کو پریدن ده

آریجه مروریه آلیور . مع هذا نهر اوزرنده لایمد
قایقلر ، صندالار و خورما دالندن معمول اولوب مدور
و آلت طرفی کیش ، آغزی دار تجره شکنده بولسان
و « فقه » تمیر اولسان بر نوع مراکب موجود اولهرق
نهرک ایکی جهتدن انسان ، حیوان و سائر اشیا نقل
وامرارینه و ساطت ایتمکده درلر . قایق و صندال نه ایسه نه
فقط شو « فقه » لر پک زیاده استغرابی جلب ایتمش
اولدیندن بونلره بر قاچ دفعه راکب اولدم . بونلرک نهر
اوزرنده کی سیری ده پک غریبدر . یالکز برکشی بونی
همده یالکز بر کورک ایله اداره ایتمکده و ایسته دیکی طرفه
سوق و اماله ایله بهیلکه در . شو قدرکه بونلر دیگر قایق
و صندالار کی بر استفاده کیده میوب قولناق کی دونه
دونه کیتکه در .

بوراده ایشله یین سائر صندال و قایقلرکده اکثری
خورما دالارندن اعمال اولیور . و اوزرلری
کوزلجه قطرانلانیور . بویوله اعمال اولسان مراکب
صغیره پک زیاده دایانقلی ده اولیور .

صره سی کلمش ایکن شونی ده یازیم که : بغداد

و حوالیسنده خورما دالارندن شایان حیرت بر صورتده
استفاده ایتمکده در . بودالاردن قایق و صندال یابلدقدن
باشقه یاتمی ایچون قاریوله ؛ اوتورمه مخصوص قنابه ،
صندالیه ، اسکمله ؛ سبزه و سائر وضعنه مخصوص سپت ،
زنبیل ، دولاب ؛ طوپراق دستیلر ایچون قفسلی دولابلر ؛
یپازمه ، باستون ؛ پک تپسیسی ، سفره ؛ سخن وضعنه
مخصوص کوزلی قفس ، دولاب و سائر و سائر ... اعمال
ایدیلور ؛ خلاصه خورما آغاجک یالکز دالارندن بویله
بر جوق لوازم بیتیه استحصال اولوب اصل آغاجندن ده
اودون ، گراسته و سائر ، و بو آغاجدن حاصل اولان
« لیب » دن دخی بر جوق شیر استحصال ایدیلور . انواعی
قرقه پدکه اللی به واران میوه سی داخل و بر خیلی مقدار
صربان و عشاره صرف اولندقدن صوکره کلی مقدارده
خارجه سوق اولیور و فضله اولهرق بو میوه دن پکمز ،
راقی حتی سرکه سیله یاپیلور . خورماک نیمین چکر دکئی
آسیلورطن ایتمکز ، بوده زیان ایدیلوب حیوانانه دیریلورکه
پک معدی و قوتلی اولدیندن حیوانلری زیاده سیله
بسیله مکده ایتمش .

کاظمیه قصبه‌سی نفس بغداده تابع قضا مرکزی
 اولوب «امام موسی الکاظم» [رضی] حضرت تلمینک مرقد
 مطهر لری بوراده بولمق ملابس‌سیله حائز شرف و اعتبار
 اولدنی کبی تراموای خطی آمد شدی تسهیل اتمش
 اولدنی جهته بغدادک عاذا بر محله‌سی حکمنده در .
 امام مشارایه حضرت تلمینک تربه سعادت لری نام عالی‌رینه
 اوله رق مبی و غایت مزین بر جامع شریف دروننده
 اولوب مراجعتکاه اهل ایماندر .

بغداد شهری تقریباً یکرمی بیک خانه و او نسبتده
 دکان، خان و سائر مبی و پک چوق جوامع و مساجد
 شریفی حاوی اولوب نفوس موجوده‌سی یوز یکرمی
 بیک تخمین اولورکه مقداری اون بیکدن آشاغی اولمین
 هندی، ایرانی، افغانی و سائره بالطبع بو حسابک خار
 جنده در . یرلی اهالی عمومیتله عرب اولوب بر مقدارده
 یهودی و سریانی و کلدانی ملت لری افرادی موجوددر .
 شهرک انبیه‌سی منتظم کارگیر اولوب بونلرک، هله
 ساحل نهرده بولنان یالیرلرک منظره‌سی پک دلنشیندر .
 حکومت قونانغی ایله دائرة عسکریه، مکتب اعدادی

عسکری، قشله و سائر مبانی جسمیه و خصوصیه کارگیر
 و غایت جسم و مکمل چارشیمی شهرک درجه معموریتنی
 اراشه کافیدر . داخل شهرده و قارشی یقده بونلردن
 باشقه ایکنجی درجه‌ده عد اولان عسکری و ملیکی
 رشید لری، مکتب صنایع ایله ملل سائرمیه عاذ مکانب
 دخی شایان تقدیر و استحسان بر طرز انشایه مالکدر .
 بغدادده متداول اولان اسان، عربی اولوب مع هذا
 ولایت و التنجی اردوی هایون مرکزی بولمق ملابس‌سیله
 بیوک کوچوک مأمورین و ضابطان پک چوق اولدیفندن
 بوسایده اهالینک قسم اعظمی و بلکه عمومی ترکیبه
 آشینا اولدقلری کبی ممالک ایرانیه اولان قریتدن
 وبالخاصه کربلایه، نجفه او جهتن زیارت و محاورت
 مقصدیله هر سنه کان و مقداری یوز بیکلره واران زوار
 ایله اختلاطین و مناسبات تجاریه و سائرهدن دولایی
 لسان فارسی دخی بین‌الاهالی تعمیم اتمشدر .
 بوسندر جسمک تجارتی دخی شایان ممنونیت بر
 درجه‌ده در . بغداد ایله بصره آراسنده دجله نهری
 اوزرنده ایشله مکده بولنان «عثمان عثمانی اداره‌سی»

و اپورلری و بصره دن بر طرف دن هندستانه، چینه، ژاپونیا به و دیگر جهتدن عدن، مصر طریقله اوروپا به قدر کیدوب کلکده اولان و اپورلر بورانک تجارتی ممالک مذکوریه ربط ایله دائره سنی توسیع اتمکده اولدینی کبی برآ دخی ایران ممالکنه برخیلی اخراجات و اورادن خالی، کلیم، شال و سائر کبی بر چوق ادخالات وقوع بولمقدردر.

بغداد شهرینک اطرافی کوزل بر سور ایله محاطدر. سورک کرک داخلی کرک خارجی لایند و لایحصی خورما لقلره مملودر. بو خورمالقلر آراسنده پورتقال، لیمون، تورنج، نار، انجلیریله جاججا اوزوم، اصمه لری و سائر اشجار، نمره، تیشدیرلمکده و داخل ولایتده ذخائر و حبوبات متنوعه ایله کلیتی پرنج حاصل اولمقدردر. پرنج محصولی بوراده بر قاق نوع اولوب اک مقبولی «عربو» دینان پرنجدرکه تخمی هندستاندن کتیریلوب موقعت مساعدده سی جهتیه تکثیر ایدلمش و قیسه ایکی غر و شه قدر صافلمقدده بولمقدردر. دیگر نوع پرنجلرک قیسه ایسه ۴۰-۶۰ پازیه صاتیلور.

بغدادده صنایع دخی خلیجه مترقیدر. بالخاصه منسوجات حریریسه پک نفیس اولوب بوراده اعمال اولنان قالدین چارشافلری، حمام طاقلری، کفیه، قوشاق کبی شیلر متانت و ظرافتی جهتیه معروف و مقبول بولدینی مثلاً یوکدن معمول عبار و سائر منسوجات دخی حائر قیمت و اعتباردر. بوراده قیو مجلیق، باقر جلیق کبی صنعتلر دخی حال ترقیده در.

بغدادک هوا سی جیادتیله مشهوردر. اگرچه موسم صیفده حرارت ۳۸-۴۲ درجه قدر تصاعد ایدیور. سده بو حرارتی تعدیل ایدمک و سائطده موجوددر. ازجه هان هر خانده موجود اولان سردابلر، یعنی زیر زمینده انشا ایدلمش اوطملر، یازین پک سرین بولمقی، لایسه سیله اهالی کوندوزلری اورالده اصرار زمان ایدرلر اتمش. نهر ساحلی دخی اولدقجه سرین اولیور؛ هله بر قاق سنه اول وجود کتیرلمش اولان قاریقدن استحصال اولنان بوز، تجید حیات ایدرجه سنه حرارتی تعدیل مدار اولمقدردر.

بغدادده صوبی صوغو تمق ایچون طوپراقدن برنوع

دستی و «شربه» تعبیر اولنور کذلک طوبراق باردراق
اعمال اولنمقدسه درکه غایت ظریف و انجمنه اولدقلندن
درونلرینه قونیلان صور چاریک قدر هوایه معروض
براقینجه بوزکی اولیور. روایتسه کوره بونلرک حین
اعمالده طوبراق انجمنه غایت رقیق برنوع نبات
قاریشدریلوب فرونده پیشیریلیرکن بونبات یانهرق یرلری
بوش قالدیغندن دستیلر دروندمکی صور بو منفسلردن
کیرن هوا سایهسندنه پک چابوق صوغومقده ایمش.

هوانک صیجاقلغندن ناشی بوراده کیچهلری هان
عمومیتله داملرده یاتلمقده اولوب چمتو [یعنی حص
دینان کیرچ] ایله تسویه ایدلش اولان بوداملرک اطرافنی
ایسه یالن قات طوغله دیواره محاط بولندیغندن اقصام
اوستی بودیوارلرک اوزرینه عرض ایتدیکم «شربه» لدن
یوزلرجهسی دیزیلرک دائمی صورتده صوغوق صوبو
لندیریلور. بوشربلر پک خوشمه کیتدیکنندن اک
ظریفلردن برقاچ دانه مباحه ایلهدم.

بغدادک جانب غریبسندنه انبیا عظام ذی الاحترامدن
«بوشع»، «حضر الیاس»، «عم» حضرانتک مقامات

قدسیهلری بولندیفی کبی جانب غریبسندنه دخی غوث
اعظم «عبدالقادیر کیلانی» قدس سره العالی حضر تلرینک
واولادی حضرانتک مرقدنورهلری موجوددر. غوث
مشارایله حضر تلرینک تربیه عالیلرینک بولندیفی محلهده
برجامع شریف ایله غایت جسم و معمور درگاه و عمارت
ومشتملات سائره موجود اولهرق بیکلرجه مریدان
بودرگاه عالیده ملازم بولنیورلر. «اعظییه» نامیله معروف
محلهده دخی سر مذهبمز «امام اعظم ابوحنیفه» [رضی]
حضر تلرینک تربیه شریفهلری زیارتگاه خواص و عوامدر.

بندمگز دخی بورلری زیارتله شرفیاب اولدم.
بوراده دهاپک چوق اولیا واعزّه کرام حضرانتک
مقامات و مرقد مبارکهلری موجود اولوب بعضلرینک
زیارتنه موقوف اولنمشدر.

بغدادک، بالخاصه بغداد ولایتک تاریخ نظرنده حائر
اولندیفی اهمیت پک زیادهدر. بوکا سبب ایسه معموریت
ومدنیته قدیمه سیدر.

بو ولایت اراضیسینک کلدانلر، آثوریلر زماننده
اکتساب ایتدیکی عمرانک آثار متباقیهسی الیوم حیرتس

عقول اوله جق مرتبهده مصادف انظار اولمقددز که موصلدن بغداد قدر دجله نهري بونجه وقتيله انشا اولمش جسيم قنالر، بندر او و نهده بریده مشهود شهر خرابه لرینک بقیه آثاری بوجه دندر .

شمذیکی بغداد شهرینک جنوبنده اوون سکز ساعت مسافده کان اولوب اقوام قدیمه طرفدن میلادک یکر می او چینی عصر مقدمنده انشا اولندرق مقرر حکومت اتخاذ ایدلمش و بر زمانلر « مرکز مدینت » نامی احراز ایش اولان معلق بیخپلریله مشهور « بابل » شهر قدیمی [که بوکون آنک یرنده یاخود جوارنده حله سنجاشی مرکزی اولان حله قصبه سی وارد] ایله سائر بلاد مشهوره بو ولایت اراضینک دهادوغروسی اهالیسینک نه درجه درده واصل مرتبه کال اولدیفنی تعیین وارائه کافیدر .

نفس بغداد شهرینک ده شهرت و معروفیتی آندن یک آز دکلدرد . بوراسی ده مادی اسلامده عربلرک یداداره سنه کچوب مؤخر آ عباسیلره مقرر حکومت اولمش و مهوریت و مدینتده مرتبه قصوایی بولمش اولوب حتی « مدینة العلوم » وصفنه بحق کسب استحقاق ایش ایدی .

بوراده یتیشن علما و فضلا همان هیج بر محله یتیشمه . مشدر دینه بیلیر . بوراسی امام اعظم ، امام ابو یوسف ، جنید بغدادی [رح] کبی اعظم و اکابر اسلامک مسقط رأسی بولمق جهتله ده اشتهار ایله مشدر . عباسیلر دورنده مدینت اسلامیه نیک مکتب تربیت و عرفانی حکمنده بولوب صوکره لری مختلف اقوامه مقرر یک چوق و قالیع و فجایعه مصدر اولمش و نهایت طقوز یوز قرق بر سنه هجره سنده جنته مکان ، فردوس آشیان قانونی سلطان سلیمان حضر تدرینک زمان عالیرنده حوزه حکومت سزیه داخل اوله رق او زماندن بری کمال آسایش و استراحت ایچنده بولمشدر .

بغدادده اقامت مدتیجه منأ ماده یک زیاده استفاده ایتسدم . عادات و احوال محلیه به دائر خیلدیجه معلومات الیسف کبی شایان عبرت یک چوق شیرده کوردم . بورادن دوغروجه بصریه کتیمک آرزوسنده ایدم . فقط بوکون محرم الحرامک ایکنجی کونی اولوب عشر محرمده ایسه کربلائی معلاده بولمق ، اوراده گذران اولان احوالی کورمک مناسب اوله جفی بعض طرفدن اخطار اولمسنه منی اولا بورایه اون آتی ساعت مسافده

بولتان کر بلایه، اورادندہ نجف اشرفہ کیدوب زیارتلہ بعدہ بغدادہ عودت و واپورلہ بصریہ عزیمت ایلہ مکی قرارلاشیدیردم . بناء علیہ بمنہ تعالی یارین علی الصباح کر بلایه متوجہا اسب سوار اولہرق حرکت ایده جکمزدن کندمن واشیامن ایچون اوچ حیوان کرالہدق . آرتق بولده . واورادہ واقع اولہجق مشاهداتی دیگر مکتوبلہ عرض ایدهرم . باقی . . .

— ❦ —

{ اون برنجی مکتوب }

کر بلا، فی ۲۵ تموز سنہ ۱۳۰۸

...

بغداددن حرکتکرنک ایکنجی کونی کر بلایه معلابہ مواصلت ایلدی . ایلک کونی طقوز ساعت مسافده اولوب کر بلایه ملحق ناحیہ ملر کونی بولتان « مسیب » قصبہ سنہ کلندی . قصبہ مذکورہ فرات نہری اوزرنده اولوب تقریباً بیک خانہ بی شامل، اطراف باغ، باغچہ ایلہ محیط، معور- بر محلدر . نهر اوزرنده بردوبه کوپری

اولوب بغداددہ مکی کبی بوندندہ مروریه رسمی آلتقمده و قصبہ بوکوپرینک بری جهتندہ بولتقمده در . بورایہ قادر کلدیکنمز بول غایت مستوی اولوب حیوانلر زحمتسزجه قطع مسافہ ایتمش و بر ایکی محلده جسم کاربانسرایلرده تنفس واستراحت ایلمش اولمقلہ برابر حیوانہ بنکک ایلمشش اولمادیغمدن بک زیادہ راحتسز اولشم . بناء علیہ قصبہیہ واصل اولور اولماز نازل اولدیغمز خانده همان مختصرجه بر آقشام طعامی ایدهرک بیتاغمه کیردم .

بو قدر ایرکن یاتمش اولمقلہ برابر صاحبین اویاندیغمدہ وجوددہ مکی بورعونلغک آثارخی باقی بولدم . هله باجلا قلمم بک زیادہ صیقله قده ایدی . مع هذا غیرت ایدهرک قالقوب کیردم . براز چارشینی دولاشوب ساحل نهره کلرک برقهوه خانده اوتوردم . بوراده یرلی اهالیدن بر قایق ذات ایله کوروشوب مسیدن کر بلایه فرات نهرندن آچلمش اولان « حسینیه » نہری، یعنی جدولی واسطه سیله قایقلہ کیدیلہ بیلدیکنی خبر آلم . شو معلومات نی نہ قدر ممنون ایتمدی . بیلسه کر ! همان بر قایق تدارک ایستیروب، بغداددن استیجار ایدیلان حیوانلرک صاحبی

صاوردن صوكره اشياى قايفه نقل ايتيردم . متعاقباً
 «مرجان» ايله برابر قايفه بيندرك مسيدن حركت
 ايله دك . بوراده «قايق» تعبير مدن منتظم يياده ، ياخود
 صندال معناسى آكلاشماسون؛ بو قايق اوفاق بر ماونه
 جسامتنده ، همان اكا ياقين شكلده غايت عادى بر شيدر؛
 مع مافيه حيوانه بينمكدن البته قات قات اعلادر . هله
 بندر لر مئزى سرورده اياق لر مئزى اوزانه رق راحتجه
 ياتماغمز يوقى ، بو عادى قاينك قيمتنى نظر مزده بك
 زياده يوكسالتدى .

حسينيه نهري يعنى جـدولى سـكـز اون آرشون
 عرضنده اولقـاله برابر حسب الموسـم صـولـده از
 بولنديغدن قايفمز كوركله يوروموب گر بلايه قدر يدكده
 چكلمك صورتيله كلدى .

حسينيه نهري نك حفر وكشادى حنقده الـيـغـ معلومانه
 كوره چننمكـان سلطان سليمان خـضـرتـلـرى بـورـتلـرى فتح
 وتسخير بيوردقلى صروده — اوزمان آاز عمرانـدن
 بسبتون خالى بولان — كر بلايى تشرىف ايله مرقد مطهر
 سيد الشهاده [رضى] مجاور بر درويش روشن ضميرك

هر كون — التى ساعت مسافده بولان — فرات نهري نه
 قدر شد رح ايله صو كتر مكدده اولديغنى كورمه لرى اوزرينه
 واقع اولان امرلرينه توفيقاً جدول مذكور بر هفته نظر فنده
 كشاد ايديله رك فرات نهردن صوا جرا ايدلمش و بو جدول
 نام على سيد الشمر ايه نسبتله «حسينيه» تسميه اولمخشد .
 ايسته كر بلانك معمورى بو تار يخدن ابتدا ايدوب كوندن
 كونه كسب جسامت و عمران ايتمشدر .

كر بلانك اودون ، كومور كې لوازمى وساىر بعض
 اشيا بو قنال واسطه سيله نقل وادخال ايدلمكده وهله صو
 زياده بولديغى زمان بو نقليات ده ازياده سرعت و سهولته
 اجرا اولمخده در . اهالي نك ايجديكى صو دخى بو قنالـدن
 آليوز . فقط دروننده قايقلر سير و سفر ايتمكـدن ناشى
 بولانق حالده اولديغدن مخصوصاً اعمال ايديلان كوپلردن
 سوزولمده كجه ايجمك ممكن دكلدر .

سكـر بلا قصبه سى التى بيكى متجاوز خانه ايله ايكي اوج
 بيك دكان ، خان و سارمى و اوتوز بش قرق بيك
 رادم شده نفوسى شامل اولوب بو نفوس عشر مخرمه
 خار جدن ، ايراندن ، هندو چيندن و ممالك سائر مدن كان

زوار ایله ایکی یوز بیك راده سنه قدر ترقی ایتمکده در .
شمدی سنه کو بلاده همان بوراده ده نفوس وارد در . مخلف
ممالکک عادات و قیافت محلیه سنی هیئت مجموع سیله بوراده
کور مکندر .

قصبه نك اطراف نده غایت کوزل بر سور بولنوب
تقریباً سکسان بش طقسان سنه مقدم انشا اولمش
اولدینی روایت ایدیلور . سورک خار چنده وداخلنده
و «حسینیه نهری» سواخلنده پک چوق خورما باغچهلری
موجود و بو باغچهلر ده لیمون ، پورتقال ، تورنج ، شفتالی
آغاچلرله ساثر اشجار مشمره و جزئی قدااده اوزوم
آصمه لری مشهور در . مذکور باغچهلر «حسینیه» نهرندن
آجیلان آرقلر واسطه سیله اسقا ایدلمکده در .

کربلا نك اطراف وحوالیسنده حبوبات متنوعه
والبخاصه پرنج زرع اولمقده اولوب ، معلوم اولدینی
اوزره ، پرنج زراعتی غایت صولاق ارضیه محتاج اولمقدن
وبناء علیه فرات نهرندن آجیلان جدوللر واسطه سیله
اووايه پک چوق صو صالحیورلمکدن ناشی هوانک صافیت
وجیادتی مختل اولدینی کبی رطوبت دخی پک زیاده

بولمقده در . بر حالده که زمین بر آرشون قدر حفر ایدلدیکی
حالده صو چیقمه قدمه در .

کربلا ده دخی یازین حرارت پک زیاده اولوب بونی
تعديل ایچون اهایلدن بعضلری سردابلره کیرمکده ،
بعضلری ده چارداقلر آلتنده اوتورمقده درلر . بوچار-
داقلرک اوزری ایله اطراف اربعه سی خورما دالرنندن
یایلان قفسلر ایله مستور اوطه شکلنده اولوب مذکور
قفسلرک آراسنه یشیل چالی ، یاخود «مغیلان» دینیلن
آغاچک یشیل یاراقلری قونیلهرق و چارداق جوارینه ده
بر آرشون درینلکننده بر قوبو قازیلهرق بوقوبودن آلتان
صو ایله قفس آراسنده کی چایلر ، یاراقلر ایصلادلمقده درکه
بو یله ایصلاق نبات آراسندن وزان اولان روزکار
چارداق ایچریسنه غایت سرین کلیمکده و بو صورته
حرارتی تعدیله مدار اولمقده در . واقعا بویله زیر وبالاسی ،
اطراف اربعه سی مرطوب بر محله اوتوروق وجوده
پک مضر ایسه ده بو مضر قده اقسام صباح ایچیان چای
بر درجه قده تعديل ایتمکده در .

مرقد مقدس حضرت سید الشهدا [رضی] شهرک

تقریباً وسط شده و منتظم بر جامع شریف دروینده اولوب
 زوار مسلمین هر زمان کشاده در. شبکه مطهره جامع
 شریفک وسط شده کاملاً کوموشدن معمول اولدینی کبی
 جامع شریفک صاغ جناخندهده سائر شهدای عالی مقامک
 مدفن مبارککاری کذلک کوموش پاروقلاق ایله محاط
 بولمخده در. جامعک درونی و رواق تمیز اولنان بیرونی
 همان کاملاً آینه ایله بر صورت صنمستکارانده انواع نقوش
 ایله مزین اوله رقی یارل یارل یازلامقده و زیارتخانه کان
 موحدینک قلبینی لبریز شوق بی پایان ایله مکده در. جامع
 شریفک قبهسی تماماً آلتون یالیزله مطلی بر بنای معلا در.
 بوقبه محرم الحرام ابتدا سنده سیاه پوشیده اکسا اولوب
 ایکی آی قیدر او حالده براغلمقده ایتمش.
 اشبو جامع نورالامع غایت جسیم بر صحنک وسط شده
 اولوب صحنک اطرافنده یوزلرجه حجرات انشا ایلمش
 و بونلرده یک چوق مسافرین و زوار آزماکین اولمقده
 بولمخدر. جامعک اوج عدد منارهسی اولوب شرفه لرندن
 یوقاریسی کذلک آلتون یالیزله طلا ایلمشدر. صحن
 شریفک بر جهتنده کلیددارلره مخصوص فوقانی و تحتانی

بر قاج او طه بولندینی کبی دیگر جهتندهده بزم عالم والده
 سلطان طابت تراها حضرت تالینک آثار خیریه لرندن اولمق
 اوزره غایت منتظم و مکمل بر سبیلخانه و مشتملاتنندن
 بر قاج او طه موجود اولوب اشبو سبیلخانهده دائماً ماء
 لذیذ بولمخده و محرمدده اون کون متماداً بوزلی شکر
 شربتی توزیع و اکرام ایلمکده در.

مذکور سبیلخانهک اداره سنه و نظافت و طهارتنه
 باقی اوزره بر مأمور مخصوص تعیین اولوب متعدد
 خدمهسی و مخصصات کافی سهده واردر.

برادر عالیقدر حضرت سیدالشهدا «امام عباس»
 [رضی] حضرت تالینک تربیه شریفه لری دخی جوار حضرتده
 آیریحی بر جامع شریف دروینده اولوب جامع شریف
 مذکور کذلک بر صحن واسع داخنده بولمخده و بونکده
 اطرافنده حجرات بولمخده در. جامع شریف مذکورک
 ایکی منارهسی واردر فقط کرک جامعک قبهسی و کرک
 منارملوک بالاسی آلتون یالیزلی دکادر.

کر بلایه بر ساعت مسافده شهدای کرامدن «حضرت
 حرک» مرقد عالیسی کذا افاق و دلنشین بر جامع شریف
 دروینده اولوب زیارتگاه امامدر.

بوراده محرمک ابتداسندن اعتباراً اونجی کوننه قدر هر کون وهر کیچه شهرک مواقع متعدده سنده وبالخاصه سخن شریف داخلنده ترتیب وتنظیم ایدیان تکیه لدره مرشیدلر ، نعتلر اوقونمقده وکوندوزلری وقعه دلسوز کربلا تصویر ایدیلرک بوکاده « شباہت » دینلمکده در . عرض ایستدیکم تکیه لک امانلی استانبولده وزیر خاننده فلان کورمش ایدک . فقط بوراده کیلر انترله نسبت قبول اتمیه جک درجه ده منتظم ومکملدر . اوقوتان مرشیدلر ، تصویر ایدیان وقایع اوقدره مؤثردرکه دیکله یوب کورنلرجه اشکریز اولماق قابل دکلدر .

کیجه لری وخاصة محرمک اونجی کیجه سی یرلی ، بیانجی بیکلرجه زوار قافله قافله اللرنده مشعللر ، موملر اولدینی ، سرویا برهنه بولندینی حالده مرفده مطهر حضرت حسینده [رضی] ومتعاقباً تربه شریفه حضرت عباس [رضی] کلوب زیارت ایدیورلر . بو کیجه نابصباح بو صورتله زیارت دوام ایدیور .

هله محرمک اونجی کونی بوراده جریان ایدن احوالک تعریف وتصویرندن قال وقلم عاجزدر .

یوم مذکورده « شباہتی » متعاقب کلیددار بولنسان ذات ، سرویا برهنه ، سخن شریفده طوبالانان یوز بیکی . متجاوز زوار ومأمورین ومعتبران محلیه مواجهه سنده مرتفع برکریسی اوزریننه چیقهرق دعای واجب الادای حضرت خلافتینساهی بی بلند آواز ایله تکرار وتلاوت ایدوب حضار جانبدن صدای آهین کنکره آسمانه ایصال اولندقدن صوکره آراق هر شی ختام بولمش اولیور . زوار دخی بوندن صوکره پیدرپی عودت ایدیور .

عشر محرمده کرک استانبولده ، کرک ایرانیلرک کیتزله بولندقلری سائر محللرده اجرای ماتم اولتمقده ایستده بوراده کی قدر حزن ومؤثر بر حال هیچ بریده وقوع بولماقده ایمش .

اتوام مختلفدن مرکب اولق اوزره عشر محرمده ایکی یوز بیک راده سنده زوار بولندینی حالده سایه آسایشوایه حضرت پادشاهیده کرک بوللرده کرک داخل وخارج شهرده هرکس کمال حضور وراحتله کشت وکنار وامرار روزگار ایله مکده در .

کربلاک چارشلی ، بازاری غایت منتظم اولوب

کیچیلری ساعت آلتیاره قدر آجیقدر . شو قدر که
 کوندوزلری اوکان وایکندی اوستی چای ایچمک و طعام
 ایتمک ایچون چارشلی خاقی خانه لرینه کیدوب کلکده در .
 چای استعمالی بوراچه انسانک لازم غیر مفارقی عد
 ایدلمش برعادتدر . صباحلری هرکس خانه سنده چایی
 ایچدکن صوکره ایشی نه ایسه اورایه کیدوب اوکان
 اوستی عودتله طعام ایدرک ینه ایش باشنه کلیر . اینکندی
 زمانی بئکرار چای ایچون خانه سنه کیدوب کلرک آرق
 اقشام طعامنی کیچه تناول ایدر .

اهالیسی اکثریتله عرب اولوب اجانبیدن زوار
 و مجاورین دخی بولمقده در . بغداد ، بصره طریقله
 هندستانه قدر توسیع تجارت اولندیقندن اهالیئک قشم
 اعظمی ارباب یساردندر . چارشینک استظامی ، اتمعه
 موجوده نك ذیقیمت اشیدادن مرکب اولمسی زوت
 محلیئک درجه سنی کو ستره که کافیدر .
 بورایه هندستان جهتندن یاقوت ، زمرد ، عقیق کبی
 احجاز ایله قاش ، کتان و سائر امثالی اتمعه کتیرلمکده
 و نجف اشرفدن کتیریان طاشلردن کوزل تسبیح ،

دوکه ، تسلیم طاشلری ، یوزوک قاشلری ، کوزلک ، مهر
 و سائر اعمال ایدلمکده در . بورادن نجف اشرفه کیتمک
 دخی مقرر اولقله برابر عرض ایسدیکم نجف طاشی
 معمولاندن برخیلی شی صاتون آلم . بوراده خورما
 دالارندن باسیلان پیلزله رخ پک ظریف بولندیقندن
 بولردن ده برقاچ دانه مبايعه ایله دم .

شهر خارچنده وقیله جسیم و کارکیر بر حکومت
 قوناعی یا پلمش واکا تبعاً جوارنده ده خیلی مساکن
 وجوده کتیرلمش ایسده صوکره لری بوراسی ترک ایله
 دائرة حکومت ینه شهر داخلنه نقل ایدلمشدر . بوراده
 منتظم برده عسکری قشله سی و جوارنده برجامع شریف
 موجود اولوب قشله دروننده بر طابور عسکر اقامت
 ایتمکده در .

گر بالایله خارچدن یعنی هندستاندن ویراندن پک چوق
 اموات دخی کتیرلا یکنی نظر حیرتله کوردم . بمضلرده
 برقاچ سنه لک موانک کیکارینی کتیریبولر . بولردن
 بوراده «دقیقه» نامیله بر رسم التمقده و بورسم مدفک
 موقعنه کوره تخلف ایتمکده در خارج شهرده کی قبرستانه

دفن ایدیان اموات ایچون ۱۵، سخن شریف داخلنده کی حجرانه یاخود صحتک التده کی مخزنه دفع ایدیلنلردن ۱۲۵، مرقد مطهره دها قریب محللاردن درجه قریبته کوره ۲۵۰ دن ۲۵۰ غر و شه قدر دینه رسمی استحصال ایدلمکده در .

کر بلاده مسافز اولدیغمز کار بانسرایک جوارنده بر «زورخانه» سیر ایلهدم . بوراسی عادتاً «ژیناستیق» تعلیمخانهسی ایسهده طرز تعلیم باشقه در . بورایه الك اول دوامه باشلایانلره قوت بازویه خادم بهض اوفاقی تعلیملر اجرا ایسدیر یلوب الك صوکرده پهلو اتقی اصولی کورستلمکده وفی الحقیقه «زورخانه» مداوملری قوی البینه کورونمکده در . بورایه بر قاج دفعلر کیده رک تماشایتمم . کر بلانک قهوه خانلری ده پک غریبدر . موصلدن یازدیغ مکتوبده تعریف ایله دیکم وجهله هندستان جویری قبوغندن معمول ، قامش مار بوجلی تار کیهلر بو قهوه خانیه مداوم اولانلرک مدار ذوق وصفاسی اولدیغی کبی جسم فیجانلر دروننده بر ایکی یودومدن عبارت قهوه سی ده باشلایه سر مایه سیدر . بو قهوه نلک ده بر فیجانی بش پاره ده در .

ایشته کر بلاده کی مشهو داتمدن خاطر مه کلنلر بوندن عبارتدر . بو کون محرمک اون ایکیسی اولوب زوارک قسم کلیسی عودت ایتمکده اولدیغندن بنده کرده بمنه تعالی یارین علی الصبح نجف اشرفه متوجهاً حرکت ایتمک نیتندهیم . نجف قصبه سی بورایه اون ایکی ساعت مسافده ایسهده یولمژک بر قسمی قایقله سیرایده جکمز دن بر کونده اورایه مواصلت ایله بیله جکمزی مأمول ایدیورم . آرتق اوراده کی مشاهداتی باشقه جه مکتوبله عرض ایدرم باقی...

{اون ایکنجی مکتوب}

نجف اشرف؛ فی ۳۰ تموز سنه ۱۳۰۸
 کر بلای معلادن نجف اشرفه قدر اولان مسافه نلک اون ایکی ساعتدن عبارت اولدیغنی اولکی مکتوبده عرض ایتمش ایدم . بو مسافه نلک قسم اعظمی نهرآ ، جزئی بر مقدارینی ده برآ قطع ایتمک ونجفه کر بلادن حرکت مژک ایکنجی کونی مواصلت ایله دک .
 حرکت مژک برنجی کونی بر بچق ساعت قدر اسب

سوار اوله رق طی راه اولوب بعد «شریعه» دینان محله قایقاره بندرک ایکی بچق ساعتده کر بالایه ماحق قضا مرکزی اولان «هندیه» قصبه سنه کلدک.

«شریعه» فرات نهرندن چوله دوغرو آچیلدش اولان جسم بر قنالت منهای اولوب بو قنالت واسطه سوله نهرندن کان صورطاشیریله رق او واسع اووم عادتاً بردکز حالنه کتیرلکده بو صورته بالچق حانی اکتساب ایدن اراضیده پرنج زرع اولتمقده در . بو قنالت دخی فردوس آشیان سلطان سلیمان حضرت ترینسک آثار خیره لرندن اولوب «سامانیه» نامیله بنامدر . بورالده خورما دالارندن معمول قایقار ایشله مکده اولدیغندن راکب اولدیغیز قایق بوقیلدن ایدی . بونلر بیلدیکه کی کورکارله اداره اولیور ، حتی موافق روزکار بولنورسه یلکن دخی آچیلور . مع هذا بزم بندیکه قایق یالنکز کورکاره اداره ایدیلور ایدی .

قوجه بردکز حالنه کتیرلش اولان شو اوواده قایقه سیاحت بک لطیف اولیور . . . . . صو دروننده حاجا آغاچلر ، سازلر ، حتی بعضاً انسانلر غریب بره نظره تشکیل ایدیور .

برده بونلری تماشا ایده ایده فرات نهرینه چیقوب براز صوکرده «هندیه» قصبه سی پیشگاهنه موصلت ایتدک . ساحل فراتده بولنان بو کوچوک قصبه نك منظره سی ده غریبدر . اینده موجوده سنک برقمسی حصیردن معمول قوله لر دن عبارت اولوب حکومت قونانغی ایله دیگر اماکن امیرییه وسائر قراج خانه طاش و کر ییچدن مینی ، کار کیردر . قصبه نك شامل اولدینی خانه ودکا کین بیک بش بوز راده سنده اولوب اهالیسی عموماً عرب و مسلماندر . اطرافنده بعض بانچهلر و خورما آغاچلری وارددر . قصبه پیشگاهنده دوه لر دن متشکل و بغدادده و مسییده کور - دیکه زه شیبه برده کوپرو موجود بولتمقده در .

ظاهر حالی معموریتدن عاری کورونن بو قصبه نك پرنج و ذخیره تجارتی جهتله بورالده خیلجه اهمیتی اولدینی گئی اهالیسی ده فقیر آدملر دکلدردر .

داخل قضا ده مسکون اهالی ایسه هان عمومیتله زراعتله مالوف واقامت ایتدکاری بیوت و مساکن هان کاملاً حصیردن معمول اولوب بعض جهتلر نده خیمه - نشین عشار موجوددر .

عشایر مذکورہ نك ما کولاتی آرہہ اکی ایلہ برنج
 و خورمادان عبارت اولوب مسافرنہ «مخاصی» اکرام
 ایدیورلر «مخاصی» دینلن شی ایکدیش ایدلمش خروسدن
 باشقہ بر شی دکلدلر بو حیوانلرکده ایکدیش ایدلدیکنی
 ایشنتہ بورادہ کوروب ایشنتدم فی الحقیقہ بو صورتلہ
 اخصا اولنان خروسلر قاج یاشنہ کیرسہ کیرسون اصلا
 قارتلاشمیوب اتلری کورمک وغایت لذت اولیور. ہندیہدہ
 منتظم خان، اتل کبی شیلر بولنمادیقندن اشرف محلیدن
 برذاتک خانہسنہ مسافر اولمش ایدک. بوذات اکرامدہ
 حقیقہ درجہ افراطہ وارہرق بزى محبوب ایتدی.
 خانہ مذکور بر زمین قاتی ایلہ آنک اوزرنده بر قاندن
 عبارت وطاش وکریچلہ یابلمش، ساحل نہرہ قریب
 بر محلہ بولنمش اولدیقندن رطوبت فوق العادہ تعبیرسہ
 سزا بردرچہدہ ایدی. اہالی محلہ زمین و ہوا ایلہ الفت
 وامتزاج ایتمش اولدقلرندن شورطہ بئیدن بک متأثر
 اولیورلرایسہدہ بورایہ نامور اولان قائم مقام، مال مدیری
 کبی غربادلن اکثرینک بک متأثر و بونک نتیجہسی اولہرق
 علی الاکثر روماتیزمہدوچار اولدقلرنی روایت ایدیورلر.

بورالرک عشایری بیندہ جاری اولان عادات و اخلاق
 بوندن اول کوردیکمی عرض ایلہدیکم اقوام عرب عادات
 و اخلاقہ مشاہدہ کندیلری جدآ غیور وزکی آدملردر.
 ہندیہدہ برکیچہ بیتوتلہ ایرتسی کونی علی الصباح یئہ
 یئہ قایغہ یئیلہرک درت ساعتہ «کوفہ» یشکاھنہ اصل
 اولندی. کوفہ نك معموریت قدیمہسی مستغنی ایضاح
 و بیان دکلدلر. وقتیلہ بیکلرلہ خانہی، مانی جسمیمہ
 و عالیہی، یوزبیکلرچہ نفوسی حاوی اولوب نیجہ وقایعہ
 مصدر اولمش اولان بوشہر قدم تعاقب زمان وادوار ایلہ معمور
 ریتی غائب ایدہرک، دہادوغروسی بورانک مدنیت و معموریتی
 بقدادہ، بصریہ انتقال ایلہرک کوچولہ کوچولہ شمدی
 بر قاج یوز خانہدن عبارت بر قریہ حالہ کیرمش، فقط
 مدنیت و معموریت قدیمہسنک آثار متباقیہسی و ہلہ
 شہرک سبورقدیمی بقایاسی ولہرس عقول اولہ حق صورتدہ
 حاجا مصارف انظار اولقدہ بولنمشدر.
 بو جورادہ انباء عظامدن «ذوالکفل» علیہ السلامک
 مرقد مطہرلری موجود اولوب زیارت اولنقدہ بر قاج
 یوز یہودی بورادہ مسکون بولنمقدہدر.

کوفه ده توقفه خارجه چیقیلوب برایکی ساعت تماشا
وزیارت اولاندقدن صوکره اوج بحق ساعتمده نجف
اشرفه موصلت ایلدی. یولوزک بو قسمی ده اسب سوار
اوله رق قطع اولندی.

نجف اشرفه تقرب اولاندیغی زمان امام علی ابن
ابوطالب (رضی) افندمن حضر تهرینک مرقد سعادت لری
احتوا ایدن قبه زین کمال شععه ایله نظر لره چار پیور
قبه مبارکه دن ماعدا ایکی مناره دخی سرتایا مذهب اولوب
باشقه جه دلربا بر منظره تشکیل ایدیور.

نجف اشرف قصبه سی جدا معور اولوب اوج بیک
بش بوز راده سنده خانه ایله بیک بش بوز قدر دکان،
خان و سازه بی ویکرمی بیکی متجاوز نفوسی شامل
و اطرافی، ظریف برسور ایله محاطدر. مرقد طهر،
شهرک تقریباً وسطنده جامع شریف دروننده اولوب
اطرافی غایت مکلف کوموش شبکه ایله چوریشدر.
جامع شریفک درونی ده شایان حیرت بر صورت ماهرانده
آینه پارچه لرندن اعمال ایدلمش نقوش ایله مزینسدر.
قبه شریفنک اطرافی — کر بلاه کی کبی — بر صحن

وسیع احاطه ایدوب صحنک اطراف ازبع سنده بر خیلی
حجرات نزل زوار و مجاورسدر.

قصبه نک برلی اهالیسی قوم عربدن اولوب فقط
ایران و هندستان اهالیسندن و کبراسندن ده بک چوق
ذوات مسافرت و مجاورت طریقیله بوراده اختیار اقامت
ایتمکده. بونلردن بعضلری بورانک تجارتنده بک زیاده
خدمت ایله مکده در.

قصبه نک چارشلری، سوقاقلری، جاده لری اکثریته
منتظم و مستقیم و اینیه سی طوغله ایله یاسلمش کارگیر
ولندسندر. محرم ایچنده بولمق مایسه سیله کر بلائی
زیارت ایدنلردن بر طاقلری فوج فوج بورایه کلهرک
شوقدرکه ایغای زیارتی متعاقب عودت ایتمکده اولدقلرندن
کر بلاه اولدیغی قدر غلبه لک یوقدر. مع هذا صورت
دائمه بش اون بیک زوار موجود بولندیغی اشتباهدن
آزاددر.

بوراده نازل اولدیغمز کارواسرای غایت جسیم
واوطملری کثیر بر بنا اولقله برابر زوار ایله مالیدر. بوکا
شبه نجفده ده بر چوق کارواسرایلر دخی بولمقده در.

قصبه نك چارشیبی کیجه ساعت بشه، آلتی به قدر آبیق اولوب دادوستد بردوام و کربلاده جاری جای و طعام عادتلی بورادده عینله و تمامله موجوددر . احوال معروضه و آثار مشهوره متمکنینک اکثریتله صاحب ثروت اولدقلربی اشراب و ایما ایدیور .

بو ثروت زراعتدن زیاده تجارتدن حصوله کلیور . زیرا نجف اشرفک اطراف و جوار ی قوملق اولمق جهیمله زراعتسه پکده مستعد اولمادیغندن اهالی اهمیتی تجارته ویرمشلر و او یوزدن استقاده ایتمکده بولنمشلردر . هندستان امتعهسی ایله ایراندن کلن شال، خالی کبی نفاس معیولات تجارت محایه نك ادخالات قصبه و بوراده حاصل اولان غایت ظریف و مقبول قوژی دریلی، دوه تویندن، یوک و ایپکدن اعمال ایدیان صیرمیلی، عادی عبار و منسوجات نفیسه سائره ایله قصبه جوارنده کی قوناقدده کثرتله بولنان و بوراده صورت منظمه ده تراش ایدیان نجف طاشلری و سائره اخراجات قسمی تشکیل ایله مکده در .

نجف طاشنک بوراده ناصل اله کچیردیکنی عرض

ایدهیم : بو طاشنک صورت مخصوصه ده معدنی فلانی یوقدر . قصبه نك اطرافی قوملق اولوب بهار و کوز و سملرنده خفیف بریاغوری متعاقب بو قومله چیقانلر اوتده بریده بو طاشدن ایریلی اوفاقلی برخیلی مقدار اله کچیرمکده درلر . بولنرک حال طبعیسی عادی اوفاق چافل طاش شکلنده و طونوق بر رنگده اولوب بعهده تراش ایدیله رک ایستهنیلن شکله قونلمقده و لیچریسنده قیل شکازده سیاه دامارلی بولانلر ده مقبول عد ایدلمکده در . بولک ده سببی مذکور سیاه دامارلرک و حضرت علی [رضی] افندمنک حلیه مبارکه لرندن اولمق اوژده تاقی ایدلمکده بولنمسی در . بودامارلر بعض طاش شاردده منظم و مستقیم برحاله نك، بعضملرنده ده غیر منظم بر صورتده مجتمع بولنمقده در . بولردن برخیلی شی بیایه ایتم . بجه تعالی عودتله ملاقاتزده ذات عالیکرده بر قانچ ذالهنسی تقدیم ایدمدم .

نجف قصبه سنده کربلا کبی رطوبت اولمادیفی کبی اطرفنده برنج مزرعاتی ده بولنمادیغندن هواسی یابس و صاغلامدر . صبحاق زیاده جه ایسده بوکا مقابل سر-

دابلده بوراده کثیر ودها منتظمدر. بناء عليه اهالی
محلیه بونکله تسکین حرارت ایده بیایورلر. بغدادده
بوز فابریقه سندن استحصال اولنان بوزدن بورایه قدر
کثیر بیور. بوده حرارتی تعدیله مدار اولیور. شو قدرکه
بوندن — غلای فیئات حسبله — یالکز ارباب یسار
استفاده ای دیورلر.

نجف اشرفده مدت اقامتجه مشهوداتی ایشته
عرض ایتم. بورادن بمنه تعالی یازین علی الضباح
حرکتله کلدیکنز یولدن بغداده عودت واورادن واپورله
بصریه عزیمت مقرردر. بغداده برانکی کون قالمق لازم
کایرسه اوران بر مکتوب دهها تقدیم ایتم. شهری
حرکت واپور تصادفی ایدرده بیترسم مشهوداتی اریق
بصره دن یازارم. باقی . . .

{ اون اوچنجی مکتوب }

بصره، فی ۱۵ اغستوس سنه ۱۳۰۸

...

نجف اشرفدن یازدیغ مکتوبده، بغدادده بر قاج
کون قاله جق اولورسم اورادن. قالمازسم بصره دن مشهو-
داتی عرض ایده جکی بیسان اتمش ایتم. ایشته بو
مکتوبمی بصره دن یازیورم. چونکه عودتده بغدادده
تاخر ایده مدم. نجف اشرفدن حرکت مزده کلدیکنز
طریق ایله هندیه عودت ایوب اولجه مسافر اولدیغ
ذاتک خانه سنده بر کچه دها اقامت وقرداسی کون کر بلایه
مواصلت ایلدی.

کر بلادن ینه کلدیکنز طریق ایله «سبب» قصبه سنه
کلوب بر کچه استراحت ایلدکن صوکره ایتسی
کونی مکاری حیوانلری ایله بغداده واصل اولندی.
بغدادده بولندیغمز اقشام ایلمک ایشمز بصریه کیدوب
کان واپورلرک بوم حرکتی تحقیق ایتمک اولوب نتیجه

تحقیق‌نایند «عمان عثمانی» اداره‌سی واپور لرندن «موصل»
نایله موسوم واپورک ایرتسی کونی حرکت ایده چی
آکلاشلی .

اوکون حیوانله کلانش اولدینی جهته زیاده یورغون
بولندیغمدن ایرکندن یاتوب استراحت مجبور اولدم . بناء علیه
بغداددن مکتوب یازمق نمکن اوله مادی . ذاتاً یازیله جق
برشی ده یوقدی . کوردیکمز لرله دایر اولان تفصیلات
و معلوماتی اولکی مکتوبلر مده عرض ایله مش ایدم .

«موصله واپورینه برنجی قاره بیاتی الهرق بعدالظاهر
راکب اولدم . واپور اولدجه بیوک وکوزلر . قاره لر
شایان استحسان بر درجده تمیز و نظریقدر . واپورک
سوارسی نازک بذات اولوب بولجیلر ، قاره مسافرلری
حقنده معالمة دلوازانده بولمقده اولدینی کبی ساز
ضابط و طاقهلر دخی رعایتده قصور ایتمورلر . دوضروسی
شو واپورده مطلوب و ماملک فوقنده استراحت ایله دم .
نهرده فورتنه دن ، بورادن قورقو اولمادینی وایکی ساحل
مدنظرک ایریشه بیلدیکی درجده لطیف سحرالردن ،

تبه جکاردن متشکل بولدینی جهته بویوله کی سیاحت
پک فرحزادر .

واپورمن بغداددن بصریه درت کونده واصل
اوله بیلدی . اثنای راهده اوغرا دیغمز لرلردن آک زیاده
نظر دقت و تقدیریمی جاب ایدن محل دجله و فرات
نهرلرینک نقطه التقائنده کائن و بصریه تابع قضا سرکری
بولنان «قورنه» قصبه سیدر . بوراده برقاچ ساعتلر آرام
اولنه جغنی اوکرندیکمدن خارجه چیقوب قصبه بی کردم .
واقعا قصبه افواجق برشی ایساده موقعا حائز اولدینی
لطافت فوق العاده در . هله اطرافده کی خورمالقلرک
مناظر دلرباسی شایسته تقدیر و سئادر . بوخورمالقلردن
هر سنه کلیتی خورما حاصل اوله رق تجارت محله نک
برقسم مهنی تشکیل ایدر مش . قصبه نک افواجق بر
چارشیمی ده واردر . اینیسی قتما کارکیر و اولدجه
منتظ ایدر . قصبه نک مجموع نفوسی بیک بش یوز ایله ایکی
بیک آراسنده تخمین اولنور . اهالی همان کاملاً عربلردن
عبارت اولوب لسانلری ده عربیدر . شو قدرکه ایچارنده
ترکی ، فارسی لسانلرینه آشنا بولنلارده پک نادر دکلدر .

چارشلی پازاری بر از دولاشدقندن صوکره ساحل نهره
کلوب لطیف المنظر بر قهوه خانه ده یازم ساعت قدر
اوتوردم. قهوه خانه لرك عاداتی اولکی مکتوبلرمد
تعریف ایله دیکم وجهله در.

بصره شهری معلوم اولدیفی اوزره بونا، مده کی ولایتک
مرکز اداره سی اولوب دجله و فرات نهر لرینک انصاقدن
متشکل «شط العرب» نهر جسمنک ساحل غریب سنده
وبصره کور فزی قریبده میندر. شهرک ابنیه سی کارگیر
اولوب تقریباً درت بش بیک خانه، دکان و سائر مینی
واجاب و غریبان ماعدا اوتوز بش بیک راده سنده
نفوس می محتویدر. نفوس اجنبیه ایله صورت دائمده امده
ایدن لرك مقداری ده اوج بش بیک راده سنه و اصل اولور.
شهرک اطرافی ساعت لرحه امتداد ایدن باغچولر له محاط
اولوب بونلرك قسم اعظامی ده نخلستانلر تشکیل ایدتیور.
بوراده حاصل اولدیفی قدر کایتلی خورما هیج بر طرفده
یوقدر دینه بیلیر. بو مبارک یومک بوراده کثرتیله برابر
جنسک اغلالغی ده صورت مخصوصه قیده شایاندر.
بو خورمادن محلنده صرف اولاندن و عشایر و عربانه

صایلانندن ماعدا کلی مقدارده آوریایه و استانبوله دخی
سوق و اخراج اولمقده در. بوراده خورمالق لرك کثرتنه
باشایچه سبب نهرده حاصل اولان جزرومد خصوصیدر،
زیرا یکریمی درت ساعتده ایکی دفعه و قوعه کان بو
جزرومد شط العربدن تفریق و کشاد ایدلش اولان
کوچک بیوک بر چوق جدول و قاللر واسطه سیله
نخلستانلری، باغچولری کونده ایکی دفعه اسقا ایتمکده در.
فقط بو جزرومدن و فرات نهرینک فیضانی زمانلرده
بعض سد لرك قیرلسیله بصره نك ارقه طرفلرینه قدر
بوزون ضولردن متحصل بطاقلق و سازلقلردن طولایی
هوا کسب و خامت ایدن لرك چوقجه ایستمه یه باعث
اولمقده در. هله بو ایستمه بصره عموم خلق ایچون
معتاد حکمنده در. بورانک اها ایسندن اکثری همان
هر کون بر نوبت ایستمه یه طوتیلوب بر قاچ ساعتلر
بونک آذین یله اضطراب چکدکن صوکره یته ایشار یله
کوجر یله اشتغال ایتمکده اولدق لری روایت اولتیور.
مشهورات عاجزانه م بو روایتک مبالغه دن پکده عاری
اولدیفی مؤیددر، چونکه حفظ الصحیه لایق یله رعایت

و وجودی صحتہ منافی احوالین حفظ وصیانت ایدنلرده
بوخلده کورولمه مکنده در. له الحمد بنده کرده بوراده اقامتم
مدتجه شو عارضه تبین مصون قالدیم.

بصره ولایتک حاری اولدیغی اراضی غایت منبت
و محصولدار اولدیغندن هر درلو اشجار و اثمار و حبوبات
یتیشدیر. مکه مساعدر.

بناءً علیه بوراده انواع فواکه و سبزه ایله کلیتی ذخائر
و پرنج حصوله مکنده در. ولایتک اهالیسی عمومیتله
عشایر و عربانندن عبارت اولوب فقط مرکز ولایت
اهالیسی متمدن و تجارت و زراعتله مألوف و مشغول
آدلر در. برخلده که ایچلر نده مأموریت هوسنده بولنالر.
پک نادر تصادف اولور. اهالینک شو حالنی جدأ شایان
تقدیر بولدم.

بصره ده متداول لسان عمومیتله عربیدر. مع هذا
ایران، هندستانه قریقی، بورالره موجود اولان ناسبات
تجاریه سی جهتله فارسی بیلرده چوقدر.

شهرک چارشی بازاری منتظم و موجود امتعدنک
قیمت و اهمیتی اهالیسنک اوله فقیر آدلر اولیوب ارباب

یساردن بولندقلرینی مشعردر. نهرک ساحل جهتده
کائن مبانی ایله او جهتده کی سوقاقلر دخی اولدجه منتظم
ایسه ده داخل شهرده سوقاقلر دار و غیر منتظمدر.

بصره نك معموریت و مدینتی قدیمدر. برنجی قرن
هجریده حضرت «عمر الفاروق» [رضی] ك زمان عالیلر نده
زیر اندازه اسلامیانه کچمش و اوزماندن بری صورت
دائمه کسب عمران ایده کامشدر.

بصره شهری صدر اسلامدن بری پک بیوک ذوات
دخی یتیشدیر مشدر. الیوم دخی شهرده برچوق فضلا
بولمقده در.

بصره ده تماشا و تنزه ایلیله جک پک چوق محللر
واردر. ساحل نهرده، دلنشین بر صورتده یابلمش اولان
قیوه خانه لرده اوتوروب نهرک صورت جریانی، واپور-
لرک، قایقلرک آمدشدر لری سیر ایتمک پک فنا براکنجه
دکلدر. هله نخلستانلرده، او اشجار سایه دار آلتنده
کزینوب تنزه ایله مک وجدانه صفا بخش ایدیور. بو محللر،
بعض خانه لرده کی سردابلر، بصره نك بر درجه تحملقر سایه
واران حرارتی تعدیله مدار اولور.

بصره، سیاحتك نقطه منتهای اولوب آرتق بورادن
 عودت ایتك لازم كلكشد. آیده بردفعه بورادن پرواپور
 حر كتله هندستانده بومبای شهرینه اوغر ایوب، عدندن
 بحر احمر و سویش طریقله اوتوز بش كونده در سعاده
 موصلت ایدیور ایش. بو واپور لر دن برینه راكباً عودت
 ایتكده ممكن ايسده. عمان و هند دكز لر نی آشعق و بر
 آیدن زیاده واپورده بولمق خوشمه كيدر شیلردن اولما-
 دیغندن و خصوصیه خطه عراقه نك كورمه ديكم یر لر نی
 و بحر سفید سواحانی ده كورمك اشتیاقنده بولندیغندن
 بغداده عودتله اوزادن چول و حلب واسكندرون طریقله
 در سعاده متوجهاً حر كت ایتكی قرار لاشدردم. عون
 حقله یارین بصره دن حر كت ایده جك اولان عمان اداره سی
 واپور لر دن برینه راكباً بغداده كیده جكم. آرتق بوندن
 صوكره بنده كزده كوندریكم مکتوبلری تعقیب ایتش
 اوله جغم باقی ...

{ اون دردنجی مکتوب }

بغداد، فی ۲۴ اغستوس سنه ۱۳۰۸

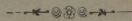
بوندن اولکی مکتوبمده بصره دن مهی حر كت
 بولندینی یازمش ایدم. او مکتوبی پوستیه و یر دیکمك
 فرداسی كونی ینسه عمان عثمانی اداره سی واپور لر دن
 « . . . » واپورینه راكب اولدم. بو واپور، « موصل »
 واپورندن دها کنیش، دها ظریفدر. بناء علیه پك
 كوزل استراحت ایتش اولدیغمی بیانه حاجت یوقدر.
 حر كتك دردنجی كونی اقسامی بغداده موصلت
 ایتك. بولده كوردیکمز یر لر كيدر كن كورولنردن باشقه
 دكلدر. بغدادده اولجه مسافر اولدیغمز كاروانسرایده
 بر قاچ كچه لر دها قالمق لازم كلدی. بورادن بر آ
 اسکندرونه ایتكی قرار لاشدیردیغ جهته تدارك اتیزی
 اكا كوره اكمال ایتك مجبوزیتی حاصل اولدی. بو بولده
 اوج یوز ساعتدن زیاده بر مسافینی، همده حیوان
 اوزرنده، قطع ایتك و حیوان کراسی ایچون بر چوق
 باره ویرمك لازم كلدیکندن بوکا مناسب بر چاره

دوشونوب آنی اجرا ایله دم: کندیمه مخصوص اولمق اوزره گوزل بر قسراق، مزجانك رکوچون بر بیکیر، اشیا وارزاق تحمیلی ایچونده ایکی استر مایعه ایله دم. بونلرک امانی ایله پالان، یولار، کم و سائره کبی لوازمه صرف ایدیلان مبالغک یکونی، بغداددن اسکندرونه قدر ویریله جکی تخمین اولنان کرادن براز فضلجه ایسه ده حیوانلری اسکندرونده آز بر ضررله الدن چیقارمق امکانه نظرآینه اهون کورونور.

یولده حیوانلره باقق، زه خدمت اتمک، یوللری کوسترمک ایچونده کفالت قوییه ربط ایله قوی البیه ایکی آدم طوندم.

بو یولده معمورلره آز تصادف اوله جنی جهته پکسمت، اتمک، پینیر، زیتون کبی برخیلی شی ایله پرنج، بولغور، یاغ کبی لوازم دخی تدارک و مایعه ایله دم. حیوانلر ایچون براز آریه ایله صورطاشمق ایچون برقاچ دانه اوافق طولوم آلدیم. خلاصه اشای راهده لازم اوله بیله جکی درخاطر ایدیلان، یاخود اخطار اولنان شیلری بلا نقصان مایعه واستجضار ایتدم.

یارین مستعیناً بتوفیقه تعالی علی الصباح بغداددن حرکت ایده جکم. یولارده کی مشهوداتی آرتق بقالم زهرلدن یازارم. باقی . . .

{ اون بشنجی مکتوب }

عانه، فی ۵ ایلول سنه ۱۳۰۸

بغداددن حرکتیمزک تمام اون ایکنجی کونی سالمآ «عانه» قصبه سنه مواصلت ایتدک. بوراسی بغداده تابع وفورات نهری ساحلنده مبنی قضا مرکزیدر. بغداددن حرکت ایتدیکمز کون یدی ساعت مسافده «محمودیه خانی» دینبان جسم برخانه نزول ایده رک کیجه اوراده قالدق. بوخان جسم ایسه ده بک معمور دکلدر. حیوان اوزرنده کندیکندن بک یورولمش ایدیم. بناء علیه همان اقسامدن یاغجه مجبور اولدم. علی الصباح قافله مزنی تنظیم ایده رک یوله روان اولوب درت ساعتده «رضوانیه» نام محله کلدک. بوراسی عادتا اوفاجق بر قلعه شکنده در درونسنده مقدار کافی ژاندارمه بولنوب محافظه آسایش

وظیفه سیله مکلفدر . بورالرده باشقه کوی وساره به پک
صیق تصادف اولنه مادیغندن مارین و عابرین بو و امشالی
قلعه طرزنده خانلری قوناق منزلی اتخاذا ایمکده ایمشله .
بورایه موصلتمز پک ایرکن اولدینی حالده ده ایلری به
کیتمکه یورغوناق و شمسک حرارتی مانع اولدیغندن
اوکون و کیجه سی بوراده امرار زمانه مجبورت حاصل
اولدی .

ایرتسی کونی یینه علی الصباح حرکت اولنوب آتی
ساعت مدت طی راه اولندقدن صوکره خیمه نشین برعرب
قافله سنه تصادف ایلمسیله بونلرک شیخی بولنان «...»
نام ذاتک خیمه سنه مسافر اولدق . بو مهمانپرور ذات
بوراده بزه فوق العاده اعزاز و اکرام ایله دی . قهوه
شربت خصوصاً یینی تعریفه حاجت یوقدر ، بوکی عادات
عربانی اولکی مکتوبلرک بر ایکیسنده . مفصلاً یازمش
ایدم .

شیخ موسی الیهک خیمه سنده بوکیجه معزراً امرار
اوقات اولنهرق فرداسی کونی صباحلین ساعت یارمده
بورادن دخی حرکت و آتی ساعتده «صقلاویه» دینبان

قصبیه موصلت ایله دک . بوراسی ناحیه مرکزی اولوب
فرات نهری کنارنده مینی و تقریباً ایکی اوچ یوز خانه
ودکان ایله بیسک قدر نفوسی محتویدر . بو قصبه جقدده
برابر مزده بولنان خدمتکارلردن برینک اقریاسندن
بر ذاتک خانه سی وارمش . دوغروجه اورایه کیدلی
واقشام ساعت اون بره قدر خانه مذکورده قالدوب
اقشام طعامی ده تناول ایلدی . یوله دوام ایچون بورادن
فرات نهریخی مرور ایتمک لازم کلدیکندن یارین وقت
ضایع ایلمش اولماق اوزره نهری بو اقشامدن کچرک
قارشی یقده کیجه له مک خصوصی قرار لاشدیردق .
بناء علیه اشیا و ائقالمزله برابر ، غایت عادی و معونه شکنده
برقایغه را کبک قارشی یقده کیچلوب ساحل فراتده امرار
لیل ایلدی .

بوراده کیچلری هوا غایت سرین اولدیغندن برطاق
چالی چریپلرکله مکمل بر آتش یاقیلوب و آرقه مزه قالدجه
عبالر کیلوب برودت هوایی تعدیله موفق اولدی .

علی الصباح بورادن دخی حرکتله یدی ساعت
طی راه ایلدلرکدن صوکره کوندوز ساعت سکرده بغداده

تابع «دلم» قضاسنك مرکزی اولوب فرات نهري ساحلنده مبنی بولنان «رمادیه» قصبهسنه اصل وقضاء مذکور قائمقامی «...» اقدینك خانهسنه نازل اولدق. مومی ایسه غایت نازك ومهمانواز بر ذات اولمغله بزہ اکرآمده درجه افراطه واردی.

اقشامه قدر قصبهك چارشی و بازارینی — که قرق اللی دکاندن عبارتدر — و اطراف و اکنافی سیر و تماشا ایله امرار زمان ایدیلهرك کیجهسی ده بک راحت بر او یقو چکدک. بو قصبه تقریباً بش التي یوز خانه ایله ایکی بیک قدر نفوسى شاملدر. خانه لوك اکثریسی کریچدن و بر قسمی ده حصیردن یا پلمش عادى شیلردن عبارتدر.

حکومت قونانی کارگیر و فقط اسکی برساتدر. قضانک اهالیسی همان کاهلاً عریان و عشاگردن مرکب و محصولاتى حیوانات متنوعدن عبارتدر. رمادیه دن فرداسی علی الصباح یوله چیقیلوب التي ساعت مسافده و فرات ساحلنده بولنان «شریعه» نام محله کلدک و برکیجه ده بوراده قالدق. بوراسی خالی بر محل اولدیغندن کندیزه اشیا صندوقلریله بر اوطه تنظیم

ایلدکدن صوکره اقسام ایچون طعام استحضار یله اشتغال ایله دک. هوا غایت لطیف اولدیغندن کیجه بی بک راحت کچیردک.

فرداسی ساعت بریحقده بر کوزل صحرا قهوه آلتیسی ایدلدکدن صوکره شریعه دن دخی یوله چیقیلوب «درت بچق» ساهت اعتبار ایدیلان «هیت» قصبهسنه تام التي ساعتده مواصلت ایدلدى. قصبه مذکورہ دخی بغداده تابع قضا مرکزی اوله رق فرات ساحلنده مبیدر. بش التي یوز قدر تخمین اولنان اینه سی کریبیج و حصیردن انشا اولتمش شیلردن عبارتدر.

بو کیجه ده بوراده حکومت قوناغنده بزہ ارانه و تخصیص ایدیلن دائره ده مسافر اولدق. بوراده مسافر تک سببی دیگر منتظم، غیر منتظم خان و سائر نک فقدانیدر. حکومت قونانی نهر کنارنده بره وقع لطیفده مبنی اولدق ملائسه سیله نهره قارشی یقده مدبصرک آله بیلدیکی درجه ده واسع اولان صحرا یه نظارت بک روح افزا اولیور. بورالرده زفت معدنلری موجود اولوب بونلردن ایجه استفاده ایدلمکده در. مذکور معدن نهر جوارلرده

مابغ حالته بولمقدمه در بورالردن استحصال اولان رقتلر بغداده بصرمیه قدر سوق اولنیور . مشهودات و روایت واقعه یه نظراً بوراده کی معدنلر فنه تطبیقاً ایشله دیلوبده سوقیاتجده بر طریق سهولت بولتمش اولسه فوق العاده استفاده اولنه جنفی ازاده تردد و اشتباهدر .

فرداسی کون بورادن دخی حرکتله آلتی ساعتده «حدیثه» نام محله کلدک . «حدیثه» فرات نهری وسطنده اوافاجق برجزیره اولوب ناحیه مرکزیدر . بوجزیرمنک کرک ساحل نهردن کورونیشی و کرک داخلی اوقدر لطیفدرکه تعریف ایدم . سطح نهردن بش التی مترو مرتفع اوله رق تشکل اتمش اولان بو آطه جق بیضی یه یاقین برشکلده وهان «بوغاز» آطه سی جسمه منده اولوب کنارلری عادتاً طبیعی برینجیم کیدر . یوز قدر خانیه یی ، درت بشیوز نفوسی شامل اولان بو آطه جفک هیئت عمومیه سی غایت دلربا بر بانجهدن عبارتدر دینه ییلیر . منظره سی کوزل خورما آغاجلریله اشجار مشوره سازه بو حقیقه دلکشانک مدار زیناتی اولوب بونلردن باشقه تازه بوکرله — که اوراده لوییه نامی ویریلور —

وسائر بعض سبزه یتشدیرلمکده و بعض محللر نده خوبات بیله زرع ایدلمکده در بوراده موجود برایکی عادی قایق جزیره دن ساحله ، ساحلدن جزیره یه یولجی ، اشیا نقلنه خدمت ایتدکده در . بزده آدملر مزدن بریله اشیا وجیوا . نامنزی ساحله بر اقوب بوقایقلردن برینه را کباً شولطیف آطه جغه کچهرک درت طرفنی سیر و تماشایله دک . ابنیه موجوده کرپیچ و حصیردن یاپاش شیلردر . بومیانده بر قاچده دکان بولمقدمه در . اقسام ایچون استحضار ایتدیکمز نواله یی جزیره منک فرحفا بر ساحلنده تناول ایتدکن و جزیره یی بر آذدها کشت و گذار ایله دکدن صوکره تکرار بر قایقله ساحل فراته مرور ایله اشیا ی موجود اعانه سیله تنظیم ایتدیکمز جرکه ده یتوت ایتدک . لیرتسی کون علی الصباح بو وقعی ده ترک ایدوب التی بچق ساعت طی راه ایدلدکن صوکره «جُتبا» یاخود «جُتبه» دینان محله مواصت ایله دک . بوراسی دخی عینی حدیثه کی فرات نهری وسطنده کائن بر آطه جقدر و ناحیه مرکزیدر . داخلی ، خارجی منظره سی غایت لطیف و دلربادر . جناب صنایع حقیقینک بورالرده ایجاد بیوردیغی

شو اطه جقلمك لطافتنه حیران اولماق قابل دكلدر .

بوراده دخی حدیثهده پایدیغه زکی کوندوز جزیرهیه
 کچوب اقشام طماندن صوکره فرات ساحلنه عودتله
 کیجهیی ساحلده کچیردک . بو یولده حرکتتمزه سبب اشیا
 و حیوانلک قایقله کچیرلمسندکی مشکلا ندر . بو جزیره لرده
 قویون، کچی، اینک، آت کبی حیوانات دخی بسیلنمکده
 و کوزل سوت و یغورت بولمقده ایسهده پنیر پایله ما-
 مقدمه در . «جبا» دن فرداسی صباحی یوله چیقیلوب فرات
 کنارنده مینی اولوب کذلک ناحیه مرکزی بولنان «القائم»
 نام موقعه یدی ساعتده مواصلت ایتمک . بوراسی اولنکی
 مکتوبلر میده عرض ایتمیکم وجهله قلعنه شکلنده برینا
 ایله اطرافنده مینی خانلردن عبارت کوی حالتده اولوب
 ناحیه مدیری و مأمورین محافظه و ستاره بوسلارده اقامت
 ای دیسورلر . بزده بالطبع بوراده مسافر اولدق . لطافت
 موقعه سی جای انکار دکل ایسهده آثار عمران بوراده
 ملقوددر . مع هذا فرات نهری بونیجه عربانک اکثری
 زراعت و فلاحته اشتغال ایتمکده و نهر مذکور دن اوکوزلر

اعانه سیله طولوملرله چکدکاری صو ایله مزروعاتلرینی
 اسقا ایله مکده درلر .

قرات نهرندن و دجله دن بغداد جهتلرنده متعدد
 جدولر واسطه سیله صو آلوب استفاده ایلمکده اولدینی
 حالد بورالرده غالبک زیاده اولمادیغندن و خصوصیه
 عربانک قسم اعظمی کویجه حالتده اولوب قیش موسملری
 چول جهتلرینه چکیلهرک یالکز موسم زراعتده ساحل
 نهره کلدکارندن بورالرده جدول آچق کبی تشبثات
 نافع و جسمیهیه . وفق اوله میه جقلری درکاردر .

«القائم» ده برکیجه قالب فرداسی صباحین حرکت
 والتی بچق ساعتده «عانه» قصبه سنه مواصلت ایلدی .
 بوراسی بغداده تابع قضا مرکزی اولوب بغداد ولایتک
 منتهای حدودی عد اولنور .

قصبه فرات نهرینک ساحل غریبسنده مینی اوله رق
 بر اوچندن دیگر اوچنه قدر اوچ ساعت قدر امتداد
 ایله مکده در . بو اوچ ساعت مسافه کاملاً باغچه اولوب
 خانلر یکدیگرندن اوزاق مسافه لرده و باغچه لردن دروننده
 انشا ایلمشدر . قصبه نک محتوی بولندینی بیوت و مساکنک

مقداری یدی سسکز بوز و نفوس موجوده اوچ بیک راده سمنده ایمش . حکومت قونانی اتحاد اولنان دازه قصبه نك تام وسطنده كائن و اولدجه منظمه در . بز دوشرو . جه دازه مذكوره به نازل و كیجه قائم مقام قضا « . . . » افندی به مسافر اولدق .

بغداد دن حر كتمزدن بری بلا فاصله اون اون ایکی كون یول كلش اولدیغهمزدن كرك بز و كرك حیوانلرمز كركی كبی بورولمش ایدك . بناء علیه بوراده بر ایکی كون اقامتله وجودمزی و حیوانلرمزی دیكلندیرمك لازم كلدی .

قائم مقام موسی ایله بزه فوق العاده احترام ایله ابراز مآثر مهمانوازی ایدهرك ایکی كیجه مسافر تمزی قبول ایدی . قضانك احواله دائر كندیسندن بر خیلی مآثومات آلدیم . بوندن آكلاشدیغنه نظراً «عانه» نك بغداده اولان مسافه سی التمش ساعت اعتبار اولتیور سمنده بومسافرینی التمش ساعتدن اول قطع ایتمك ممكن دكلدر . فی الحقیقه بزده همان اوقدر یول كلشتمز .

قضا اهالیسی ایکی قسم اولوب بر قسمی زراعت

و فلاحتله مشغول و مسكون ، دیگر قسمی ایسه قیش یاز سیار اولوب تصادف ایستكاری محللرده خیمه نشین بو . لئقده درلر . مع هذا هر ایکی قسم اهالی ده مطیع و تربیه لی آدم لدر .

تجارت بورالده بك محدوددر ؛ شوقدر كه سنه نك بعض مواسمنده بادیه نشین اولان عربان و قبائل معموره لره كلوب دوه ، آت ، قسراق ، اغنام ویرهرك مقابلنه خورما ، برنج ، بوغدا ، آریه و بز ، بضمه كبی ارزاق و اشیا آلیرلر . بو معامله به «مثالیه» تعبیر اولتیور كه عادتاً بر نوع پنایر دیمكدر . بویرلده كی داد و ستد معامله سنك اك اهمیتلیسی بغداد حوالیسنده اجرا اولنوب مع هذا اوفاق قصبه لرده بوندن محروم قالمیور .

عربان و قبائل صر قومونك دوه و اغنام رسم لری ده علی الاكثر شو «مثالیه» موسمنده استحصال ایدیور . «عانه» قصبه سی بیک معمور اولما قله برابر ، بنم بك خوشمه كیدی . هله بانچه لرینك وسعت و لطافتی شایان تقدیر بر حاله در . مذکور بانچه لر یوقازیده عرض ایله دیکم اصول ایله فراندن صو آله رق اسقا ایدلمكده در .

ایچی کوندور بوراده ایچه استراحت ایتمش اولدیفمز دن
عنه تعالی یازین صباح حرکت ایتمک نیتندیم . شو مکتوبی
بوکون حرکت ایدن پوستیه تودیع ایدیوزم . پوستلر
شمدی اولدقجه منتظم صورتده کیدوب کلدیکندن بورادن
بورادن ویریلن مکتوب یکریمی کونده استانبوله واصل
اوله بیلیر ایتمش . بقالم بز دن قاچ کون اول کلیر .. باقی ...

{ اون التتجی مکتوب }

زور، فی ۱۳ ایلول سنه ۱۳۰۸

...

«عانه» دن یازدیغ مکتوبی پوستیه ویردیکمک فرداسی
کونی علی الصباح حرارت ایتمک . زور سنجاغنک مرکزی
بولان «زور» یاخود «دیر» قصبهسته تمام آلتی کونده
مواصات ایده بیلدک . بتون کون فرات وادیسنی تعقیب
ایده رک درت کیچه خالی محللرده قوناق منزلی اتخاذ
ایدلمش اولان خانلرده؛ ایچی کیچده «البوکال» و «عشاره»

نام قضا مرکز لرلنده بیتوتت ایله دک . بو ایچی قضا زور
سنجاغنه مربوط اولوب برنجیسی مرکز لویه ۳۰۰
ایکنجیسی ۱۵۰ ساعت مسافده و فرات ساحلنده
کاشدر . «البوکال» قضای مرکزی یکریمی اوتوز خانده
عبارت کوی حالنده اولوب «عشاره» قصبهسی ایسه ایچی
یوز قدر بیوت و مساکنی ویدی سکر یوز نفوسی شاملدر .
«دیر» قصبهسی دخی فرات نهری اوزرلنده مینی
وتقریباً بیک خانه ایله اوچ بیک بش یوز قدر نفوسی
محتویدر . قصبه نك زمان تاسیسی یکی اولدیفنندن جاده لرك
وسعت و انتظامی کوزدهلمش ایسه ده اثنیه موجوده
کریچدن، عادی شلردن عبارت اولمسیله لطافتدن عاریدر .
حکومت قوناقی واسع اولدقجه منتظمدر . بعض معتبران
خانلری ده قابل سکنا اوله جق صورتده انشا ایدلمشدر .
زور سنجاغنک اصل اهمیق جزیره العرب و شاهیه
چوللرینک وسطنده بولمسه سیدر . اطراف اربعه سی متمادیا
التی یدی کون چولدن عبارتدر . شام شریفه، حلبه،
اور فیه یدیشر کونده کیدیلور . بغداد جهتنده الک یاقین
مهموره ایسه «عانه» در .

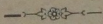
بورانك هواسی غایت لطیف و صاغلامدر. واقعا
حرارت يك زياده اوليورسده مضرت ویرمیور. هله
هان صورت دائمده وزان اولان باد شمالی حرارتی
تعديلہ يك مدار اوليور. کيجهرلی شبنم اکسیک اولمادیغی
جهتله اچيقده یاتلمق ممکن دکلدر. مع هذا شبنم اولماسه
بیله قوری صفوق يك زياده اولدیغندن یاز کيجهرلی بیله
خرقه سز دیشاریده اوتورلیور

زور سنجاغی اراضیسنک قوه انباتیه سی فوق العاده
دینه جک مرتبهده ایسهده داخل لواده زراعت و حرارت
يك مترقی دکلدر. یالکز فرات سواحلینده اوسعت
اراضیه نسبتله غایت جزئی زراعت ایدیلیور. اک زیاده
زرع اولنان بغدادی، آرپه، دازی ایله «لویسه» بوکر چله در.
بوده علی الاکثر تازه حالنده اکل اولمقده در.

لوا اهالیسی هان عمومیتله سیار و کوجه عشایر
وعربانندن عسارت اولدیغندن واردات محلیه نك برقم
همتی بونلرک دوه وانغام و مواشیمی رسومی تشکیل
ایتمکده در.

«دیر» قصبه سنده ایکی کوندر استراحت ایستیکه زدن

یازین صباح اورفیه متوجهاً حرکت ایده جکر. شوکتوب
دوغرودن دوغرویه [یعنی اورفیه اوغرا مقسزین] حلب
طریقله حرکت ایده جک اولان پوستیه تودیع ایلدی.
بوندن صورکه کی مکتوبی انشا الله تعالی اورفیدن تقدیم
ایده رم باقی . . .

{ اون یدنجی مکتوب }

اورفه، فی ۲۵ ایلول سنه ۱۳۰۸

دیردن حرکت مزک سکرنجی کونی «اورفه» شهر
دلاراسنه مواصلت ایلدی. دیردن حرکتله درت کون
فرات وادیسنی تعقیب ایده رک و کيجهرلی ساحل نهرده
خطی محللرده یانه رقی دردنجی کونی برقاءمق مرکزی
بولنان «رقه» قصبه سنه کلدک. بوراسی قدیماً غایت جسیم
و معمور بر شهر اولدیغی حالده مرور زمان واعصار ایله
خرابه یوز طوتورق ایوم معوریت قدیسه سنندن هیچ

بر اثر قلامش ویا لکز قدیم بر سورک طوپراقله مستور
بقیه انقاضی حاججا مشهور انظار اولمقدمه بولنشدر .
بورالزده اهالی محلیه دن بعضلمری اوفاق تفک آثار عتیقه
بولهرق اوتکنه بریکنه صاتمقدمه ایمشله .

شمدیکی قضیه نك ، دهها دوغروسى قریه نك مجموعی
اون اون بش خاندن عبارت بولتمقدمه در رفه دن حرکته
اورفیه توجیه عنان عزیمت اولندجه معموریت و آثار
مدینت حاججا منظور عیون شکران اولمقدمه در .

اورفیه موصلتمزدن برکون اول اورفیه اون ایکی
ساعت مسافده بولان « عین العروس » نام موقه کلهرک
اوراده کی صو باشنده بر قهوه آلی ایتمکدن صوبکره
« حران » نامیله بنام ناحیه مرکزیه گانه نك کیجه بوراده
قالدق که اورفیه سکر ساعتدر .

عین العروس دینیلان محل آغاچاق ولطیف بر محل
اولوب بورادن نبعان ایدوب جسمیم بر حوض آشکیلی
ایدن آب صاف لطافت موقعی بی تزئید ایتمکده در .

« حران » تاریخ شناسانک معلومی اولدینی اوزره
قدیمآ پک معمور و جسمیم بر شهر ایدی بقیه آتاری ایوم

موجود اولوب وله رس عقول بر صورتده انظار حیرته
چار بمقدمه در . بلده قدیمه مذکور نك ایلیک بناسی حضرت
ابراهیم [عم] زمان عالی برنده اولدینی ولوط [عم] نك
پدرلری « هاران » نك نامیله بنام بولندینی روایات تاریخیه
جمله سندندر .

بورادن شمدییه قدر بر خیلی آثار عتیقه اله
ایدلمش اولمقله برابر الحاله هذه تحریات اجرا ایدلسه
دها پک چوق شیلر بولنه بیله چکی روایت ایدیور .

« حران » شهر قدیمک مبنی بولندینی محل بر جبل
انکی اولوب منظره سی اوزاقدن بیله انسانک نظر دقتی
جلب ایدیور . خرابه سنک بعض محللارینی کزوب تماشا
ایتمیم . اقسام بو خرابه نك پیشگاهنده کی اووده کائن
اولوب بیته حران نامیله یاد اولانن قریده قالدق . فرداسی
ایرکنجه بورادن حرکت ایدوب یدی محقق ساعته
اورفیه واصل اولدق .

معلوم اولدینی اوزره اورفه حلب ولایتنه مربوط
لوا مرکزیدر . شهر ایکی صالک وسطده مبنی اولوب
غایت دلشپن بر منظره عرض ایدر .

مع مافیہ شہرک یالکز منظرہ سی دلنشین دیوبندہ
 کچھ بیلم؛ اصل شہر دخی منتظم و ظریفدر. انبہ تماماً
 کارگیر اولہرق صرف یونہ طاشدن انشا ایدلمکدہدر.
 بش بیکہ یاقین خانہ ایلہ او نسبتہ دکانی حاوی اولدینی
 کچی بر چوق جوامع و مساجد دخان، حمام کچی مبابی
 شہری تزیین ایتکدہدر. جوامع مذکورہ آراسندہ،
 درونندہ حضرت ابراہیم [ع] السلامک مقام عالیبری
 بولمان جامع کبیر آثار عقبہدندر.

شہر داخلندہ ایکی صونبعمان ایدیورکہ برسی
 «عین ذلیخا»، دیگرى «خلیل الرحمن» نامیلہ معروفدر.
 بونلرک هر ایکیسی دە «برکۂ ابراہیم» دینان اوافق
 برکولہ آقار.

مذکور کولہدہ یک جوق بالق بولمقدہ ووبالقلر
 اہالی، محلہجہ عادنا محترم طوتمقدہدر. زوار واهالی
 بوبالقلر ایچون مصردارسی وسائرہ آلوب صویہ آتارلر.
 بو آتیلان یملری طویلامق ایچون بتون بالقلر صویک
 یوزینسہ چیقارلر. اورفیہ ناظر اولان جبلک اتکندہ

حضرت ابراہیم [ع] ک مولدی اولق اوزرہ بر مغارہ
 موجود اولوب زیارت اولنور.

بوراجقدہ کوزل برجامع شریف ایلہ برخالقہا دخی
 موجود و معموردر. بیان اولنان جبلک اوزرنده قدیم
 برقلعہ اولوب قلعهک اوزرندهدہ نمود طرفندن بنا
 ایدلمش اولان منجینقک تمثالی اولہرق ایکی عدد جسم
 ستون بولمقدہدر. بوستونلرک اوزرنده برطاقم خطوط
 و نقوش عتیقہ منقوشدر.

اورفہ شہرینک میلاددن ایکی بیک سنہ قدر اول
 نمود طرفندن بنا ایدلمشکی تواریحجہ مقیدایسده حضرت
 ابراہیم [ع] زمانندہ موجود بولمہسنہ باقلمجہ دەا
 اسکی برزمانندہ بنا ایدلمش اولہجفی درکاردر. بورالک
 نام قدیمی «رافیا» و بعض روایتہ کورہ «رها» یاخود

«اور» در
 حضرت عمر [رضی] زمان عالیرنندہ ایدی اسلامیانہ
 کچوب مؤخرأ (۹۲۱) تاریخ ہجریسنندہ ادارہ عادلہ
 عثمانیانہ انتقال ایلدیرک کوندن کونہ معموریت وجسامت

کسب ایلمش والیوم اوتوز، اوتوز بش بیک زاده سنده نفوسی محتوی بولنشدر.

اورفده لسان عمومی ترکیه اولوب مع مافیه کردی و عربی تکلم اینلرده موجوددر. اهالی اوتهدنبری مهمانسوازلقله معروفدر. فی الحقیقه مشاهدات عاجزانه ده بونی مؤیددر.

اورفده موجود «عین ذلیخا» و «خلیل الرحمن» دن باشقه برچوق صلور نبعان ایدر. هان صو بولنمین خانه یوق کیدر.

جوامع شریفه دن اکثری غایت دلنشین اولوب مانی نغیسه دن معدوددر. حکومت قونانغی، قشله ایله سائر جسم قوناقلردخی شهرک مدار تزییناتی در دینه بیلیر. شهرک اطراف وانحاسی کاملاً باغ، باغچه لوله مزیندر. بورالده اوزومک انواع مختلفه سی ایله هردرلو میوه حاصل اولقدهدر. هله اورفده بیتیشن نار هرجهتده معروف اولوب ضرب مثل حکمتی آلمشدر. باغلرک اکثری سنده منتظم، فرخفزا کوشلر، باغچه لاره خوش جریان صلور جداً شایان تقدیر واستحساندر.

لوانک اراضیسی دخی غایت منبت اولدیغندن هر نوع حیوانات و ذخائر بیتشدر مکدهدر. حتی بغدادی، آریه کچی حیواناتدن بره یکر میدن نقصان اولماق اوراده اللی به آلمشه قدر محصول آلمیلدیکی روایت اولنقدهدر. اورفدنک اطرافی بر سور ایله و بونک اطرافیده خندقله محاط ایسهده مذکور خندق اکثر محللری بوزوق برحالهدر.

شهر دروننده کوزل بر بدستان موجود اولوب چارشی یازاریده اولدجه منتظمجهدر. اورفده صنایع پک اترقی دکلدر. مع هذا صاعلام ودایانقلی ایپلک دو قومه لری، یوکن کوزل عبدالر، مشاحلر یاپیلور. بوندن باشقه قیو مجلیقی صنعتی ده ترقی ایتمکدهدر. بوراده طوبراقدن سیاه و قرمز رنگلرده، اوزرلری (مینا کچی) بیاض نقشلرله مزین سیغاره لقلر، یازی طاقلری و سائر اعمال ایلمکده اولدیغندن بونلرک نظریفلرندن برمقدار شی مباحه ایله دم.

اورفه اهالیسنک مهمانسوازلقله معروف اولدقلریخی یوقاریده عرض ایتمش ایلم. شهرده مسافرینک نزولنه

مخصوص جسم خاندر موجود بولمئله برابر سیاحتین
 و مسافریںك اكثرى، اشرف و خاندان، كندى
 خانلرینه قبول اتمك كسب افتخار ایدیورلر. از جمله
 بنده كرى ده خاندانن «...» بك، كندیسی ایله هیج ده
 معارف من اولمادینی حالده، بالتصادف قوناقلرینه قبول ایله
 درجه نهاده اعزاز و اکرام ایتدی کی بوراده مسافر
 بولدیغیم براق کون ظرفده محلی معتبرانسدن ملاقا
 اولدیغیمز ذواتده باشقه قوناقلرینه، باغلرینه
 دعوت اتملر سده انجق ایکسنگ دعوتنه اجابت
 ایدمیلر ك دیگرلرینه بیان معذرت مجبوریتده بولدم.
 دعوتلرده طعاملر ك فاستیله برابر انواعك تعددینه
 پك اعتنا ایدیور. اك آز طعام احضاری رجا اولان
 ذالك سفر مسنده اون بش نوعدن اشانغی مك بولمور.
 میولر، شربتلر و سائر بونك خارجده در.
 اورفده مدت اقامت بش کون امتداد ایتدیکی حالده
 اصلا صیقله دم. کوندوزلری چارشینی، یازاری، اقشام
 و صباح سیرینلکلر نده ایسه قلعه خارجه چیقوب باغ
 و باغملری سیر و تماشا ایله امرار اوقات ایله دیکم کی

کیجملری ده صاحب خانه و زوار و سائر ایله ملاقات
 و مصاحبت ایدر ك. تلذذ اولدم.

بالاده حکایه ایتدیکم وجهله اورفه سنجاننگ
 اراضیسی فوق العاده بر قوه انباتیه مالک اولوب هر درلو
 ذخائر و حبوبات کلیتله حاصل اولمقدن باشقه کرک
 معتبران اهالینك، کرک اهالی قرانك کلیتلی اغناملری
 اولوب بولر هر طرفه سوق ایله تجارت ایدلمكده
 اولمسدن دولای ثروت محایه شایان آشکر و ممنونیت
 بر در جده در. بوراده قرق اللی بیک لیرالق تجار متعدد
 بولدیغی کی بوز اللی ایکی بوز بیک لیرالق ثروته
 مالکلری دخی آز دکلر.

بوراده مانیفاطوره تجارتی ذخائر و اغنام تجارتنه
 ذبته ایکنجی و بلك او چنجی در جده قالور. مانیفاطوره
 تجاری علی الاکثر استایول و بعضاً حاب ایله مامله ده
 بولمورلر ایش.

بمنه تعالی پارین بورادن دخی حرکت اتمک یتدیم.
 مکتوبی بو کون حرکت ایدن پوستیه تودیع ایدیورم.

بودن صورته کی مکتوبی ظن اپدرسم بیره جکدن
یازم جغم . باقی . . .

{ اون سکانجی مکتوب }

بیره جک، فی ۳۰ ایلول سنه ۱۳۰۸

اورفردن . یازدیغم مکتوبی پوسته به ویردیگمک
فرداسی کونی علی الصباح حرکت ایله دک . یولار براق
ساعت ایندیلی یوقوشلی دوام ایتن صورته دوز اووایه
چیدق . اوکلن زمانی مناسب بر محله نوقله کوزل بر
قهوه آتی ایله دی . اورفردن مسافر بولدیغمز ذات
برچوق بول نواله سی یایدیره رق خیرم اولمقستیزین بزم
اشیا میانته وضع ایستیره مش .
اقشام اوستی « چارملیک » تعبیر اولنان قریه کلدک که
بوراسی اورفیه نام طقوز ساعت مسافده کاستدر .
بو قریه نك مسکنلری چا وور کر یجدن قبلردن متشکل
اولوب بو قبلردن یکدیگرینه متصل اوچ بش دانه سی

بر خانه خدمتی ایضا ایتمکده در . قبلرک تیه سنده دایکار
یایلمش و دروننده آتش یاقنی ایجاب ایتمکجه بو دایکارک
التنده . یعنی قیبه نك وسطده یاقلمه قدمه بولمشددر . چوارده
اورمان بولمادیغندن بورالده اودون اله کجه یور .
بناء علیه اکثریا چلی چیری و تزمک اشعالم اولمقده در .
بو قبلرده قیش کونلری یاخود کیجه لری آتش یاقلمه یی
زمان اوتوروق بک مشکل و بلکده غیر قابل کورونور .
برکت ویرسونک موسم آتشمز اوتورمغه مساعد
اولدیغندن یاندیغمز اوطمه بو احتیاجدن وارسته قالدق .
مع همدن طویراقدن حاصل اولان بیرلر بزی بک زیاده
راحتسز ایتمدی .

علی الصباح بورادن دخی یوله چیقیلهرق اوکلن
زمانی کلدک براز توقف واستراحت ایتمکدن صورته
اقشام اوستی بیره جک قصبه سنه مواصلت ایلدی .
بو کونکی مسافده تمام طقوز ساعت امتداد ایله دی .
بو حسابه کوره اورفه ایله بیره جک آراسی اون سکر
ساعتک بر مسافه دیمک اولیور .
بیره جک قصبه سی فرات نهرینک ساحل شر قیسنده

بنی اولوب اور فیه تابع نضا مرکزیدر . تقریباً بیك
بش یوزی متجاوز خانه ودكان ايله یدی سکز بیك
نفوس شامل اولان بو قصبه نك كرك . ووقی ، كرك
منقارمه سی بك دانشیندر .

اسکندردن وحلب طریقی اوزرنده بولنق . ایلایسه سیله
آمدوشد اسیك اولمادیغندن مهورتی کوندن کونه
آرتقمده در .

فرات نهرندن ، اورایه مخصوص . قایقارله مرور
و عبور اولنیور . ایاب و ذهابك تأمین و تسمیری ضمندیه
بوراده دوبلی برکوپری تاسیسی تصور اولمش ایسده
شمدییه قدر ناصلسه قوه دن فعله چیقاریله . ایش .
اگرچه قایقارله کیدوب کلکیده برکونه تهلیکه . احوظ
و واقع دکلسه ده بونلرک بطاأت حرکتی جهتیه خیلی
زمان غائب اولمقده وهله حیوان و اشیاك ارکاب و تحمیلی
ایله نقلنده مشکلات کورولمکده در .

بزده بالطبع بونلرله کچک مجبوریتده بولندیغوزدن
یولجیلرک ، اشیا و حیوانانک صورت اصرارلرینی بر قاج
دفعه لر کیدوب سیر ایله دم .

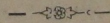
بیره جکک چارشی بازار ی پک فزادکل . ایلایه عمومیتله
کارگیر اولوب طرز انشالی ضرر سوزدر .

بیره جک قصبه سی تاریخ نظر نده ده قدیم و اولدقیقه
اهمیتی حائزدر . رومایلر زماننده « زوغما » نایله
یاد اولنور ایدی . بعض کتب تاریخیده « بیره القرات »
یاخود یالاکر « بیره » نایله ذکر اولمشدر . قصبه نك آرقه
جهتنده غایت اسکی و مرتفع برقله سی ده وار . بو قلعه
شمدی خراب بر حالده ایسده بر جوق محللاری ده حال
سابقی اوزره باقیدر . مراق ایدرک بو قلعه نی بنده کرده
حقوق کوردم . بناسنی فی الحقیقه پک متین و مکمل کوردم .
فقط بعض محللار بیقبوب مردیونلر کچیلر بر حاله کلش
اولدیغندن چیقوب ایش ایکن ایچه مشکلات چکیلیور .
هله بعض یرلرده عادتاً قورقدم .

بیره جک قصبه سنده وجوارنده بر خیلی زیتون
تشدیرلمکده اولدیغندن بونک اغاجندن کوزل سیغاره لقلر ،
چوبوقلر پایلیور . خاطرده سیاحتیم اولق اوزره بونلردن ده
برازشی صانون آلم .

بوراده ایکی کون اقامت ایله دم . بمنه الکیریم یارینده

جلده متوجهاً حرکت ایدہ حکم . مشاهداتی حابدن
باشقہ جہ یازارم . باقی ...

{ اون طقوزنجی مکتوب }

حلب ، فی ۹ تشرین اول سنہ ۱۳۰۸

بیرہ جکدن حرکتہ زک دردنجی کونی حلب شہرینہ
واصل اولانی . بو ایکی محل آراسندہ کی مسافہ اوتوز
ساعتہ قریب اولوب یولار مستوی اولدجہ منتظم
اولدیفندن بمضار آرابہ ایله کیدوب گلکده ایسارده
بزم کندیمی حیوانلرمز اولدینی و آرتق بغداددن بری
حیوانہ بنمکہ الفت ایدلیکی جہتلہ آرابہ محتاج اولدق .
ذاتاً بورادہ ایشلین آرابلر منتظم اولمادیفندن حیوان
اوزرنده البتہ دها زیادہ راحت یول آلتیر .
یوللرده قالدیغمز محللرده پک راحت ایدیلہ مدی .
مع مافیہ صیقتی ده چکیامدی . حلب شہری حقیقہ بر محل
دلارا ایسده هواسی پک لطیف دکا . موسم اقتضاسنجہ

کوندوزلری صیجاق زیادہ اولدینی حلالہ کیچہ لری هوا
بردن برہ سرینلشیور .

حلبک تاریخ نظرندہ کی قدم واهیتی پک زیادہ در .
بو شہرک بانیسی و تاریخ بناسی حقتدہ پک چوق روایتیر
وارسده صحته اک قریب اولانی « حام » بن نوح علیہ
السلام اولادندن « حاب بن مہر » نام ذات طرفندن
بنا ایدیلہرک کندی نامہ نسبتلہ « حابون » یاخود « حابہ »
توسیم ایتمش اولمہ سیدر .

شہرک اطرافندہ « دیش قلعه » نامیلہ موسوم جسمیم
برقلعہ موجود اولوب بو قلعہ نیک یدی قیوسی و متعدد
برج و باروسی واردر و دوروسی بر بچق ساعتدن زیادہ در .
قیولرک کرک طرز انشاسی ، کرک متاتی جدآ شایان
تقدیر و استجساندر . مذکور قلعه نی قدیم سلفکلیلرک
انشا یاخود اساسی وضع ایتمش اولدقلری و مؤخرآ
ولوک سائرہ طرفلرندن توسیع و تحکیم ایدلیکی روایات
تاریخیہ جملہ سنندیر .

بو قلعه دن باشقہ شہرک وسطندہ دخی « ایچ قلعه »
نامیلہ برقلعہ واردر . بوقلعہ وقتیلہ « شہبا » تسمیہ اولنان

اوافق بر تپه نك اوزرنده بنا ایدلشد. حاكك «شهباء»
 ناميله . معروفیتی حقننده كتب تاريخيدن برنده . منظورم
 اولان بر فقره شوز اجدده خاطر .ه كلكديكندن عرضی
 مناسب كوردم :

حضرت ابراهيم نبی [ع] وقتيله بور الزه هجرت
 بيورد قلرنده اليوم ايچ قامه نك . نبی بولديغی تپه اوزرنده
 اقامتله مالك اولد قلری «شهباء» [يعنی الاجه اينك] بی
 صاغرق سوتی فقرايه توزیع بيورده بی اعتبار ايتدكارندن
 مذكور اينك صاغلوب سوتی توزیع اولنه جغی زمان
 اتباعی ابراهيم [ع] حاب الشهباء ديه ندا ايدزلر ايا بی .
 شو تركيب كيتديكجه زبازد اولارق . موقع مذكوره علم
 اولوب قالمشدر . ديكر بر روايه كوره مذكور تپه
 وجواری بياض طوپراقندن . تشكلك اولمه سبيله الاجه
 . مناسبی . فید اولق اوزره «شهباء» نامی ویرلمشدر .

حابی شهری قبل الاسلام بر چوق اولونك قمری
 اولدنی کی ظهور اسلامدن صوكره دخی اقوام اسلامیه
 آراسنده الدن اله كچكدن صوكره نهایت طقوز يوز
 بكرمی ایکی سنه هجریه سنده جنتمكان ياوز سلطان ساي

خان حضرت تارینك هم عالیله داخل قلمرو عثمانی
 اولقله حائز نصاب و اعتبار اولمشدر .

وجود ابنيه كاكلا كار كیر اولق اوزره یدی سكر
 بيك راده سنده اولوب ذكور و انث قرق بش بيکی
 . تجاوز نفوس شاملدر . نفوس موجوده نك ثنائی اسلام
 و ثنائی يهودی و خرسديان اولوب لسانلری عمومیتله عربی
 ايسده تركجه دخی كثر تله مستعمل و متداولدر . نهر ك
 كنارندن «شالوس» نامی ویریلان اوافق بر نهر جریان
 ایدره ك اطرافنده کی باغلری ، باغچلری اسقايله دكن
 و شهر جوارندن نبعان ایدن «عين تل» و «عين البیضه»
 نام اوافق صورله قاریش دقندن صوكره جنوبه دوغرو
 اقوب كيتمكده در .

حاب شهرينك اطرافنده بر چوق فستق باغچلری
 موجود اولوب بونلردن كلیتلی فستق حصوله كلكده در .
 بو فستقارك نازده بی يك لذیذ اولد یغندن رغبت زیاددر .
 فستق باغچلرینه اقشامدن صوكره كیدیلوب ده او توريلورسه
 سوركلی بر چیتیردی حس ایدیلور . بونك سببی ايسه
 فستق میوه سنك كیجه وقتی ياريلمقده اولمه سيدير . بوندن

باشقه حایده کابیلی زیتون قایصی، اوزوم، انجیر، دوت و سار، میوه حصوله کلیدیگی کبی، کر استه یا بلق ایچون ده قواق، سکود آغا جلری یتشدیر لیکده در .

حلب در و سنده ایذاء عظام ذوی الاحترام دن حضرت « زکریا، علیه السلام ایله » « شمعون »، « کالب بن لوقیا »، « نمانه »، « باقوس » حضرتلک مرقد شریفلری موجود اولوب زیارتگاه اندیر .

آثار عتیقه دن جامع کبیر ایله عثمانیه و عادلیه جوامع شریفی شایان تماشا انبیه، بر و کدن اولدینی کبی قشله هایون دخی، بانی، جسمه دندر، حکومت قوناقی و چارشی و بدستانی دخی پک کوزلدر .

حلبده صنایع خیلی ترقی ایتمشدر، ایپکلی، ایپکلی دو قومه و قوماشلر، نفیس اوطه دوشه لری، چار شافلر، سجاده لری، ایران تقلیدی شال، شام خرقلری و صیره ایله ایپکن کوزل کفیه و سارنه نسج و اعمال اولدینی کبی بو کدن و ایپکدن، مشاح و عبا و کوزل حصیر دخی اعمال ایلمکده و بونلره مخصوص اولدق پک چوق دستکاهار موجود بولمقده در .

بوراده قیو محیاق صنعتی دخی ترقی ایتمش و کرک بونلردن و کرک نخاسدن پک ظریف حلیات و آوانی وجوده کتیر لیکده بولمشدیر .

سراجلق، دباغلق، مرانغوزلق کبی صنایع دخی بوراده اولدقجه ترقی ایتمشدیر. داخل ولایتده حصوله کلن زیتون یاغلرندن نفیس صابون اعمالنه مخصوص متعدد صابونخانلر موجود و بونلرک بازار اشتهاره چیقاردقلری صابونلر معروفدر. حلبده شکرله و سارنه یا بلق صنعتی ده ایبارله مشدر. ذاتاً حلبک شکره متعاقق معمولاتی مشهوردر. فسق بوراده چوق اولدیفندن بونکله یا بلق لان ازوه و شکرله لر هم نفیس اولیور، همده فیئاتی پک اهلون بولنیور. حلبده مدت اقامتمی آتی پدی کون تمید ایتمدم. بومدت ظرفنده عرض ایتمدیکم محللاری سیر و تماشا ایله دم. بلطفه تعالی یارین بورادن دخی انفکاک ایله اسکندرونه عزمت ایله جکر. اسکندرونه بورادن اوج کونده کیدیلیر ایتمش. ارتاق اورایه قدر مشاهداتی ده باشقهجه مکتوبله عرض ایدرم. باقی . . .

ایکرمنجی مکتوب

اسکندرون، فی ۱۵ تشرین اول سنه ۱۳۰۸

حلبدن حرکتتمزک اوچی کونی اسکندرون
 قصبه سنه واصلت ایتمک. حلبدن بورایه قدر اولان
 مسافه منتظم شوسه اولدیغندن بک راحت کلدک. بویولده
 اولدقجه کوزل آرابلر ایشله کده در. قونانی محللر نده کی
 خانلر جسیم و منتظمجه اولدیغندن همما ممکن استراحت
 ایدیور.

اسکندرونه واصلتوز کون «بیلان» قصبه سنه
 اوغراق بو قصبه یوکسک برطاغ اوزرینه . بنی اولوب
 قضا مرکزیدر. وقتيله اسکندرونک یا یلاسی ایتمش . فقط
 شمعی اسکندرون کسب عمران و وسعت ایدرک
 اطرافده . وجود بطاقتلر دخی قالمادیغندن بیلان کیمسه
 رغبت ایتدیورمش .

بیلان قصبه سی تقریباً بیك خانه ودکانی و اوچ درت
 بیك نفوسی شامل اولوب . و وقتک ارفناعی حسبله

هوایی و متدندر قصبه نك ایدیه سی ، چار شیمی منتظم دکلدر .
 بوزده برخانده بر مقدار استراحت و قهوه آتی ایدرک
 بولمزه دوام و اوچ ساعتده اسکندرون قصبه سنه واصلت
 ایتمک . اسکندرون ، حلب ولایتنه تابع قضا مرکزی
 اولوب بحر سفیدک مهم بر نقطه سنده ینه بونا بله معروف
 بر کوز فزک متهاسنده مبنی لطیف و دلنشین بر قصبه در .

بو قصبه نك زمان انشایی حقتده کی روایانه کوره
 شهور اسکندر کبرک بوزالده دارایه چالیدی غایبه
 علامت اولمق اوزره کندی نامه بنا ایله مشدر . مع هذا
 مرور زمان ایله . موریت قدیمه سنی غائب ایدرک یکر می
 یکر می بش سنه اول عادتاً بر کوی حالده ایکن . و قماً
 حائز اولدیغنی اهمیت تجاریه سایه عمر انوایه حضرت
 پادشاهده کوندن کوه تزیاید اتمه سنه . بنی بکیدن یکی به جیم
 و منتظم خانلر ، مغازلر انشا اولنبرق بیك بش بوزی
 تجاوز خانه ودکان و معازه . موجود بولمشددر .

قصبه نك اطرافی لیمون بورتقال آغاچلر بله سائر
 اشجار مشهوردن . متشکل بانچیلر له محاطدر .

ساحل دریاده منتظم و مزین قهوه خانلر له غازیولر

انشا ایلمش اولدیغندن ایشام ، صباح بورالرده اوتو .
روبده اطرافى وکلوب کیدن سفائن و مراکبی سیر
و تماشایمک جءاً ذوق آور وجدان اولیور .

اسکندرون قصبهسى پيشگاهنه هفتهده بش اون قطعه
واپور کلهرك اشیا و ذخیره نقلنه خدمت ایتمکدهر .

لیمانی بك محفوظ اولمايغندن سفائن ساحله بر آز
اوزاچقه محله توقف ایدیورلر .

اسکندرونده اقامتم ایکی کون امتداد اییدی بو مکتوبی
بو کون حرکت ایدن واپورله کوندریلان پوسته به تودیع
ایدیورم . بنده کزده انشالله یارین چکوب حرکت ایده .
جک واپوره راکب اوله جفم . باقی . . . . .

—۳۳۳—

{ یکریمی برنجی مکتوب }

آطنه ، فی ۲۵ تشرین اول سنه ۱۳۰۸

. . . . .

اسکندروندن مکتوبی پوسته به تودیع ایتمک
فرداسی کونی اداره مخصوصه تک «سکودلی» نام واپورینه
راکب اولدم .

بو واپور صباحه قارشی اسکندرون پیشگاهنه لنگر
انداز اولدیغی حالده کیجه ساعت بریحق راده لرنده
حرکت ایله دی . واپورک برنجی قاره سی اولدججه منتظم
ولطیف اولدیغی کبی سواری و ضابطانی دخی بك نازک
ذاتلردر .

واپوره ایشام ساعت اون بیجق راده لرنده کیردک
و حرکتتمن زمانه قدر قاره بولجیلرینه مخصوص کوکر .
نده اطراف واکنسائی ، واپوره کلوب کیدن قایقاری ،
بولجیلری سیر و تماشایله وقت کچیردک . موسم صوک
بهار اولقله برابر هوا غایت لطیف ، دکز ایسه سودلیمان
تعیرینه لایق بر صورتده راکد ایدی .

کیجه بر بحق راده لرنده واپور من دهرینی آلهرق
حرکت ایش و ارتق صولر تمامیه قرارش اولدیفندن
قارده او طومه چکیلوب نوطلرمی تنظیمه باشلادم .

کچکی مکتوبده یازغنه اونومش اولدیغ شیلری
بوراده جز دائمه قید ایتدم . بولری شمعی عرض ایدییورم .
بفدادده صانولن آلمش اولدیغ حیوانلری اسکندرونده
دکر یله صاتمغه موفق اولدم . بولاردن اصلا ضرر ایتده .
دکدن باشقه بر قاج لیراده تجارت حاصل اولدی . شو
حسابجه بفداددن اسکندرونه قدر مکاری اجرتی ویره-
مش اولدم . یالکز حیوانلرک بولده سیدکاری آرپه ، صمان
کچی شیلرک یاره سی ایله کلنمش اولدی که بونک بره قدر نی
ده صاندیغ زمان حاصل اولان تجارت ایله قارشیلادیریمجه
حیوان کیراسی اولوق اوزره ویردیکم اچقه بر قاج بولر
غرشیدن عبارت قالدی دیمکدر .

بفدادده طومش اولدیغ ایکی خدمتچینک برینده
اسکندرونده رخست ویردم . دیگرکی استانبوله قدر
کلک آرزوسنده بولدیغندن ، ذاتاً بنده بر خده تیجیه
احتیاج اولدیغندن برابر کتیبیورم .

اسکندروندن مرسینه اون اوچ ساعته واصل
اوله بیلدک ؛ یعنی حرکتک فرداسی کونی صبحا حاین
ساعت ایکی بچقده واپور من مرسین پیشگاهنه لنگر انداز
اولدی . مرسینک واپوردن کورونیشی بک نظر ربادر .
واپور بوراده ، اسکندرون کچی ، ساحلدن اوزاق توقف
ایدییورم . موصلتمزی متعاقب یوزلرجه قایقتر ، صندالدر
واپورک اطرافنه دولدی . بورایه چیقہ جق بولجیلرک هپسی
چیقنجهیه قدر بکلدم . بو انتظار یارم ساعت بیله دوام
ایتدی . مؤخر آ بیوجک بر صندال طوتهرق ساحله چیققد .
مرسینده نازل اولدیغیز محل کوزل بر مسافر خانه در .

بومستافر خانه ک صاحبی ، یاخود مستاجر ی بولان ذات
جداً مهماننواز بر ذات ایش که کرک بزه ، کرک دیگر
مسافر لرینده بک چوق اکرام و احترامده بولنهرق جلب
خشنودیمزه غیرت ایتدی .

مرسین قصبه سی خار جلد کوروندیکی کچی داخلدخی
بک دلنشیندر . بوراسی اطنه ولایتنه تابع سنجاق مرکزی
اولوب ایکی بیک راده سنده خانه ایله اونسبتده دکان ،
مغازه ، خان وسارمیی واون بیکه قریب نفوسی شاهلده .

اون بش یکر می سنه اول اوج درت یوز خانلی بر قصبه.
 جق اولوب اوزمانلر قائمقاملق مرکزی بولندینی خالد
 موقعا حائز اولدینی اهمیت تجاریه سببیله کوندن کونه
 تزئید معموریت و کسب وسعت ایده رک شمیدکی حالتی
 بولمش و چند سنه مقدم متصرفلق مرکزی اتخاذ ایدلمشدر.
 مع هذا بورانک سایه عمر انوایه حضرت پادشاهیله اکتساب
 معموریت ده پک چوق استعدادی وارد . بواسطداد
 ایسه آطنیه قدر امتداد ایدن « شمن دوفر » خطنک
 انشاسندن صوکره آتمشدر .

شمن دوفر کونده ایکی دفعه مرسیندن آطنیه .
 آطنیدن مرسینه کیدوب کلنکده و پک چوق امتعه واشیای
 تجاریه و یولچی نقل ایتمکده در . نقل ایتمکده ایسیانک قسم
 اعظمی باه و قدر . مرسین اسکله سنه هفته ده اون ، اون بش
 واپور اوغرا مقدمه در . هر واپور کلدکجه مدت اقامتنه کوره
 شمن دوفر قوم پانیسه سی طرسوس و آطنیه شهر لرلی
 زیارت آرزوسنده بولنان یولچیلره عزیمت و عودت ایچون
 غایت اهون اجر تلی بیلتلر و یرمکده و بوندن بالاستفاده
 بر چوق زوار بورالره کیدوب کلنکده اولدیغندن مملکتک

معموریت و تجارتنه بو خصوص دخی یاردیم ایتمکده در .
 آطنه ایله مرسینک آراسی اون بش ساعتک بر مسافه
 اولوب شمن دوفر پایامزدن اول بو مسافه منتظم قویه ،
 لاندون آراهه لرله بش محقق آتی ساعتده قطع ایدیله بیلیرکن
 شمیدی شمن دوفرله ایکی ساعتده کیدیله بیلیمکده وشو
 سرعت و سهولتنه انضمام ایدن اهونیت یولچیلرک قسم
 اعظمی بورالری زیارت مجبوریتده بولندیر مقدمه در .
 بنده کرک پک مجله م اولمادیغندن مرسینده ایکی کون
 استراحت ایده رک قصبینی ، اطراف و اکنافی کوزلجه سیر
 و تماشا ایلدم .

قصبه نک اطرافی بتون باغلق ، باغچه لکدر . باغچه لر نده
 هر درلو میوه و سبزه حاصل اولمقده اولوب بو میا نده
 شفتالی ، پورتقال ، لیمون ، تورنج پک لطیف و بورالجه
 شهرت شریعتنه مالکدر . برده هان بو ولایته مخصوص
 بولنان شکر قلدشی کزتنله صرف اولمقده در . بو قاش
 کرک آطنده کرک طرسوس و مرسینده کایتله حصوله
 کلدیکندن بر زمانلر بوندن شکر استحصالنه تشبث اولمش
 ایسه ده نصلسه موفق اولنه ماش . روایت واقعه به کوره

بو. و وقتی سزلک. مقتدر اوسته جلب ایدیله. هه. سندن ایلری
ککش. شمدی یالکز شکر قامشک قابوغنی صویدقدن
صوکره انجیر یسنده کی بیاض و لینی بر ماده نک عصاره سنی
امهرك پوصه سنی آتمده در لر. مع هذا بو قامشک ماده
سکریه سی آژ بولنان اوج طرفی ایله کوکارینی حیوانلره
بیدر مکه در لر.

شهرک ایدیه سی قسماً کار کیر اولوب ساحله دوغرو
هائی جسمه و مغازه لر نظر لره چار بار. جاده لری کنیش
و مستقیم بر حاله طرح و تنظیم اولمشدر. چارشینده
هر نوع امتعه و اشیا موجوددر.

شمن دوغور موقفی شهرک منتهاسنده اولوب اسکله
ایله استاسیون آرمسند آراهلر واسطه نقلیاتدر.

مرسینده. بو قاریده عرض ایتدیکم وجهله ایکی
کون قالدقدن صوکره شمن دوغورله طرسوس قصبه سته
کلام. قصبه مذکوریه — مسافه اعتباریه سی التي ساع
اولدینی حاله — شمن دوغور قرق دقیقه و اصل اوله
بیلمکده در. دهیربول خطی قصبه نک کنارندن یکمکده در.
طرسوس، مرسین سنجاغنه تابع قضا مرکز اولوب

غایت معمور و دلنشین بر قصبه در. «طرسوس چانی»
دینیان اوفاق بر ایرماق قصبه نک درونندن مرور ایتمکده در.
بو صو بالعموم باغ و باغچه لری اسقا ایتدکن باشقه
قصبه دروننده کی خانه لره در جریان ایدر و صوکره بحر
منصب اولور.

طرسوس قصبه سنک جوانب اربعه سی دخی لیمون،
پورتقال، تورنج، آغاج قاوونی و سایر اشجار مشهوره
باغچه لریله محاط اولوب بو میوه لر دن کایتلی حاصل اولمده در.
بورانک هواسی لطیف اولمقله برابر صولرک،
باغچه لری کثرته هینی رطوبت زیاده جه در. طرسوس شهری
اوج بیکی متجاوز خانه ایله اونستنده دکان، خان
و سازه یی حاوی اوله رق اون بش بیکه قریب نفوس وارددر.
اهالیسی عمومیتله زراع و اصناف اولوب ایش و کوچلریله
اشتغال ایدیولور. بورالرده لسان عمومیتله ترکیدر.

طرسوس سته بر کون قالدق و قصبه نک همان هر طرفی
کردم. لطافت و معموریتی هر حاله مرسینه فائق و فقط
مرسینک موقماً حائز اولدینی اهمیتته هینی بر قاچ سته
صوکره بورانی کچه جکی درکاردر.

طرسوسدن كذلك شمن دوفرله آطنیه کلام .
شمن دوفر استاسیونی اطنده دخی شهرک کنارنده در .
بوموقفدن داخل شهره قدر واسع ومستقیم برجاده ایله
کیلمکده و بوراده کوزل و منتظم آرابلر ایشله مکده در .

اطنه شهری «سیحان» نهرینک ضرب ساحلنده .
اولوب یدی سکز بیک خانهدی و قرق بیکی متجاوز
نفوس حاویدر . قدیماً «ساروس» نایله یاد اولنان سیحان
نهرینک اوزرنده یکریمی درت کوزلی جسمیم و کارکیر
برکوپری موجوددر . بوکوپرینک تام وسطنده کوزل
برغازینو یاییلوب اقبشام صباح ارباب صفا اوراده قهوه .
نوش اوله رق ذوقیاب اولمقده درلر .

آثار معموره موجوددن غایت جسمیم و مکمل حکومت
قوانغی، رشدی و اعدادی مکتبلی ایله مزین و معمور
جوامع شریفه و سائر مبانی جسمیمه و بالخاصه نهر
ساحلنده کی مزین و دلنشین قوناقلر شهرک رواق و لطافتنی
آرتیرمقده در .

شهرک اطرافی کاملاً دینه جک مرتبه ده باغچه لره
محاط اولوب «آماسیه» ده کوردیکم کبی «ماعوره» تسمیه

اولنان دولابلر واسطه سیله نهردن النان صو ایله اسقا
ایدلمکده و بوباغچه لره هر درلو میوه و بالخاصه لیمون،
پوتقال، تورنج، اغاج قاوونی، نار و سائر ایله سبزمنک
انواعی مبدولاً حاصل اولمقده در .

اطنه ولایتی اراضینسک قوه انبانیه سی ذاتاً معروف
و مشهور اولدیغندن هر درلو حیوانات و ذخائر ایله جنس
اعلا اولوق اوزره مقدار کلی یاموق حصوله کلمکده و محصولانک
قسم اعظمی شمن دوفرله مرسینه نقل اولوب اورادن
و اپورلره آوروایه و استانبوله سوق اولمقده در .

یاموق محصولی، درون شهرده موجود فابریقه لره
چکر دکاری آیرلدقن صو کره، باله لر یاییله رق سوق
ایدلمکده در . بو فابریقه لر قایت منتظم و جسمیم شیلر اولوب
بخازله متحرکدر .

قوزه سنیدن آیرلمش اولان چکر دکلی یاموق ماکنیه
ویریلدیجه یاموغنی بر طرفه چکر دکلی دیگر طرفه آیرلمقده .
در . مع مافییه بومعامله یعنی یاموغنک چکر دکرینک آیرلمسی
یالکز فابریقه لره منحصر دکلدز، ال ایله تدویر اولنان
و «چرچر» آعیبر اولنان بر آلت دخی بواشی کورمکده .

ایسده فابریقه ده کی سرعت و سهولت قابل انکار ذکدر .
ولایتک مرعاسی ده چوق اولدیغندن بو مرعالرده
قویون ، کچی ، اینک ، دوه و سائر حیوانات و مواشی
بسینامکده بوندن ده کلی استفاده حاصل اولمده در .

آطنه نك هواسی یازین غایت صیجاق اولدیغندن
اهالیدن اقتدار مالیری مساعد اولانلر جوارده بولنان
یایلارلر چیممده ایمش . فقط شمدی روز قاسم کلوب
چاتمیش اولدیغندن یایلارده بولنانلرده عودت ایتمشدر در .
شو آراق آطنه نك هواسی ایلك بهاری آتدیرمده در .
چونکه بورالرده موسم شتاده قار یاغمادیغندن قیشین
هواسی پک معتدل اولیور .

آطنه ده صنایع دخی اولدقجه متری بر حاله در .
صنایع محلیه دن قویو جلیق ، باقر جلیق ، معولات حدیده
سائر لرندن متری اولدیغی کبی کوزل سختیان ، مشین ،
کون و کاوساله دخی یاپلمده و پاموق ایلمکدن آلاجه
بز و سائر دو قومده در .

ولایتک بعض قضا و نواحیسنده متمکن ترکانلر
طرفدن غایت نفیس و دایمی قلی کلیم ، خالی ، سجاده کبی

شیلر نسج و اعمال ایلمکده و اورمانلردن کلی گراسته
اعمال و اخراج اولنوب بلاد متجاوریه حتی آوروپایه
قدر سوق اولنمده در .

آطنه ده مدت اقامت بش کون امتداد ایدوب کرك
بوراده و کرك طرسوس و مرسینده سایه معموریتوایه
حضرت تاجداریده حصولی ، شهود عیون شکرانم اولان
آثار ترقی و عمرانی شایان حمد و ثنا بر در جده بولدم .
بورالره بر قاج سنه صکره کله جک اولان زوار شمیدیکی
معموریتی بر قاج قات زیاده لشمش کوره جکی شهه دن آزاده در .
بمه تعالی یازین ینه شمن دو فرله دوغور وجه مرسینه
عودت ایده جکم . اورادن تصادف ایده جک بر و ابورله
«ردوس» جزیره سنه کیدوب اورانی ده کورمک ، صوکره
ازیره کلوب بر قاج کونده اوراده قالمق آرزوسندیم .
ازروم وجهله حرکتیه موفق اولورسم اوراده کی شهو-
دایمی ده باشقجه عرض ایده رم . باقی ...

{ یگر می ایکنجی مکتوب }

ردوس، فی ۱ تشرین ثانی سنه ۱۳۰۸

آطنه دن یازدیغ مکتوبی بوسته یه تودیع ایتمدیکم
 فرداسی کونی شمن دو فرله مرسینه کلام .
 او کون ودها فرداسی کون بورادن استانبوله
 کیده جک واپور وار ایدیسه ده بونلرک ردوسه اوغرا-
 میه جقلری خبر ویرلدیکنیدن ایکی کون توقفه مجبور
 اولام . او چنجی کونی «سازه ری ماریتم» قوه پانیسه
 منسوب جسیم برواپور مرسین پیشکاهنه لکر انداز
 اولوب بونک دوغرو ردوسه کیده جکی خبر ویرلمسیله
 بیاتی آلهرق ساعت یدی راده لرنده عزیمت ایتمک .
 واپور جداً منتظم ویکملدر . قاره لری غایت واسع
 ومنتظم اولدینی کبی کوکرتسی ده بولجیلرک استراحت
 ایده بیله جکی بر صورتده ترتیب و تنظیم ایلمش واک یکی
 سیستمده اعمال ایلمش اولان ماکنه سی بو جسیم
 سفینه یی ساعتده ۱۴-۱۵ میل سرعتله سوق ایله مکده

بولنمشدر . قاره ده بنده کزه تخصیص ایدیان قایده ایکی
 بیاتاق بریر ایدیسه ده باشقه ارقداشم اولمادیقندن تک
 باشمه قالدیم و مطلوب وجهله استراحت ایتم .

مرسیندن برخیلی نواله تدارک اتمش اولدیغمزدن
 بیاتی یتمکسز اولهرق آلمش ایتم . طعام زمانلری
 واپور خلفنک اعتیادانه تطبیق ایله مقید اولمقدن
 ایسه کندی اعتیادی بوزماق ده اولی اوله جفنی
 دوشونمش ایتم . بناء علیه معتام وجهله اقسام و صباح
 طعاملری کندی عالمده وواپورک قاره بولجیلرینه
 مخصوص اولان کوکرتسینده تناول ایده رک اوزرینه ده
 «مرجان» ک استحضار ایتمدیکی ملی قهوه منری نوش ایله
 تملذذ اولدم .

واپورمن مرسیندن اقسام اوستی ساعت اون
 راده لرنده حرکت ایتمدی . بورادن «ردوس» جزیره سی
 ۳۶ میل مسافه ده اولوب واپورمن بو مسافه یی تقریباً
 ۲۳ ساعتده قطع اتمش و بناء علیه حرکتک فرداسی
 کونی ساعت طقوز قرارلرنده ردوس جزیره سی پیشکاهنه
 مواصلت اولنمشدر . «ردوس» جزیره سی ایوم جزایر

بحر سفید ولایت جلیله سنک مرکزی اولوب اولدقجه
جسیم بر آطه در. اراضیسی قسماً طاغلق ایسده منبت
ومحصولدار محللاریده یوق دکلدرد.

جزیره نك مساحتی سطحیسی تقریباً بیك یوز
کیلومترو مربعی اولوب مجموع نفوسی اوتوز بیك
راده سنده وبو نفوسك یکریمی بش بیك مقداری مرکز
ولایتده در. ردوس بلدهسی حقیقهٔ بك دلنشیندر.
ایذهسی ده نظر ربابر حالده در. چارشی بازاری ده کوزلدرد.
جاده لرك اکثری چاقل طاشلریله دوشنمش اولدیغندن
رنکین بر منظره اکتساب ایشدر.

جزیره ده پورتقال، لیون، تورنج و اشالی میوه
کثرته حصوله کلکده وهر نوع سبزه تیشمه کده در.
صنایع ده بوراده اولدقجه مترقیدرد.

هله معارفی بوراده اکثر محللردن زیاده ترقی ایش
کوردرد. بوراده «مدرسه سلیمانیه» ناوله بر دارالتحصیل
واردر که مملکتیه بخش ایتدیگی وایتمکده اولدیغی فواید
جداً شایان تشکر و محمدت بر حالده در. مدرسه مذکور
استاد محترم عطاقلو احمد مدحت افندی خضرتلری

طرفندن تأسیس اولوب درس پروغراملری غایت
• وفاق بر صورتده ترتیب ایلمش اولدیغندن مداومینی
آز زمانده چوق شی اکتساب ایتکده در. سایه لطفوائیه
حضرت پادشاهیده بوتأسیس فواید بخشا ثمره سیله اهالی
محلیه نعمت معارفدن مستفید اولیورلر. بر حالده که جزیره
اهالیسی آراسنده، آز چوق، او قوبوب یازمق بیلمه ینلره
تصادف ایلمه مکده در. چفتیجی، اصناف، تجار عمومأ
بومکتب فیض آورک تلامیذندندر دینه بیایر.

ردوس جزیره سی تاریخ نظرنده اهمیت مخصوصی
حائزدر. قدیمأ رومالیرک تحت اداره سنده ایکن بر آراق
قدس شوالیه لرینک الله کچمش واک صوکره جنتهمکان
«قانونی سلطان سلیمان» حضرتلرینک اثر عنایتلریله
«۹۳۹» سنه هجریه سنده ممالک محروسه المسالك عثمانیه
عدادینسه داخل اوله رق دائرهٔ امن و آسود کیده تزید
عمران ایده گلشدر.

ردوسه موصلتم کونی، ازیره نه کون واپور
بولدیغنی سؤال ایده رک اوج کون صوکره بر عثمانلی
واپوری کله جکی جوانخی آلمش ایدم. شایان تماشا محللری

کروپ کورمک ایچون بو مدت بکا کافی کادی . اصل
قصبه دن باشقه جزیره نك سواخلنده بولنان بعض
محللری بده کروپ کوردم .

بو مکتومی را کب اوله جغ واپورله استانبوله کیده جک
بوسته یه تودیع ای دیورم . بنده کز از میره چی قهرق بر قاج
کونلر اوراده قالمق تصور ندیم . باقی ...

—*—*—*—*—*—*—

{ یکریمی اوچنجی مکتوب }

از میره ، فی ۸ تشرین ثانی سنه ۱۳۰۸

ردوسدن تقدیم ای تدیکم مکتوبمده ورود ایده جگنی
بازدیغ عثمانلی واپوری یوم معینده ردوس پیشکاهنه
مواصلت ایتمش ای دی . از میر ایچون بیلتلر منی الهوق
بو واپوره بندک «...» نامنده اولان بو واپور اداره
شخصو صدنک الاوفاق واپور لرندن کینلنسه سجادر . اکر چه
هوا فورتنلی اولمش اولسه ای دی پک زیاده صیقتی
چک جک ای دک . برکت ویرسون که هوا غایت لطیف و دگر
تامبله را کد اولدیغی کبی ماهتاب دخی بولندیغندن از میره
قدر پک کوزل کله بیلدک .

از میره مواصلتدیز کیجه ساعت ایکی بچغه دوغرو
واقع اولمسيله واپور قوردون داخانه کیره میهرک خارجه
لنکر انداز اولغه مجبور اولدی . بناه علیه بزده واپورده
کیجه له دک .

بو صورتله واپورده قالیشمزدن بنده کز پک محظوظ
قالدم . زیرا از میرک کیجه منظره منفی ده کورمش اولدم که
جداً روح افزادر .

قوردون بو بنده کی غازی نو ، قهوه خاه کبی عمومی
محللرله جسیم دکان و مغازه لرده خانه ولوتلارده اشغال
اولتسال غاز و لامبدرک نشر ای تدکاری ضیای نورانی
او واسع جاده ده کی فشارلرک ضیاسیله برلشهرک غایت
الطیف بر منظره تشکیک ایتمکده اولدیغی کبی لیان
داخلنده کی واپور وسفینه لرک دیرکارنده کی متعدد فنار-
لرک ضیاسی ده بولنره انضمام ایده لرک پارلاق بر شهر
آینی آ کدیره مقدمه در . هله شهرک ایچر یلرینه دوغرو
خانلرک بچره لرندن کورولن ضیالر وصفی غیر قابل
بر صورتده انشراحه بادی اولمقده در .

بعض قهوه خانلرده چالتمقده اولان سازلرک اوزاقدن

حزین حزین گلکده اولان صداسی ده مسامی تشدیف ایله مکده در.

بو حال کیجه ساعت التی به، یدی به قدر دوام ایدوب بنده بو مدتیجه واپوزک کو کرته سنده بولنه رق کسب انشراح ایله دکدن صوکره قاینه به اسنه رک صباحه قدر بر قاق ساعت او یقو کسیدردم.

آفتاب علمتاب اشعه زرینی عالمه نشر ایتدیکی صروده واپور مزده دیرینی آله رق آهسته آهسته قوردون داخلنه کیر مکده بولایوردی.

بو آراق اطرافیزی احاطه ایدن بیکلر جه قایق وصدالارک حرکتی سیر وتماما ایله بر مدت اکندک نهایت واپور قوردونه قارن قارنه باشه رق کیروب چیقائلر ایچون برده اسکله اوزادلمش اولدیغدن از میره چیقه جق یوچیلر برر برر چیقهغه باشلادی. بنده کر ایسه متادم وجهله هر کسدن صوکره چیقه یی التزام ایتیم.

بر چوق اوتل خدمتچیلری منسوب اولدقلری مسافر خاهلر ایچون مشتری آریوب بولنه رق کوتور مکده ایدیلر. بولردن بردانه سی ده بز یا قالدق. بو آدمک

منسوب اولدیغی اوتل قوردون بوینده کائن اولوب جدأ مکمل ومنتظم تعبیرینه لایقدر. اشیا منزی کندیته تسام وخدمتچی بی ده یاننه ترفیق ایدرک کوندردکدن صوکره «مرحانی» یانمه آله رق بنده واپوردن چیقدم. وقت هنوز ایرکن بولندیغدن قوردون بوینده اینش وکوج صاحب لرندن باشقه هان کیمسه یوق ایدی. براز دوله شوب نظر استحسانمی جلب ایدن غازی نولردن برینه کیردم.

بوراده غایت کوزل بر سودلی قهوه پایدیره رق ایچمدکن بو بر مدت آرام و استراحتدن صوکره قالقوب مسافر اوله جغیز اوتلی بولدم.

اوتنده بزه تخصیص اولمان دائره ایکی اوطه ایله تقرعاتی شامل اولدیغدن بک ذوقه کیتدی. هله بنم اوطهم دکره ناظر اولوب بر طرفنده کوزل بر قاریوله قورولمش، بر طرفنده ده بر قنابه ایله ایکی صندلیه موضوع بولمشدر.

الریمی، یوزیمی ییقادقن وچاشیریمی تبیدیل ایتدکدن صوکره اوتله مخصوص لوقنطه ده کوزلجه بر

طعام ایتمدم. کیجه او یقوز بالطبع آز گلش اولدیغندن
 طعامی متعاف بر ایکی ساعت قدرده او بودم.
 اقشام اوستی قوردون بوینده بر آز کرینرک و بر
 آزده قهوه خانه نك برنده اوتورهرق عودتله اقشام
 طعامنی ایتمدکن صوکره بینه قوردون بوینه چیقدم.
 قوردون بویی دینان محل ساحل دریاده صورت
 منتظمه ده یاپلمش ریختم اولوب بور یختم براوچدن دیگر
 اوجنه قدر بر بحق ساعت قدر امتداد ایتمکده و اطرافی
 قوردونله محاط جسم لیمان دروننده یوزلرجه سفین
 بولمقده در.
 ریختم بویی غایت واسع و مکمل بر جاده در. بوجاده
 نك امتدانیجه بر تراموای خطی تمدید اولوب صورت
 منتظمه و مطرده تراموایلر ایشله مکده و آمدشده
 تمهیل ایله مکده در. اقشامدن صوکره از باب ذوق و صفی
 ریختم بوینه کلهرک کشت و گذار ایله و غازی نولرده، چالغیلی
 قهوه خانه لرده اوتورمقله تنزه و کسب انشراح ایدیورلر.
 بو حال کیجه ساعت آتی به یدی به قدر دوام ایدیور.
 صوکره هر کس مسکنلرینه عودت ایلور.

بنده بو کیجه بوراده وقت کچیره رک هر کسه
 برابر عودتله راحتجه او بودم.
 ایرتسی کونی تراموایله «قشله میدانی» دینان محله
 قدر کیدوب اورلری و بر ازده شهرک داخلی کردم.
 شهرک داخلی ده ساحلی کبی معمور و منتظمدر. جسم
 و مکمل بر حکومت قونانغی موجود اولوب بورادن ساحله
 قدر امتداد اینن جاده دخی دلنشیندر.
 از میرک چارشی و بازاری و بدستانی واحتوا ایتمکلی
 ایشیا و امته ثروت و معموریت محلیه یی نظر لرده تجسم
 ایتمیور.
 از میر شهر دلنشین آسبای عثمانیک و بلنک بتون
 بحر سفیدک اهمیت لیمانلرندن و مقرر تجارت بلادندن
 بریدر. قدیمدن بری موقعاً جائز اولدنی اهمیت دائمی
 ترقی و کسب عمران ایتمه سنده خادم اوله کلشدر.
 ایوم بیکر می بیتک راده سنده خانه واو نسبتده دکان
 و مغازه و سارهی حای اولوب برلی بیانچی ایکی یوز
 سیکه قریب نفوس واردر.
 ولایت اراضینک قوه انباتیه سی فوق العاده اولوب

هر دو لو میوه و حبوبات بشدیر که استعدادی بولندیغندن
داخل ولایتیده کلایتلی بوغدای، آریه، سیسام، داری
و حبوبات سائر ایله انجیر و اوزوم حاصل اوله رق ممالک
متجاوریه و آوروپایه اخراج اولیور. از میرک رزاقی
و چکر دکسز اوزوملری ایله انجیری همان بتون دنیاده
مرووف اولوب بونلر آمریقایه قدر سوق ایلمکده
و تجارت محلیه نك مهم بر قسمی تشکیل ایلمکده در.

اشبو اوزوم و انجیر لک قوطولره وضعی همچون
جسیم کارخانه لر موجود اولوب بونلرده بیکارجه عمله
اشتغال ایتمکده بولنیورلر.

بوندن باشقه از میرده کلایتلی زیتون، پلاموط، کوک
بوایه میان کوکی وبقله حصوله کلهرک تجارت و تروت
محلیه نك ترایدینه باعث اولمقده در.

از میردن بر طرفدن مغنیسا و قصبه دیگر طرفدن
آیدینه قدر متمد اولوب دها ایلری به دوغری تمدید
ایلله قونیه به قدر ایصال ایلمک ایستتمیلن خط آهن
بونلدرکاه شهیرک تجارت و زراعتی فوق العاده تسهیل

ایلله دیکندن مابه الحیات مملکت اولان بو ایکی امر مهم بوراده
مرتبه قصوای ترقیه واصل اولمشدر.

ولایتک اراضیسی اسقا ایتمکده بولنان « مندرس »
و « کدوس » یاخود « کدیز » نهرلری ایلله دیگر اوقاق
ایرماقلرده زراعت و فلاحته پک بیوک خدمت ایدیورلر.
از میرده صنایع دخی مترقی بر حالده در. بو ولایتده
نسبج و اعمال اولنان کلیم، خلی، سجاده و بونلردن
اوطه دوشمه لری جد آفیس و ظرف شیلردر. ایلمکدن
الوجه دو قومه کبی شیلر دخی پک کوزل نسبج و اعمال
ایلمکده در. عرض ایتمکدن از میر خلیلری دخی تجاری
مهر قتیله آوروپایه، آمریقایه و ممالک سائریه کلیتله سوق
و اخراج اولیور.

معمولات محلیه یالکوز بوندن عبارت دکلدر.

قویو جلیق، باقر جلیق، دیرجیلک ایلله سائر صنایع دخی
مترقی بر حالده اولوب کوزل و ظرف شیلر وجوده
کثیر ایلمکده در. ولایتک مرعاسی پک چوق و واسع
اولدیغندن کلایتلی اغنمام و مواشی وارددر. هله دولر
نقلیاته پک زیاده خدمت ایتمکده در. اغنمام مذکورده دن

کلی بیاضی حاصل اولدینی کی صیغیر لک در یسندن ده
کوزل کاوساله اعمال ایلمکده و بوتلر اوتیه بری یه
سوق اولتمده در.

از میر شهر نیک کوندن کونه کسب ایتمدیکی معموریت
و رغبت پیدر پی اکتساب و سمع و جسمات ایله ۴۰۰ سنی
موجب اولدیغندن و شهرک ارقه طرفی «قدیفه» قلعه سی
دینین قدیم قلعه و قیالوق ایله محاط اولغله اوجهتک
توسمه استعدادی بولمادیغندن ساحل مملکتده ایکی
جهته دوغرو توسع ایتمیه باشلابوب بر طرفدن قارشی
یقیه و بیرون آباءه، دیگر طرفدن قره طاشه قدر بر چوق
مبانی و مؤسسات وجوده کلش و تراموای خطی ایله
شمندوفر طریق و اوافق و اپور و جانانلر آمد شدی
تسهیل ایتمش اولدیغندن شهر دلارای مذکور صورت
فوق العاده جسمات و معموریت کسب ایله مش و گوندن
کونه وسعتی آرتقمده بولمشدر.

شهرک اطراف و اکنافی باغلق باغچه لک اولوب ده
قارشی یقده و بیرون آباءه موجود و غایت منظم و مکمل
صورتده مطروح باغچه لک مناظر لطیفه سی حیات افزا
ویک دلر بادر.

بیرون آباءه کی باغچه لردن بر ایکی سنی کزدم. ظن
اید رسم استانبولده ده بونلرک اوشالی نادر بولنور. موسم
شتایه تقرب ایتمش اولمقله برابر باغچه لک لطافتی بهارده
کندن آشانی دکلدر کزدیکم باغچه لردن هر بریسی محلی
اغیاسندن برر ذاته عائد ایتمش صاحب لری کوندوز ازیره
ایشلری باشلرینه کیتمش اولدقنرندن باغچه وانلری،
خدمتکار لری بزى حسن قبول ایله اعزاز و اکرام
ایله دیلر.

بیرون آباء از میرک عادتاً صیفیه سی مقامنسده در.
بوراسنی استانبولک مقری کونیه تشبیه ایله بیلیرم. شو
قدر که بورانک لطافت و موقعیه سی هر حالده اکا
مر حیدر.

از میردن آوروپایه و ممالک سائریه یوقاریده حکایه
ایله دیکم وجهله بر چوق محصولات و معمولات سوق
ولخر ارج اولتمده اولدینی کی آوروپان و بالخاصه فرانسه
وانکلتره دن قهوه، شکر، پرنج کی لوازم ایله امتعه
و سائر ادخال ایلمکده اولمسینه متقابلاً اجرا اولنان
تجارت باعث تزیاید عمران و ثروت اولمده در.

از میرک تاریخ نظر نده کی قدم واهمیتی شمیدیکندن
دها آژ دکلدن. بو شهرک زمان بنا و تاسیسی، اولبایده کی
روایات تاریخیه کوره میلاد عیسی علیه السلامدن بیگ
بو قدر سنه مقدم اولوب اوزماندن بری حرکات ارضیه
و مهاجرات کبی اسبابدن دولایی بر چوق دفعلر خراب
اولدینی حالده موقعتک قابلیت و استعداد فوق العاده سی
سایه سنده آز بر مدت ظرفنده ینه معموریت سابقه سنی
اعاده ایده بیللمش و حتی میلاددن تقریباً بیگ سنه مقدم
«ایونی» یعنی یونان قدیم ممالکی عدادندن ایکن لیدیا لیلین
طرفندن تخریب ایدیله رک اسکندر یونانیکنک و فائسندن
صوکره «آتیغون» نام ذات طرفندن بنا و احیا ایلمش اییدی.
شهر مذکور کرک قبل میلاد و کرک بعد میلاد
کام برغمه لیلرک کام روما لیلرک و کام قدیم یونانیلرک
جولانکاهی اولوب دهها صوکره لر ی سلجوقیلر و روملر
النه کچمش اولدینی حالده هجرت سنیه نبویهکنک سکر بوز
یکرمی سکرنجی سنه سنده ممالک عثمانیه عداریه داخل
اوله رق آرتق بوندن صوکره عمران واهمیتی هر دقیقه
تزیاد نما اوله کیشدر.

شهرک ارقه جهتنده و طاع اوزرنده بولنان «قدیفه»
قلعه سی آثار عتیقه دن اولوب صورت بنسا و تسمیه سی
حقتدم کی روایت تاریخیه یه نظر آ بر زمانلر بوراده حکمران
اولان واسکندر یونانی یی اخذ و گرفت ایتمکله اکتساب
شهرت ایدن «قدافه» نام قرالجه کنک نامنه نسبتله یاد
اولنمش و مؤخر آ بونام تخریف ایله السنه عوامده «قدیفه»
قلعه دینلمشدر.

داخل ولایتده آثار قدیمه و جدیده دن شایان تماشا
پک چوق شیلر موجود اولوب بونلرک هپسینی کورمک
ایسه برخیلی زمانه محتاج بولندیغندن بالطبع صرف نظر
ایله دم. شوقدرکه قدیمدن بری اهمیت تاریخیه سی معروف
اولان «مغنیسا» شهرینی کورمک آرزوسنه غلبه ایده.
میکمکن بورایه کیتمک ایچون «شمن دوغر» کبی بر
واسطه موجود بولندیغندن بجه تعالی یارین صباح حرکت
ایده چک ترمن ایله کیدوب اوراده بر قاق کون قالمیه یی
قرار لاشدیردم.

بوندن صوکره کی مکتوبی یا مغنیسادن یا خود عودنده
ینه ازمیردن یازارم. . . . .

ایکرمی دردنجی مکتوب {

مغنیسا، فی ۱۵ تشرین ثانی سنہ ۱۳۰۸

...

ازمیردن یازدیغیم مکتوبی پوستیه تودیع ایتدیکمک
فرداسی کونی صباحین حرکت ایدن ترنه راکبا
«مغنیسا» شهرینه کلدیم.

شمن دوفر خطی ازمیردن بورایه قدر برچوق موا-
قفده توقف ایله برابر برقاچ ساعت ظرفنده مواصلت
ایدیور.

بوخط بوراچقده قالیوب ایلروده قصبه وصالطی
مرکزلیتیده اوغراق صورتیله الا شهره قدر امتداد
ایدیورکه طولی یوز کسور کیلومترودر.

تقلیه اجوراقی بالنسبه اهون اولدیندن بولجی و اشیا
تقلیاتی چوقدر. شمن دوفر خطنک کچدیگی محالریغایت
معموردر. اراضی همان کاملاً دینسهجک صورتنده زرع
اونیورمش. حسب الموسم شمعی اهالی چفت سورمک
تخم اکمک ایله مشغول بولنیور.

«مغنیسا» قصبه سی صاروخان نامیله معروف و آیدین
ولایتیه مربوط سنجاغاک مرکزی اولوب سلطنت سنیة
عثمانیه نیک مبادی ظهورنده شجعان امرادن صاروخان
بک معرفتیه فتح و تسخیر ایله ضمیمه ممالک عثمانیه
ایدلسندن ناشی سنجاغاک نامی بهادر مشارالیه نسبتله
توسیم ایدلشدر.

بورانک قدیم اسمی ده «قرل حصار» ایدی.

شرف و معموریتی زیادهدر. قصبه تقریباً التی یدی
بیک خانه ایله اونستیده دکان، خان و سائرہ می و برچوق
مبانی جسمیه و قدیمی حاویدر. سکنه سنک مقداری
ایسه اونوز پش بیک راده سندهدر.
مبانی مذکورہ میسنده ایکشر نازلی سلطانیه
و مرادیه جوامع شریفه سی بک معمور و مزین و صنایع
معماریه جه نادر الامثال آثار نفیسه دندر.

بورندن ماعدا مبانی عالیہ سائرہ ایله متعدد خسته خانه
وبر دار الشفا ایله برچوق مدارس و عمارات منیفه
وجود و بونلرده بیکلر جه مرضا و محتاجین سایه لطفوائه
حضرت پادشاهیده نائل استراحت و رفاهدر. قصبه نیک
اطرافی باغ و باغچہ لاله محاطدر.

اراضینک قوه انباتیه سی فوق العاده اولدیندن هر نوع حبوبات و اتمار حصوله مستعددر. مع هذا اهالی دخی ارضک شو استعدادندن استفادده اهمال کوستره. دکارندن زراعت و حرثت آن بان ترقی اتمکدهدر.

مغنیسه ساده حاصل اولان قاولندر ذاتاً مشهوردر. بونلرک برقیسی موسمنده صرف اولتوب دیگر برنوعی ایسه قیدسه قدر دایانه بیلیمکده والیوم بونوعدن چار شیلرده بولتمقددهدر. بو قاولورندن استانبوله و مالک متجاوره سارمیه برخیلی ارسال اولتمقددهدر.

مغنیسا قصبه سنک تاریخچه اولان اهمیتی معلوم ارباب وقوفدر. اصل قصبه سنک بناسی میلاددن مقدم اولدیغی روایات تاریخیه جمله سندندر.

بوراده برقاج کون قالمق اوزره کلش ایکن مدت اقامت بش التی کونه بالغ اولدی. بومدت ظرفیده شهرک شایان تماشا اولان محللاری کزوب کوردم.

بمنه تعالی یارین بورادن ازمیره عودت اتمک تصورندهم ازمیرده ممکن اولورسه برقاج کون قالمق ایستهرم. او حالده مشاهداتی ینسه باشقهجه عرض ایدهرم. . . . . باقی . . . . .

{ یکریمی بشتچی مکتوب }

استانبول، فی ۲۵ تشرین ثانی سنه ۱۳۰۸

...

شو مکتوبمی آچمازدن اول دوچار حیرت اوله . جفکزی بیلیورم : چونکه بونی ذات عالیکزه بروزع دکل، بزم «مرجان» تقدیم ایده جکدر .

بلطفه تعالی سالماً درسماده عودت و مواصلمت می بالطبع مکتوبمی اوقومازدن اول، مرجاندن اوکرمنه . جککزه جهتله بوراده اتی تکرار ایله سز می یوروق ایستهم . فقط . . . . . و می ایله صورت سیاحتزه دائر بنم قدر مفصل، دوغرو معلومات ویره . . . . . چکی جهتله بو خصوصه دائر تفصیلات لازمی عرض ایده جکم .

مغنیسادن ازمیره عودت ایستدیکمز کون خدیویه قومسیانیه سنک « . . . . . » نام واپوری منتهی حرکت اولدیغی خبر لهرق در حال اوتلیجی ایله حسابی کوره رک اشیا نی مذکور واپوره نقل ایستدیردم . بزده بو واپوره راکب اولدق . واپوره کیرمزدن اول دوغرو استانبوله کیتمک می؟

یا خود حاضر وقت مساعد ایکن واپورک اوغرایه جفی مدلی جزیره سنه چقه برق برقاچ کونلرده اوراده قالمق می مناسب اوله جفی ملاحظه می بر زمان ذهنی اشغال ابتدی. نهایت هوا وزمانک مساعده سنه باقوب مدلی بی ده کومک ملاحظه سنه تقویت ویره رک بلیتلر منری مدلی به قدر آلام. شوفکر می ترویج ایدیشمدن پک ده نمون قالم. راکب اولدیغمز واپور غایت ظریف و سریع السیردر. بونی استانبولده دفعا تله سزده کورمش سکر در. کوکرتنه ک قسم اعظمی قمارلر، سالونلر اشغال ایتشددر. سرعت سیری ساعتده ۱۴ — ۱۷ میل بحریدر.

واپورمنز ایشام اوستی ساعت طقوز راده لرینده ازمیردن فک لیکر اقامت ایدرک بوزادن قمش میل قدر مسافده بولان مدلی جزیره سنه بش ساعتده یعنی ساه عتده تقریباً اون بش میل قطع مسافه ایتک صورتیه کیچه ساعت ایکی راده لرینده مواصالت ایله دی. کیچه تصادف ایدن بیوجک برصندال ایله جزیره ساحلنه چقه برق همان اورا جقده تصادف ایدن بزدانک دلالتیه مسافر خانه شکننده برخانه کلانک. وقت کج اولق ملبسه سیله همان استراحته شتابان اولدم.

بوراده اوچ کون امتداد ایدن مدت اقامتم اثناسنده شهرک هر طرفی، حتی جزیره نک دیگر بعض جهتلرینی کشت وکداز ایله دم.

جزیره مذکوره ردوس جزیره سندن دهها کوچوک بولمقده برابر نفوس موجوده سی آنک همان اوچ مثله یعنی طقسان درت بیک مقدارینه قریبدر. لوا مرکزی اتخاذ اولنان قصبه نک نفوسی اون بیکی متجاوزدر.

بدایع طبیعیه نک برچوغنی حائر بولان شو اطه نک سواحلنده اوقاق بیوک برچوق کورفرلر، قویلر، برونلر موجود اولوب بو میاند «یرو» و «قالونیه» کورفرلری ایله صیغری لیانی پک کوزل و امیندر.

جزیره نک اراضیسی قسماً مستوی و منبت ایسه ده قسم اعظمی طاغاق و طاشلقدن عبارت اولمسه سنه. مینی زراعت پک اوقدر ترقی ایتمه مشدر انجق جبال مذکوره نک همان هر طرفی لایمعد زیتون آغاجلریله اعمار و تزیین اولنوب سنوی مقدار کلی زیتون و زیتون یانی محصولی المنقده و تجار و اهالیدن پک چونی بوسایه ده اکتساب ثروت و وسایمان ایله مکده در. مع مافیه مدلی ده حصوله

کلان انجیر، اوزوم و سائر میوه لر دخی جائز شهرت
و اعتبار در. جزیره نك بعض محللر ندمه. برخیلی پلاموط
حصوله کلمکده و مستوی برلرده آرپه، بوغدای، سیسام،
چودار و سائر حیوانات زرع ایلمکده در.

مرکز لوا اولان قصبه غایت دلنشین و ظریف اولوب
اوج بیك زاده سنده خانه و دکان و سائر مهی حاوی
و جوارنده کی مولوه، پیلمار، هرسه، فالونیه، قصبه لر
دخی لطافت موقعیه و مناظر بدیعیه مالکدر.

جزیره نك عمومیتله هواسی لطیف و معتدل بولندی
جهتله موسم شانك حلول ایتمکده بولندی شو صرمده
هیچ ده برودت حس ایتمدم. شمده بوراده یاز سیزده
لرینك اکثری بولمقدمه در.

داخل جزیره ده کچی و قویون و اینك کچی حیوانات
بسیلمکده و بونلرک سوتندن کوزل پینیر اعمال ایلمکده در.

بورایه واصلت نك دردنجلی کونی علی الصبایح
تصادف ایدن اداره مخصوصه واپورلردن «۰۰۰» نام
واپوره راكب اولدق و بیلملر منزی دوعروه استانبوله
آلدق. واپورک سرعتی مطلوبه موافق اولدینی کی مدلی

پیشکاهنده ده وقت کچیرمه دیکندن هان حرکت و ساعت
سکزه دوعروه قلمه سلطانیه پیشکاهنه واصلت ایتمدی.
واپورک بوراده ایکی اوج ساعت قدر توقف ایده چکی
خبر و برلمسنه مینی شایان تماشا بعض محللرینی اولسون
کزوب کورمک آرزوسیه هان «مهرجانی» یاغمه آله رق
برصنداله را کبا ساحله چیقدم.

«قلمه سلطانیه» قصبه سی بونام ایله موسوم و معروف
بوغازک ساحلنده مینی و اوج بیك یاقین خانه و دکان
و سائر ایله اون بیکی متجاوز نفوسی محتوی اولوب
اهمیت ووقیه سی ایله شهرت شماردر. بوانک براسمی ده
معلوم اولدینی ایزره چناق قلمه در.

«چناق قلمه» تعبیرینه سبب نه اولدینی بیلمم. فقط
بوراده غایت کوزل صیرلی دستی، چولمک، چناق اعمال
ایلمکده اولدیندن بو حالک بوبولده تسمیه باعث اولمش
اولمسی ملاحظه طدر.

چناق قلمه بوغازی بر اوجدن دیگر اوجه قدر
واپورله ساعتلرجه امتداد ایتمکده اولوب ایکی طرفی
فن حاضر حربه تطبیقاً تجهیز و تحکیم ایلمشدر.

تحکیمات واقعہ نیک واپوردن کورونیشی ہیت افزودر .
 قلعه سلطانیه نیک قارشی جہتہدہ دہ لابسکی قصبہ سی
 بر منظرہ بدایع نما عرض ایتمکدہ در . چناق قلعه دہ براز
 کزینہ ریک صوکرہ ساحل دریادہ کوزل بر محلہ دہ براز
 اوتوردم . بورادن واپور لیک قایق و صندل لیک آمد و شدنی
 سیر و تماشا ایتمک بک لطیف اولیور .

وقتک عدم مساعد سنہ مینی بالطبع چوق قلہ یوب
 اورادن نظر فریب بر قاج دستی و سائرہ بیامہ سندن
 صوکرہ واپورہ عودت ایلہ دم .

واپور من اقسام ساعت اون بر رادہ لرنندہ چناق قلعه
 پیشکھندن فک لنگر اقامت ایلہ ریک کیچہ ساعت برہ
 دوزر و کلیولی ساحل نہ موصلت ایلہ دی ، چناق قلعه دن
 بورایہ قدر بوغاز امتداد ایتمکدہ اولوب ایکی ساحلک
 — ہلہ بویلہ ساعت اون بردن صوکرہ — واپوردن
 کورونیشی او قدر دلربا درکہ تعریفدن بن دکل شاعر ل
 بویلہ عاجز در دیش اولسہم مبالغہ ایتمہش اولورم .

یا کلیولی شہرینک کیچہ منظرہ سی نہ قدر کوزل .

نہ قدر لطیف بیلسہ کر! بونی حقیلہ تقدیر ایلہ بیلمک
 مطلقا کوزمکہ متوققدر .

شولطافتی بر ساعت قدر واپورک کو کر تہ سندن تماشا
 ایلہ بیلدم . مؤخر آ واپور من بورادن دخی حرکت ایلہ ریک
 براز صوکرہ مرمرہ آچق لریسنہ کیرمش اولغلہ بن دہ
 آرتق براز او تبقو کسدریک امیلہ قارمہ اینوب قاینہ مہ
 چکلدم . فقط او بوق ممکنمی ؟ . . .

آئی آیدن زیادہ بر زماندن بری مفارقت ایتمش
 اولدیغ «استانبول» ہ ہر دقیقہ تقرب ایتمکدہ اولدیغمدن
 اورایہ موصلتہ برابر اولاد و عیال و اودا واحبا ایلہ
 وقوع بولہ جق ملاقاتلر ، مصافحہ ل شمدیدن ذہنی اشغال
 ایتمکہ باشلا یوب بونلری تخیل ایلہ حصولہ کان حسیات
 رقیقہ نوہ غلبہ ایتمکدہ ایدی .

بر آراقی بتاقدن قالقوب کو کر تہ یہ چیقہ رق برسینارہ
 تلالندیردم . فقط کیچہ نیک برودتی بورادہ دہ تمدید اقامتہ
 مانع اولدیغندن بنہ آشاغی ایتمکہ مجبور اولدم . خلاصہ
 بر طاق طائل خدایارلہ بو کیچہ بی کچیردم .

آفتاب عالمتاب اشعہ زرنی ایلہ علمی تنویر ایتمکہ

باششلا دینی زمان واپورمنز کو چوک چکمهجه پیشکاهنه
کلش ووقت مواصلت تقرب ایتمکده بولنش ایدی .

واپورک بولجباری علی العموم کو پشتلره دایامش ،
سواحلک مناظر شاعرانه سنی تماشا یه دالمش ایدیلر .

استانبوله بر آزدها تقرب ایتمکده زده هر کسده حاضر اق
تلاشی کورولماکده باشلا دی . شو حالی تماشاده پک غریب
ایسده چوقدن بری مشتاق تماشایی بولندیغ او مناظر
لطیفه دن بردلو کوزیمی آیره میوردم .

نهایت ساعت اوچ بچق زاده لرنده واپورمنز سرکه چی
پیشکاهنده کی شهاندر مسنه ربط و بند ایلمسینه بولجبار

تلاش واستعجال ایله دیشاری به چیقمه باشلا دیلر . بن
ایسه متادم وجهله واپور تماشانجه به قدر بکلده کین

صوکره اشیایی برصنداله ایندیرتنه کونکندمه راکب
اوله رق دوغروجه قدیم محله من بولان . . . اسکله سنه

چیقدم .

ازمیردن حرکت می بنده خانه کرم بیلدر ۱۰۰۰

ایسه مهده عودتمک متقرب ایدوکنی تخمین ایتمک لرندن
چولوق چو جوق هر کون بخرمه ده بنده کزی انتظار

ایدر لر ایش ! بناء علیه بو کونده همی بخرمه ده بولدقلری
حاله اوزاقدن کلدیکنی کورر کورمنز بنده زاده لر کر

هان قوشه رق دها سو قاقده کیمسی الهی ، کیمسی
یوزیمی اوپه رک راسمه خوش آمدی بی ایقابه باشلا دیلر .

خانه منزه مواصلته برابر حمد اولسون جمله بی عافیت
وبشاشت ایچنده بولدم . بو اراق قلبی تعریفی غیر قابل

برقت استیلا ایدرک برخیلی ده اشکرین اولدم .

سایه لطف وایه حضرت شهریاریده ممالک وسیعه
شاهانه نک بر قسم مهمنی کمال امن وراحت ایله سیاحت

وزیارت ایله دیکم جهته بولطفک تشکر نندن عاجزم .

نصل تشکر اولغناز که بوقسم وسیعه کرک یوللرک
انتظامی ، کرک قصبات و بلدانک ترقیات و عمرانی شایان

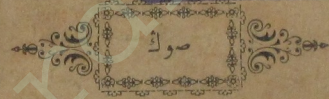
تقدیر واستحسان اولدینی کبی عثمانلی نام جلیلی آتنده
باشایان افراد اهالینک مفضور اولدقلری خصلت جمیله

بهمانولای و مسافر زوری ملل سائره به جدأ غبطه رس
اوله جق برصورتده کورولمشدر .

شو اوزون سیاحتک طبیعی اولان یورغونلغنی
چیقاروق ایچون براق کون بنده خانه کرده قالمق نیندیم .

اختیار زحمتله آشریف بیوریلورسه مشرف و منتدار
اولورم. وقتکز بوکا مساعد دکل ایسه برقاچ کون صوکره
طبیعی زیارت عالیزه کلیرم. باقی ...

Belediye
Kütüphanesi
No.

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

ARŞİV